

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU15

En ny riksbankslag

Sammanfattning

Konstitutionsutskottet föreslår att riksdagen antar som vilande regeringens förslag till lag om ändring i regeringsformen och, med en redaktionell ändring, lag om ändring i riksdagsordningen.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen beslutar att behandlingen av regeringens förslag till en ny riksbankslag, ett förslag om ändring i den lagen, övriga lagförslag och tre yrkanden i en följdmotion får skjutas upp till 2022/23 års riksmöte.

I propositionen föreslår regeringen bl.a. en ny riksbankslag. Förslaget innebär i huvudsak följande.

- Mål, uppgifter och befogenheter för Riksbanken tydliggörs i fråga om penningpolitiken, det finansiella systemet, betalningsmedel, fredstida kris-situationer och höjd beredskap samt internationell verksamhet.
- Det tydliggörs hur Riksbankens ansvarsområden förhåller sig till varandra, liksom hur de förhåller sig till Finansinspektionens och Riksgäldskontorets ansvarsområden.
- Det tydliggörs att Riksbanken inom ramen för penningpolitiken ska ta realekonomiska hänsyn, och det skapas förutsättningar för en demokratisk förankring av preciseringen av prisstabilitetsmålet.
- Grunderna för Riksbankens organisation behålls men antalet ledamöter i direktionen minskas från sex till fem. En mer ändamålsenlig ansvars-fördelning mellan fullmäktige, direktionen och riksbankschefen införs.
- Riksbankens ställning som en oberoende centralbank och självständig förvaltningsmyndighet tydliggörs.
- Riksbankens finansiella oberoende stärks genom nya bestämmelser om vinstdisponering, struktur för det egna kapitalet och upplåning till valuta-reserven, varvid förhållandet till unionsrätten tydliggörs.
- Förutsättningarna för granskning av Riksbankens verksamhet ökar.
- Förutsättningarna för insyn och öppenhet i Riksbankens verksamhet ökar.

- Riksbanken ska identifiera hot mot hållbar utveckling. Dessa får beaktas i verksamheten och innebär att Riksbanken kan bidra till hållbar utveckling på finansmarknaden.
- Den nya lagen ges en redaktionell och språklig utformning som syftar till att göra den överskådlig och lättillgänglig.

I propositionen föreslås också ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen samt en rad följdändringar i annan lagstiftning. Ändringarna i regeringsformen innebär förtydliganden av Riksbankens uppgifter och utökade möjligheter att bemyndiga Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess verksamhetsområden. Ändringen i riksdagsordningen innebär att det blir tydligt att riksdagens finansutskott ska följa upp och utvärdera Riksbankens verksamhet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Behandlade förslag

Proposition 2021/22:41 En ny riksbankslag.

Proposition 2021/22:169 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om återhämtning och resolution av centrala motparter i de delar det avser förslag till lag om ändring i lagen (2022:000) om Sveriges riksbank.

Tre yrkanden i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden.....	8
Grundlagsförslaget och en ny riksbankslag m.m.	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	20
Propositionen	20
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	21
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	71
<i>Bilaga 4</i>	
Finansutskottets yttrande 2021/22:FiU2y	72

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Grundlagsförslaget

Riksdagen antar som vilande regeringens förslag till lag om ändring i regeringsformen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:41 punkt 1.

2. Ändring i riksdagsordningen

Riksdagen antar som vilande regeringens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen med den ändringen att 7 kap. 9 § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2021/22:41 punkt 2.

3. En ny riksbankslag och lagförslagen i övrigt

Riksdagen beslutar att behandlingen av regeringens förslag till

1. lag om Sveriges riksbank,
2. lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev,
3. lag om ändring i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden,
4. lag om ändring i lagen (1982:1161) om vissa äldre sedlar,
5. lag om ändring i lagen (1988:1515) om äldre sedlar på tiotusen kronor,
6. lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering,
7. lag om ändring i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt,
8. lag om ändring i lagen (1996:168) om vissa äldre sedlar,
9. lag om ändring i lagen (1998:1404) om valutapolitik,
10. lag om ändring i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.,
11. lag om ändring i lagen (2004:864) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel,
12. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
13. lag om ändring i budgetlagen (2011:203),
14. lag om ändring i lagen (2012:674) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel,
15. lag om ändring i lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister,
16. lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna,
17. lag om ändring i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag,
18. lag om ändring i lagen (2014:1030) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel,

19. lag om ändring i lagen (2016:1091) om budget och ekonomistyrning för riksdagens myndigheter,

20. lag om ändring i lagen (2022:000) om Sveriges riksbank i proposition 2021/22:169 punkt 9

får skjutas upp till 2022/23 års riksmöte.

4. Ändringar i den nya riksbankslagen

Riksdagen beslutar att behandlingen av motion 2021/22:4297 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkandena 1–3 får skjutas upp till 2022/23 års riksmöte.

Stockholm den 19 maj 2022

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Hans Ekström (S), Marie Granlund (S), Lars Jilmstad (M), Matheus Enholm (SD), Per-Arne Håkansson (S), Per Schöldberg (C), Ida Drougge (M), Fredrik Lindahl (SD), Laila Naraghi (S), Tuve Skånberg (KD), Lars Andersson (SD), Camilla Hansén (MP), Erik Ottoson (M), Alexander Ojanne (S), Jessica Wetterling (V) och Nina Lundström (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2021/22:41 En ny riksbankslag föreslår regeringen att riksdagen antar de förslag till lagändringar som lagts fram i propositionen. Regeringen föreslår, utöver en ny riksbankslag, även ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen och därför har propositionen i sin helhet hänvisats till konstitutionsutskottet.

I propositionen (s. 60) finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om proposition.

Tre yrkanden i en följdmotion har väckts med anledning av propositionen.

Finansutskottet har överlämnat den formella behandlingen av lagförslaget i proposition 2021/22:169 punkten 9 om ändring i den nya riksbankslagen till konstitutionsutskottet. Detta har skett av lagtekniska skäl och i syfte att samordna lagförslaget med förslaget till ny riksbankslag. Finansutskottet har i betänkande 2021/22:FiU32 i sak ställt sig bakom den ändring som föreslås i propositionen.

Även i proposition 2021/22:215 punkten 38 finns ett förslag till ändring i den nya riksbankslagen. Propositionen bereds av civilutskottet i betänkande 2021/22:CU22. Betänkandet kommer att behandlas senare i vår.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Konstitutionsutskottet har gett finansutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och följdmotionen i de delar som berör finansutskottets beredningsområde. Yttrandet finns i bilaga 4.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen bl.a. en ny riksbankslag. Förslaget innebär i huvudsak följande.

- Mål, uppgifter och befogenheter för Riksbanken tydliggörs i fråga om penningpolitiken, det finansiella systemet, betalningsmedel, fredstida kris-situationer och höjd beredskap samt internationell verksamhet.
- Det tydliggörs hur Riksbankens ansvarsområden förhåller sig till varandra, liksom hur de förhåller sig till Finansinspektionens och Riksgäldskontorets ansvarsområden.
- Det tydliggörs att Riksbanken inom ramen för penningpolitiken ska ta realekonomiska hänsyn, och det skapas förutsättningar för en demokratisk förankring av preciseringen av prisstabilitetsmålet.
- Grunderna för Riksbankens organisation behålls men antalet ledamöter i direktionen minskas från sex till fem. En mer ändamålsenlig ansvars-fördelning mellan fullmäktige, direktionen och riksbankschefen införs.

- Riksbankens ställning som en oberoende centralbank och självständig förvaltningsmyndighet tydliggörs.
- Riksbankens finansiella oberoende stärks genom nya bestämmelser om vinstdisponering, struktur för det egna kapitalet och upplåning till valuta-reserven, varvid förhållandet till unionsrätten tydliggörs.
- Förutsättningarna för granskning av Riksbankens verksamhet ökar.
- Förutsättningarna för insyn och öppenhet i Riksbankens verksamhet ökar.
- Riksbanken ska identifiera hot mot hållbar utveckling. Dessa får beaktas i verksamheten och innebär att Riksbanken kan bidra till hållbar utveckling på finansmarknaden.
- Den nya lagen ges en redaktionell och språklig utformning som syftar till att göra den överskådlig och lättillgänglig.

I propositionen föreslås också ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen samt en rad följdändringar i annan lagstiftning. Ändringarna i regeringsformen innebär förtydliganden av Riksbankens uppgifter och utökade möjligheter att bemyndiga Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess verksamhetsområden. Ändringen i riksdagsordningen innebär att det blir tydligt att riksdagens finansutskott ska följa upp och utvärdera Riksbankens verksamhet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Utskottets överväganden

Grundlagsförslaget och en ny riksbankslag m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar som vilande regeringens förslag till lag om ändring i regeringsformen och, med en redaktionell ändring, lag om ändring i riksdagsordningen.

Riksdagen beslutar att behandlingen av regeringens förslag till en ny riksbankslag, ett förslag om ändring i den lagen, övriga lagförslag och tre yrkanden i en följdmotion får skjutas upp till 2022/23 års riksmöte.

Gällande rätt

Riksbanken är Sveriges centralbank. Det är Riksbanken som ser till att pengar behåller sitt värde över tid och att betalningar kan göras säkert och effektivt. Det är dessutom Riksbanken som ger ut sedlar och mynt i svenska kronor.

Riksbankens uppdrag och ställning är grundlagsskyddade. I 9 kap. 13 § första stycket regeringsformen anges att Riksbanken är rikets centralbank och en myndighet under riksdagen. Det framgår vidare av bestämmelsen att Riksbanken har ansvaret för penningpolitiken och att ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska besluta i frågor som rör penningpolitik.

Enligt 9 kap. 13 § andra stycket regeringsformen har Riksbanken elva fullmäktige, som väljs av riksdagen. Riksbanken leds av en direktion, som utses av fullmäktige. Riksbankens organisation består alltså av riksbanksfullmäktige och Riksbankens direktion. En av ledamöterna i direktionen är riksbankschef och ordförande i direktionen.

Riksdagen prövar om ledamöterna i fullmäktige och direktionen ska beviljas ansvarsfrihet (9 kap. 13 § tredje stycket regeringsformen). Om riksdagen vägrar en fullmäktig ansvarsfrihet är han eller hon därmed skild från sitt uppdrag. Fullmäktige får skilja en ledamot av direktionen från anställningen endast om ledamoten inte längre uppfyller de krav som ställs för att han eller hon ska kunna utföra sina uppgifter eller om han eller hon gjort sig skyldig till allvarlig försummelse. Bestämmelser om val av fullmäktige och om Riksbankens ledning och verksamhet meddelas i lag (9 kap. 13 § fjärde stycket regeringsformen).

Av 9 kap. 14 § regeringsformen följer att endast Riksbanken har rätt att ge ut sedlar och mynt och att bestämmelser om penning- och betalningsväsendet i övrigt meddelas genom lag.

Enligt 8 kap. 13 § regeringsformen kan riksdagen genom lag uppdra åt Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess ansvarsområde enligt 9 kap.

och i fråga om dess uppgift att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Till skillnad från regeringens styrning av sina myndigheter genom förordningar kan alltså riksdagen bara reglera sina myndigheter genom lag.

Närmare bestämmelser om Riksbankens verksamhet finns framför allt i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank. Lagen innehåller bl.a. bestämmelser om verksamhetsmål, ledning, fullmäktige, direktionen, sedlar och mynt, penningpolitik, betalningssystem, valutapolitik, budget, vinstdisposition och ansvarsfrihet.

Även andra lagar innehåller bestämmelser om Riksbankens verksamhet. Som exempel kan nämnas riksdagsordningen, lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering och lagen (1998:1404) om valutapolitik.

På EU-nivå finns ett förbud för Europeiska centralbanken (ECB) och de nationella centralbankerna inom Europeiska centralbankssystemet (ECBS) och någon medlem av deras beslutande organ att begära eller ta emot instruktioner från EU:s institutioner, organ eller byråer, från medlemsstaternas regeringar eller från något annat organ då de fullgör uppgifter och skyldigheter enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) och stadgan för Europeiska centralbankssystemet (ECBS-stadgan), det s.k. instruktionsförbudet. Dessa uppgifter – de ECBS-relaterade uppgifterna – består i att utforma och genomföra EU:s monetära politik, genomföra valuta-transaktioner, inneha och förvalta medlemsstaternas valutareserver, främja ett väl fungerande betalningssystem och samla in statistik.

Riksbanken granskas av riksdagens finansutskott och Riksrevisionen. Av riksbankslagen följer att Riksbanken minst två gånger om året ska lämna en skriftlig redogörelse till finansutskottet om penningpolitiken. Därutöver ska varje utskott enligt 4 kap. 8 § regeringsformen följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde.

Propositionen

Grundlagsförslaget

I propositionen föreslås ändringar i 8 och 9 kap. regeringsformen.

När det gäller regleringen i 9 kap. 13 § regeringsformen om Riksbankens ansvar konstaterar regeringen att ansvaret är begränsat till penningpolitiken. Med hänsyn till den stora betydelse som Riksbankens uppgifter inom ramen för ECBS har för bankens verksamhet, anser regeringen att det i regeringsformen bör tydliggöras att Riksbankens ansvar även omfattar de övriga uppgifterna som kommer till uttryck i EUF-fördraget. Det bör därför enligt regeringen anges i grundlagen att Riksbanken ansvarar för att utforma och genomföra penningpolitiken, genomföra valutainterventioner, inneha och förvalta en valutareserv och främja ett väl fungerande betalningssystem. Med begreppet valutainterventioner avses köp eller försäljning av utländsk valuta, utländska statspapper eller finansiella derivatinstrument som avser valutor i syfte att påverka kronans växelkurs. När det gäller de nationella centralbankernas uppgift att samla in statistik enligt ECBS-stadgan anser regeringen

att denna uppgift lämpar sig mindre väl för en uttrycklig reglering i regeringsformen, att uppgiften i stället bör komma till uttryck i den nya riksbankslagen och att det i regeringsformen endast bör finnas en upplysningsbestämmelse om att Riksbanken även ansvarar för att utföra andra grundläggande uppgifter som anges i den lagen.

Dessutom konstaterar regeringen att det av 9 kap. 13 § regeringsformen följer att ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska besluta i frågor som rör penningpolitik medan det av riksbankslagen framgår att ledamöter av direktionen inte får söka eller ta emot instruktioner när de fullgör penningpolitiska uppgifter. Enligt regeringen hänger båda dessa sidor av instruktionsförbudet nära samman och är sinsemellan samverkande. Det framstår därför som ändamålsenligt att båda sidorna regleras i regeringsformen. Genom en sådan ändring blir det också enligt regeringen tydligare att förbudet avser olika sidor av samma sak och att båda sidorna är lika betydelsefulla för att säkerställa Riksbankens oberoende när det gäller beslutsfattande. Det föreslås att den redovisade regleringen ska införas i en ny paragraf. Dessutom menar regeringen att det finns anledning att lyfta fram dess betydelse och att öka regleringens överskådlighet genom att ge regleringen i denna del en något annan redaktionell utformning.

Regeringen föreslår även att bestämmelserna i 9 kap. 13 § regeringsformen om Riksbankens direktion och fullmäktige ska flyttas till en ny paragraf. Paragrafen motsvarar i sak nuvarande reglering.

Därutöver föreslår regeringen att normgivningsbestämmelsen i regeringsformen om utgivning och giltighet av sedlar och mynt förtydligas. I denna del noterar regeringen att enligt 9 kap. 14 § regeringsformen har Riksbanken rätt att ge ut sedlar och mynt, och i övrigt meddelas bestämmelser om penning- och betalningsväsendet genom lag. Regleringen om att föreskrifter om penning- och betalningsväsendet i övrigt meddelas genom lag innebär enligt regeringen att dessa frågor inte omfattas av möjligheterna till delegering av normgivningskompetens till Riksbanken enligt 8 kap. 13 § första stycket regeringsformen. Regeringen framhåller att uttrycket i regeringsformen om penning- och betalningsväsendet i övrigt tar sikte på utgivning och giltighet av sedlar och mynt, t.ex. sedlars och mynts valörer och status som lagligt betalningsmedel. Bestämmelsen utgör dock enligt regeringen inget hinder mot att bemyndiga Riksbanken att meddela föreskrifter om utformningen av sedlar och mynt och förutsättningarna för inlösen av dem. Regeringen anser att 9 kap. 14 § regeringsformen bör utformas så att det klart framgår att föreskrifter om utgivning och giltighet av sedlar och mynt meddelas genom lag.

Regeringen föreslår också att delegationsbestämmelsen i 8 kap. 13 § regeringsformen om Riksbankens ansvarsområde ska utvidgas. Som skäl för en sådan utvidgning framhåller regeringen att från saklig synpunkt framstår det som rimligt att riksdagen ges förutsättningar att ge Riksbanken ett ökat utrymme att utöva sitt uppdrag inte bara genom förvaltningsbeslut i enskilda fall utan även genom en utökad möjlighet att meddela normbeslut inom sina ansvarsområden. Samtidigt framhålls att det inte kan bli aktuellt att delegera

hela eller stora delar av det område som formellt kommer att omfattas av delegationsregeln till Riksbanken. När det gäller föreskrifter som är av mer väsentlig betydelse för Riksbankens verksamhet bör riksdagen exempelvis, i förekommande fall, ange de mer precisa ramarna för föreskriftsrätten på ett klart och tydligt sätt (jfr prop. 1973:90 s. 209).

När det gäller utformningen av delegationsbestämmelsen anser regeringen att den bör ta sin utgångspunkt i Riksbankens olika verksamhetsområden. Dessa sammanfaller enligt regeringen delvis med Riksbankens ansvarsområden så som dessa föreslås anges i 9 kap. 13 § regeringsformen. Till Riksbankens verksamhetsområden hör också att utföra andra grundläggande uppgifter som följer av särskild lag. Enligt regeringen bör därför delegationsbestämmelsen i 8 kap. 13 § regeringsformen, utöver hänvisningen till 9 kap., även hänvisa till Riksbankens uppgifter i övrigt i fråga om det finansiella systemet, kontanter och andra betalningsmedel, framtida kris-situationer och höjd beredskap samt internationell verksamhet.

En ny riksbankslag

Inledning

I propositionen föreslår regeringen att en ny riksbankslag ska ersätta den nuvarande riksbankslagen. Som skäl för förslaget framhåller regeringen att sedan den nuvarande riksbankslagen trädde i kraft 1989 har det ekonomisk-politiska landskapet förändrats betydligt, bl.a. när det gäller den svenska växelkursregimen, de finansiella marknadernas avreglering och internationa-lisering samt det svenska EU-medlemskapet. Därutöver har det tagits fram nya regelverk kring makrotillsyn av det finansiella systemet och, i spåren av den globala finanskrisen, ett nytt regelverk om hantering av finansiella företag i kris.

Enligt regeringen är det viktigt att Riksbanken omfattas av en modern och ändamålsenlig rättslig reglering. Bland annat ska den nya riksbankslagen innehålla mål, uppgifter och befogenheter för Riksbankens olika ansvarsområden. Vidare föreslås att bestämmelser om Riksbankens ansvar för penningpolitiken respektive det finansiella systemet behandlas i två olika kapitel. En konsekvens av detta är enligt regeringen att Riksbanken behöver ta ställning till om en viss åtgärd syftar till att uppnå målet för penningpolitiken eller målet för det finansiella systemet eller både och. Därmed skapas förutsättningar för legitimitet, ansvarsutkrävande och kontroll av Riksbankens verksamhet. Vidare framhåller regeringen att målet för Riksbankens ansvar för det finansiella systemet bör vara underordnat prisstabilitetsmålet, vilket innebär att en åtgärd som vidtas för att värna ett stabilt och effektivt finansiellt system också behöver utvärderas i förhållande till prisstabilitetsmålet.

Utgångspunkten för den nya riksbankslagen är enligt regeringen att den bör

- vara överskådlig och lättillgänglig ur en redaktionell och språklig synvinkel och spegla det moderna ekonomisk-politiska landskapets samhälls- och strukturomvandlingar ur en materiell synvinkel
- klargöra Riksbankens ansvar i fråga om penningpolitiken, det finansiella systemet, betalningsmedel, fredstida krissituationer och höjd beredskap samt internationell verksamhet, hur dessa ansvarsområden förhåller sig till varandra liksom hur de förhåller sig till Finansinspektionens och Riksgäldskontorets ansvarsområden
- klargöra förhållandet mellan de mål som penningpolitiken ska sträva efter att uppfylla och skapa förutsättningar för demokratisk förankring av prisstabilitetsmålet
- slå vakt om grunderna för Riksbankens organisation men skapa förutsättningar för en mer ändamålsenlig ansvarsfördelning mellan fullmäktige, direktionen och riksbankschefen
- slå vakt om Riksbankens ställning som en oberoende centralbank och självständig förvaltningsmyndighet och stärka det finansiella oberoendet
- stå i överensstämmelse med unionsrätten, framför allt EUF-fördraget och ECBS-stadgan
- öka förutsättningarna för granskning av Riksbankens verksamhet
- öka förutsättningarna för insyn och öppenhet i Riksbankens verksamhet.

Nedan redovisas några av förslagen i den nya riksbankslagen.

Allmänna bestämmelser

I ett inledande kapitel till den nya riksbankslagen finns allmänna bestämmelser om bl.a. Riksbankens ställning. Det klargörs att Riksbanken finansierar sin egen verksamhet och är finansiellt oberoende i förhållande till staten. Det finns även nya bestämmelser om Riksbankens förhållande till det europeiska centralbankssystemet och en ny proportionalitetsprincip enligt vilken Riksbanken får vidta en åtgärd bara om den inte är mer långtgående än vad som behövs och det avsedda resultatet står i rimlig proportion till de kostnader och risker som åtgärden medför för Riksbankens och statens finanser.

Penningpolitiken och det finansiella systemet

Enligt den nuvarande riksbankslagen är målet för Riksbankens verksamhet att upprätthålla ett fast penningvärde (prisstabilitetsmålet). Regeringen föreslår att denna bestämmelse ska föras över till den nya riksbankslagen med den ändringen att prisstabilitetsmålet anpassas till unionsrätten och uttrycks som att målet är att upprätthålla en låg och stabil inflation. Vidare klargörs att Riksbanken ska ta realekonomiska hänsyn, dvs. utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet ska Riksbanken dessutom bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning.

För att klargöra sambandet mellan växelkurssystemet och prisstabilitetsmålet anges att Riksbanken ska tillämpa det växelkurssystem som regeringen beslutar om.

Regeringen noterar att enligt den nuvarande riksbankslagen är det Riksbanken som ska precisera prisstabilitetsmålet. Samtidigt framhålls att hur prisstabilitetsmålet preciseras är avgörande för den ekonomiska politiken i Sverige och har stor betydelse för samhällsekonomin. Regeringen föreslår att Riksbanken, efter riksdagens godkännande, ska besluta om precisering av prisstabilitetsmålet, och om beslutet inte godkänns, gäller Riksbankens närmast föregående beslut om precisering av målet. Förslaget innebär enligt regeringen att Riksbanken får en exklusiv initiativrätt att precisera prisstabilitetsmålet.

Regeringen föreslår vidare att Riksbanken ska få ett uttryckligt och avgränsat ansvar för det finansiella systemet. Riksbanken ska, utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet, bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar.

Kontanter och andra betalningsmedel

De nuvarande bestämmelserna om sedlar och mynt förs över till den nya riksbankslagen. Samtidigt tydliggörs Riksbankens roll i kontantkedjan. Bland annat föreslås en ny bestämmelse om att Riksbanken ska bidra till att det finns tillgång till kontanter i betryggande utsträckning i hela Sverige. Vidare föreslår regeringen en ny skyldighet för Riksbanken att driva depåer, dvs. platser för lagring och ut- och inlämning av sedlar. Riksbanken ska själv eller genom någon annan tillhandahålla minst fem depåer i Sverige.

Fredstida krissituationer och höjd beredskap

I den nya riksbankslagen regleras vidare Riksbankens uppgifter och befogenheter i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Bland annat föreslås att Riksbanken ska ha en god förmåga att upprätthålla sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, inbegripet att allmänheten i sådana situationer ska kunna göra betalningar.

Internationell verksamhet

Den nya riksbankslagen innehåller även bestämmelser om Riksbankens internationella verksamhet. Enligt föreslagna bestämmelser får Riksbanken bl.a. delta i internationellt samarbete som har betydelse för bankens verksamhet eller som rör kunskapsutbyte med andra centralbanker. I den verksamheten ska Riksbanken utgå från regeringens och riksdagens övergripande ståndpunkter inom olika politikområden.

Riksbankens organisation

Regeringen föreslår att Riksbankens organisation i huvudsak ska bestå. En förändring som föreslås är att direktionen ska minskas från sex till fem ledamöter. Som skäl för förslaget framhåller regeringen att med fem ledamöter har alla ledamöter samma vikt och riksbankschefen behöver inte använda sin utslagsröst.

För att öka insyn och öppenhet vid anställning av en direktionsledamot föreslås att anställningen föregås av ett ansökningsförfarande. Förslaget i

denna del medför även ändringar i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Enligt den nuvarande riksbankslagen ska ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige samt ledamöterna i direktionen skriftligen anmäla innehav av finansiella instrument till riksdagen. Övriga ledamöter i fullmäktige ska skriftligen anmäla innehav av finansiella instrument till Riksbanken. Regeringen föreslår att bestämmelsen förs över till den nya riksbankslagen med den ändringen att samtliga ledamöter i fullmäktige ska göra anmälan till riksdagen.

Budget och redovisning

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser i riksbankslagen om budget, bokföringsskyldighet och räkenskapsår i huvudsak förs över till den nya riksbankslagen. Enligt den nuvarande ordningen beslutar riksdagen hur Riksbankens vinst ska disponeras. I propositionen föreslås att fullmäktige ska besluta om disposition av årets resultat, att riksdagen och Riksrevisionen ska underrättas om beslutet och att riksdagen ska godkänna fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat. Syftet med ändringen är enligt regeringen att ytterligare tydliggöra Riksbankens oberoende gentemot riksdagen.

Den nya riksbankslagen innehåller även bestämmelser om eget kapital, förlusttäckning och återställning av eget kapital.

Förvaltning av tillgångar och utländsk valuta

I den nya riksbankslagen finns bestämmelser om förvaltning av tillgångar och utländsk valuta. Riksbanken ska bl.a. förvalta tillgångar för att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter och generera tillräcklig avkastning för att finansiera verksamheten. Tillgångarna ska förvaltas med låg risk samt med beaktande av Riksbankens ställning som centralbank och syftet med tillgångsinnehavet. Regeringen föreslår även en ny bestämmelse om att Riksbanken ska ha en valutareserv, dvs. tillgångar i utländsk valuta. Riksbanken ges genom förslaget rätt att i lag besluta om att staten ska ta upp lån till valutareserven dels i form av förtida upplåning, dels i form av återställning om valutareserven har använts för åtgärder som värnar den finansiella stabiliteten.

Insyn och öppenhet

Enligt den nuvarande riksbankslagen ska Riksbanken lämna en skriftlig redogörelse om penningpolitiken till finansutskottet två gånger per år. I propositionen föreslås att redogörelser för penningpolitiken ska lämnas till finansutskottet regelbundet eller på begäran. Redogörelserna ska bl.a. innehålla en beskrivning av den penningpolitik som bedrivits, de penningpolitiska besluten och skälen för dessa samt bedömningar av den framtida prisutvecklingen och andra makroekonomiska förhållanden som har betydelse för förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och ta realekonomiska hänsyn.

Regeringen föreslår vidare att Riksbanken regelbundet eller på begäran till finansutskottet ska redogöra för kontanthantering i Sverige och för sin övriga verksamhet, t.ex. finansiell stabilitet och de risker som banken identifierat inom det finansiella systemet. Redogörelserna ska även innehålla information om riskerna på Riksbankens balansräkning efter att de har uppstått och om sådana beslut som påtagligt kan påverka de offentliga finanserna.

Ändring i riksdagsordningen

I propositionen föreslås en ändring i en av riksdagsordningens huvudbestämmelser, och härigenom förtydligas att hela Riksbankens verksamhet ska granskas av finansutskottet. Granskningen bör enligt regeringen avse Riksbankens måluppfyllelse och effektivitet. För att möjliggöra en flexibel granskning bör det inte regleras i riksdagsordningen hur granskningen ska genomföras utan det bör i stället vara en uppgift för finansutskottet att bedöma.

Lagförslagen i övrigt

I propositionen föreslås även en rad ändringar, i huvudsak följdändringar, i annan lagstiftning.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023. Regeringen föreslår också ett antal övergångsbestämmelser.

Motionen

Ändringar i den nya riksbankslagen

Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) begär i kommittémotion 2021/22:4297 att riksbankslagen ska kompletteras med ett sysselsättningsmål och att detta inte ska vara underordnat inflationsmålet (yrkande 1), att riksdagen ska ha initiativrätt och bestämma de mer precisa målen för penningpolitiken, inklusive det realekonomiska målet (yrkande 2) och att regeringen ska tillsätta en utredning i syfte att strama upp regelverket kring ledande ledamöters och tjänstemäns innehav av värdepapper m.m. (yrkande 3).

Motionärerna anser bl.a. att den förda penningpolitiken inte har varit framgångsrik, eftersom inflationen trendmässigt understigit målnivån. Detta har enligt motionärerna lett till negativa konsekvenser på produktion och sysselsättning eftersom realräntorna blivit högre än vad som motiveras av konjunkturläget. Utvecklingen av arbetslösheten sedan inflationsmålet infördes stöder denna bild. Sammantaget anser motionärerna att riksbankslagen behöver kompletteras med en explicit målvariabel för den reala ekonomin, lämpligtvis ett mål för sysselsättningen. Detta mål ska enligt motionärerna inte vara underordnat målet om prisstabilitet.

Vidare menar motionärerna att riksdagen ska formulera de mer precisa målen för penningpolitiken medan Riksbanken utför det operativa arbetet. Förslaget till ny riksbankslag går enligt motionärerna i denna del i rätt riktning eftersom preciseringen av prisstabilitetsmålet i fortsättningen ska förankras i demokratisk ordning. Dock ges Riksbanken i förslaget en exklusiv initiativrätt att precisera prisstabilitetsmålet, vilket alltså innebär att riksdagen först i efterhand ska godkänna preciseringen av målet. En sådan ordning undergräver enligt motionärerna de folkvaldas möjligheter att bestämma de mer precisa målen för penningpolitiken.

Slutligen anser motionärerna att den nuvarande och den föreslagna regleringen om ledande ledamöters och tjänstemäns innehav av värdepapper m.m. är anmärkningsvärt knapphändiga mot bakgrund av att de beslut som Riksbanken fattar har en mycket stor påverkan på de finansiella marknaderna. I denna del hänvisar motionärerna även till medieuppgifter under senare tid om direktionens innehav och handel med värdepapper, och understryker att en oberoende och självständig myndighet med så stor påverkan på svensk ekonomi måste ha ett högt förtroende. En utredning bör enligt motionärerna omfatta ledamöterna i direktionen och fullmäktige samt andra ledande tjänstemän inom Riksbanken. Huvudprincipen bör vara att dessa personer inte förvaltar sitt eget innehav, dvs. deras innehav ska förvaltas diskretionärt.

Finansutskottets yttrande

Finansutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen som helhet och över följdmotionen, se bilaga 4. Utskottet redogör i yttrandet utförligt för sin bedömning av förslagen som i huvudsak omfattas av finansutskottets beredningsområde.

I yttrandet anför finansutskottet bl.a. att det är viktigt och nödvändigt att Riksbanken omfattas av en mer modern och ändamålsenlig reglering. I likhet med Lagrådet anser utskottet att regeringens bedömningar och överväganden, med hänsyn till förslagets konstitutionella betydelse och EU-rättsliga koppling, i flera fall är påfallande kortfattade och att remissynpunkter i väsentliga frågor i vissa fall bemöts mycket kort eller utan egentlig motivering. Samtidigt framhålls att förslagen i materiellt hänseende i allt väsentligt bygger på de förslag som har lämnats av den parlamentariska Riksbankskommittén och att de ändringar som gjorts i förhållande till kommitténs förslag är parlamentariskt förankrade. Finansutskottet välkomnar att det föreslås att utskottet ska få ett utökat ansvar för granskningen av Riksbanken och dess verksamhet. Det framhålls att eftersom delar av regeringens förslag innebär att det sker en viss överföring av riksdagens finansmakt till Riksbanken uppstår särskilda krav på granskning och uppföljning av Riksbankens hela verksamhet och att finansutskottets utökade granskningsansvar är ett viktigt verktyg för att balansera den förskjutningen.

Finansutskottet konstaterar att två av yrkandena i följdmotionen rör prisstabilitetsmålet. I denna del framhåller utskottet bl.a. att den föreslagna

bestämmelsen möjliggör en s.k. flexibel inflationsmålspolitik, vilket innebär att Riksbanken samtidigt som den försöker uppnå inflationsmålet också ska ta hänsyn till hur realekonomin utvecklas, t.ex. kan Riksbanken vid behov anpassa den tidshorisont inom vilken prisstabilitetsmålet ska uppnås. Enligt finansutskottet har förslaget i denna del en väl avvägd utformning. Dessutom följer det av unionsrätten att prisstabilitetsmålet ska vara det överordnade målet, och det finns därför enligt utskottet inte utrymme att som motionärerna vill likställa målen. När det gäller motionsyrkandet om att det bör vara riksdagen och inte Riksbanken som ska ha initiativrätten vad gäller att föreslå preciseringar av prisstabilitetsmålet anser finansutskottet att den beslutsordning som föreslås i propositionen är väl avvägd. Utskottet noterar att den föreslagna ordningen inte innebär någon begränsning av Riksbankens utrymme att genom operativa beslut inom ramen för preciseringen verka för att prisstabilitetsmålet uppnås. Därutöver konstaterar finansutskottet att såväl Lagrådet som regeringen gör bedömningen att den föreslagna beslutsordningen inte strider mot instruktionsförbudet i EUF-fördraget. Finansutskottet noterar att ledamöter och utskott enligt regeringsformen och riksdagsordningen har möjlighet att initiera frågor genom motioner och utskottsinitiativ och att det vore av värde om konstitutionsutskottet kunde belysa vad det innebär i förhållande till Riksbankens exklusiva initiativrätt.

Enligt den nya riksbankslagen ska Riksbankens penningpolitiska verktyg omfatta bl.a. att ta emot inlåning, lämna krediter i svenska kronor och utländsk valuta mot betryggande säkerhet samt ingå återköpsavtal. Finansutskottet anser att det även fortsättningsvis bör vara möjligt för Riksbanken att i förhållande till finansiella företag ingå återköpsavtal i utländsk valuta mot svenska kronor i likviditetsstyrande syfte och att detta bör tydliggöras i lagen.

Vidare framhåller finansutskottet att det är bra och viktigt att Riksbankens roll i kontanthanteringskedjan tydliggörs genom att banken enligt lagförslaget får ansvaret för kontantutgivning, depåverksamhet och övervakning. Mot bakgrund av information som Riksbanken har lämnat till finansutskottet under beredningen av ärendet framstår det dock enligt utskottet inte vara praktiskt möjligt för Riksbanken att få samtliga fem depåer på plats till den 1 januari 2023 när den nya lagen ska träda i kraft. Utskottet anser därför att det bör införas en övergångsbestämmelse för depåverksamheten i den nya riksbankslagen. Av övergångsbestämmelsen bör det framgå att bestämmelsen om depåer ska tillämpas fullt ut först den 1 januari 2026. Det bör även framgå att per den 1 januari 2023 ska minst tre depåer tillhandahållas.

Därutöver konstaterar finansutskottet att frågan om beredskapen i betalningssystemet har blivit alltmer aktuell, inte minst mot bakgrund av beslutet att återuppta en sammanhängande totalförsvarsplanering. Det är därför enligt utskottet bra och nödvändigt att Riksbankens mål, uppgifter och befogenheter i fråga om krissituationer och höjd beredskap tydliggörs i den nya riksbankslagen.

Finansutskottet framhåller vidare att grunderna för Riksbankens organisation består i den nya riksbankslagen men genom förslaget skapas förutsättningar för en mer ändamålsenlig ansvarsfördelning mellan fullmäktige, direktionen och riksbankschefen.

När det gäller motionsyrkandet om att det bör tillsättas en utredning för att strama upp regelverket för ledande ledamöters och tjänstemäns innehav av värdepapper m.m. menar finansutskottet att det föreslagna regelverket i grunden är bra och att det skapar goda förutsättningar för en öppen och saklig granskning av ledamöternas innehav av finansiella instrument. Det finns dock skäl för riksdagen och finansutskottet att i denna del utveckla sina rutiner för uppföljning och granskning, bl.a. med utgångspunkt i de anmälningar om värdepappersinnehav som ledamöter i direktionen och fullmäktige ska göra till riksdagen. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte behövs någon utredning i syfte att strama upp regelverket.

Finansutskottet konstaterar även att med regeringens lagförslag tydliggörs Riksbankens ställning som en oberoende centralbank, och bankens finansiella oberoende stärks. Med ett stort mått av oberoende är det enligt utskottet särskilt viktigt att Riksbankens verksamhet granskas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Eftersom Riksbankens mål, uppgifter och befogenheter i den nya riksbankslagen anges tydligare än i gällande rätt förbättras också förutsättningarna för den demokratiska granskningen av verksamheten. När det gäller den föreslagna ändringen i en av riksdagsordningens huvudbestämmelser anser finansutskottet att systematiken i bestämmelsen skulle gynnas av en smärre justering av förslaget. Om den föreslagna punkten om uppföljning och utvärdering av Riksbankens verksamhet läggs sist i uppräkningsparagrafen i 7 kap. 9 § andra stycket i stället för först skulle uppräkningsparagrafen enligt finansutskottet bättre överensstämma med den ordning i vilken utskottets uppgifter presenteras i första stycket i samma paragraf.

Sammantaget föreslår finansutskottet att konstitutionsutskottet i allt väsentligt tillstyrker propositionen och avstyrker motionsyrkandena. Som utskottet har redovisat ovan anser finansutskottet när det gäller den nya riksbankslagen och en huvudbestämmelse i riksdagsordningen att det bör göras några mindre ändringar i förhållande till lagförslagen i propositionen. Dessutom anser finansutskottet att det bör göras ett par ändringar av redaktionell karaktär i den föreslagna riksbankslagen. De föreslagna lagändringarna är enligt finansutskottet av sådan art att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Utskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottet konstaterar inledningsvis att regeringens förslag till en ny riksbankslag samt till ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen i materiellt hänseende i allt väsentligt bygger på de förslag som lämnats av den parlamentariska Riksbankskommittén och att de ändringar som har gjorts i förhållande till kommitténs förslag är parlamentariskt förankrade.

Regeringens förslag till ändringar i regeringsformen innebär förtydliganden av Riksbankens uppgifter och utökade möjligheter att bemyndiga Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess verksamhetsområden. Genom den föreslagna ändringen i riksdagsordningen tydliggörs att riksdagens finansutskott ska följa upp och utvärdera Riksbankens verksamhet.

Utskottet ställer sig bakom regeringens överväganden och förslag till ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen. Utskottet delar dock finansutskottets bedömning att systematiken i den aktuella bestämmelsen i riksdagsordningen om finansutskottets uppgifter skulle gynnas av att den föreslagna punkten om uppföljning och utvärdering av Riksbankens verksamhet läggs sist i uppräkningsordningen.

Beslut om att ändra grundlag fattas enligt 8 kap. 14 § regeringsformen genom två likalydande beslut. Genom det första beslutet antas grundlagsförslaget som vilande. Det andra beslutet får inte fattas tidigare än att det efter det första beslutet har hållits val till riksdagen i hela riket och den nyvalda riksdagen har samlats. Även ändring av en huvudbestämmelse i riksdagsordningen beslutas som huvudregel på motsvarande sätt. Utskottet föreslår därför att riksdagen som vilande antar regeringens förslag till lag om ändring i regeringsformen och lag om ändring i riksdagsordningen men med en redaktionell ändring i enlighet med finansutskottets förslag.

När det gäller regeringens förslag till en ny riksbankslag konstaterar utskottet att den hänger nära samman med de föreslagna ändringarna i regeringsformen och riksdagsordningen. Även i den nya riksbankslagen förtydligas Riksbankens uppgifter. Därutöver stärks Riksbankens oberoende till viss del och dess ställning som en oberoende centralbank och förvaltningsmyndighet tydliggörs. Samtidigt ökar förutsättningarna för granskning av Riksbankens verksamhet och insyn och öppenhet i dess verksamhet. Utskottet, som konstaterar att finansutskottet föreslår att konstitutionsutskottet i allt väsentligt tillstyrker propositionen, välkomnar regeringens förslag till en ny riksbankslag. Konstitutionsutskottet bedömer dock att regeringens förslag till en ny riksbankslag och övriga lagförslag samt förslagen i följdmotionen har ett sådant samband med de föreslagna ändringarna i regeringsformen och riksdagsordningen att de bör behandlas av riksdagen först i samband med att riksdagen slutligt behandlar förslagen till lag om ändring i regeringsformen och riksdagsordningen. Därför bör behandlingen av förslagen i dessa delar skjutas upp till riksmötet 2022/23.

Regeringen föreslår i proposition 2021/22:169 punkten 9 en ändring i den nya riksbankslagen. Finansutskottet har i betänkande 2021/22:FiU32 i sak ställt sig bakom den ändring som föreslås i propositionen men av samordningsskäl överlätit den formella behandlingen av förslaget till konstitutionsutskottet. Konstitutionsutskottet bedömer att även behandlingen av detta förslag bör skjutas upp till riksmötet 2022/23.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:41 En ny riksbankslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i regeringsformen.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag som lagts fram i proposition 2021/22:41

1 Förslag till lag om ändring i regeringsformen

Härigenom föreskrivs i fråga om regeringsformen¹

*dels att 8 kap. 13 § och 9 kap. 13 och 14 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas två nya paragrafer, 9 kap. 15 och 16 §§, av
följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

13 §

Riksdagen kan *genom lag uppdra* åt Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess *ansvarsområde* enligt 9 kap. och *i fråga om dess uppgift att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende.*

Riksdagen kan *bemyndiga* Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess *ansvarsområden* enligt 9 kap. och dess *övriga uppgifter i fråga om det finansiella systemet, kontanter och andra betalningsmedel, fredstida krissituationer och höjd beredskap och internationell verksamhet.*

Riksdagen kan bemyndiga riksdagens myndigheter att meddela föreskrifter som avser förhållanden inom riksdagen eller dess myndigheter.

9 kap.

13 §

Riksbanken är rikets centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbanken *har ansvaret för penningpolitiken. Ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska besluta i frågor som rör penningpolitik.*

Riksbanken är rikets centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbanken *ansvarar för att*

1. utforma och genomföra penningpolitiken,

2. genomföra valutainterventioner,

3. inneha och förvalta en valuta-reserv,

4. främja ett väl fungerande betalningssystem, och

5. utföra andra grundläggande uppgifter som följer av särskild lag.

Riksbanken har elva fullmäktige, som väljs av riksdagen. Riksbanken leds av en direktion, som utses av fullmäktige.

¹ Regeringsformen omtryckt 2018:1903.

Riksdagen prövar om ledamöterna i fullmäktige och direktionen ska beviljas ansvarsfrihet. Om riksdagen vägrar en fullmäktig ansvarsfrihet är han eller hon därmed skild från sitt uppdrag. Fullmäktige får skilja en ledamot av direktionen från anställningen endast om ledamoten inte längre uppfyller de krav som ställs för att han eller hon ska kunna utföra sina uppgifter eller om han eller hon gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.

Bestämmelser om val av fullmäktige och om Riksbankens ledning och verksamhet meddelas i lag.

14 §

Endast Riksbanken har rätt att ge ut sedlar och mynt. *Bestämmelser om penning- och betalningsväsendet meddelas i övrigt genom lag.*

Endast Riksbanken har rätt att ge ut sedlar och mynt. *Föreskrifter om utgivning och giltighet av sedlar och mynt meddelas genom lag.*

15 §

Ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska besluta i frågor som den ansvarar för enligt 13 §. Inom dessa ansvarsområden får Riksbanken inte heller begära eller ta emot instruktioner från någon.

16 §

Riksbanken har elva fullmäktige, som väljs av riksdagen. Riksbanken leds av en direktion, som utses av fullmäktige.

Riksdagen prövar om ledamöterna i fullmäktige och direktionen ska beviljas ansvarsfrihet. Om riksdagen vägrar en fullmäktig ansvarsfrihet är han eller hon därmed skild från sitt uppdrag. Fullmäktige får skilja en ledamot av direktionen från anställningen endast om ledamoten inte längre uppfyller de krav som ställs för att han eller hon ska kunna utföra sina uppgifter eller

om han eller hon gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.

Föreskrifter om val av fullmäktige och om Riksbankens ledning och verksamhet meddelas genom lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2 Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 9 § riksdagsordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

9 §

Finansutskottet ska bereda ärenden om

1. allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och för beslut om statens budget, och

2. Riksbankens verksamhet.

Utskottet ska dessutom bereda förslag till beslut om statens budget enligt 11 kap. 18 § tredje och femte styckena. *Vidare ska utskottet granska beräkningen av statens inkomster och årsredovisningen för staten. Utskottet ska sammanställa riksdagens beslut om statens budget.*

Utskottet ska dessutom

1. följa upp och utvärdera Riksbankens verksamhet,

2. bereda förslag till beslut om statens budget enligt 11 kap. 18 § tredje och femte styckena,

3. granska beräkningen av statens inkomster och årsredovisningen för staten, och

4. sammanställa riksdagens beslut om statens budget.

Ytterligare bestämmelser om utskottets uppgifter finns i regeringsformen och denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

3 Förslag till lag om Sveriges riksbank

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om Sveriges riksbanks (Riksbanken) verksamhet, organisation och kapital. I lagen finns också bestämmelser om finansiella företag, företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige och företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar.

Definition av finansiella företag

2 § Med finansiella företag avses

1. juridiska personer som står under tillsyn av Finansinspektionen,
2. utländska juridiska personer som
 - a) i hemlandet står under motsvarande tillsyn som de företag som avses i 1, och
 - b) bedriver verksamhet i Sverige,
3. AP-fonder, och
4. Svenska skeppshypotekskassan.

Riksbankens ställning

3 § Riksbanken är enligt 9 kap. 13 § regeringsformen rikets centralbank och en myndighet under riksdagen.

Riksbanken har tillgångar som den förvaltar. Staten garanterar Riksbankens förpliktelser.

Europeiska centralbankssystemet

4 § Riksbanken ingår i Europeiska centralbankssystemet och är delägare i Europeiska centralbanken.

Allmänna krav på verksamheten

5 § Riksbanken får bara bedriva eller delta i sådan verksamhet som har stöd i lag eller unionsrätten.

6 § Riksbanken får inte lämna krediter till eller förvärva skuldförbindelser direkt från

1. staten, kommuner, regioner eller kommunalförbund eller juridiska personer som staten, regioner, kommuner eller kommunalförbund, var för sig eller tillsammans, har ett direkt eller indirekt rättsligt bestämmande inflytande över, eller

2. institutioner, organ eller byråer inom Europeiska unionen, som inte är centralbanker.

Riksbanken får dock

1. förvärva skuldförbindelser på andrahandsmarknaden enligt 2 kap. 4 § första stycket 3 och 4 och 3 kap. 6 § 2 och 3,
2. lämna staten sådana krediter som avses i 3 kap. 3 § andra stycket, och
3. lämna krediter till eller förvärva skuldförbindelser direkt från offentligt ägda kreditinstitut under samma förutsättningar som gäller för andra kreditinstitut enligt denna lag.

7 § I Riksbankens verksamhet ska hög effektivitet eftersträvas och god hushållning med statens medel iakttas.

8 § Riksbanken får vidta en åtgärd bara om

1. åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet,
2. åtgärden inte är mer långtgående än vad som behövs, och
3. det avsedda resultatet står i rimlig proportion till de kostnader och risker som åtgärden medför för Riksbankens och statens finanser.

Om en åtgärd innebär ett ingrepp i ett enskilt intresse tillämpas 5 § tredje stycket förvaltningslagen (2017:900).

9 § Riksbanken ska följa den allmänna ekonomiska utvecklingen och utvecklingen på de finansiella marknaderna.

Riksbanken ska identifiera hot mot en hållbar utveckling som påverkar förutsättningarna för verksamheten enligt denna lag.

Forskning

10 § Riksbanken får bedriva och ekonomiskt bidra till forskning som har betydelse för myndighetens verksamhet.

Statistik

11 § En av Riksbankens grundläggande uppgifter är att samla in den statistik som behövs enligt stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken.

Riksbanken ska löpande framställa och offentliggöra statistik över finansmarknaderna, betalningsbalanser och utlandsställningen.

- Riksbanken får också framställa och offentliggöra statistik som behövs
1. för att banken ska kunna utföra sina uppgifter enligt denna lag, eller
 2. för samarbetet inom Europeiska centralbankssystemet, Banken för internationell betalningsutjämnning, Internationella valutafonden eller andra internationella organisationer.

Referensvärden

12 § Riksbanken får tillhandahålla och offentliggöra referensvärden enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1011 av den 8 juni 2016 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU och förordning (EU) nr 596/2014.

Riksbanken får ta ut avgifter från dem som använder referensvärden enligt första stycket.

2 kap. Penningpolitik

Allmänna bestämmelser

1 § Det överordnade målet för Riksbanken är att upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation (prisstabilitetsmålet). Utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet ska Riksbanken dessutom bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning (realekonomiska hänsyn).

2 § Riksbanken ska tillämpa det växelkurssystem som regeringen har beslutat om enligt lagen (1998:1404) om valutapolitik.

3 § Riksbanken ska, efter riksdagens godkännande, besluta om precisering av prisstabilitetsmålet.

Uppgifter och befogenheter

4 § Riksbanken får, i förhållande till finansiella företag,

1. ta emot inlåning,
2. lämna krediter i svenska kronor och utländsk valuta mot betryggande säkerhet,
3. ingå återköpsavtal, och
4. köpa och sälja svenska statspapper.

Riksbanken ska bestämma styrränta för transaktioner som anges i första stycket 1–3.

5 § Riksbanken får

1. genomföra valutainterventioner,
2. ge ut och omsätta egna skuldebrev i svenska kronor, och
3. om det finns synnerliga skäl köpa och sälja andra finansiella instrument än sådana statspapper som avses i 4 § första stycket 4.

6 § Riksbanken får kräva att en viss andel av ett finansiellt företags placeringar eller förbindelser ska motsvaras av företagets inlåning i Riksbanken (kassakrav).

Riksbanken får besluta att ett finansiellt företag som inte uppfyller kassakraven ska betala en sanktionsavgift till staten. Avgiften ska uppgå till ett belopp som motsvarar en ränta på underskottet som för varje dag uppgår till den gällande styrräntan med ett tillägg av två procentenheter, dock lägst 1 procent.

Sanktionsavgiften får helt eller delvis sättas ned, om det finns särskilda skäl.

Information

7 § Riksbanken ska skyndsamt informera det statsråd som regeringen utser om viktiga penningpolitiska beslut som banken har fattat.

3 kap. Det finansiella systemet

Allmänna bestämmelser

1 § Riksbanken ska, utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet, bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar.

Uppgifter och befogenheter

Betalningar

2 § Riksbanken ska tillhandahålla system för avveckling av betalningar.

Riksbanken bestämmer vilka finansiella företag och myndigheter som får delta i bankens system för avveckling av betalningar. Banken får ta ut avgifter från deltagarna.

3 § Riksbanken får, i fråga om bankens system för avveckling av betalningar,

1. ta emot inlåning från deltagarna, och
2. mot betryggande säkerhet lämna kortfristiga krediter i svenska kronor till deltagarna i syfte att främja systemets funktionssätt.

En kredit enligt första stycket 2 får lämnas till Riksgäldskontoret om den

1. inte löper längre än 24 timmar, och
2. är förenlig med de åtaganden som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Riksgäldskontoret behöver inte ställa säkerhet.

4 § Riksbanken ska ta emot betalningar till staten och förmedla utbetalningar för statens räkning.

Riksbanken får ta emot inlåning från staten.

5 § Riksbanken får medverka i andra avvecklings-, betalnings- och clearingsystem inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet än sådana som avses i 2 §.

Generellt likviditetsstöd

6 § Om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige, får Riksbanken

1. mot betryggande säkerhet lämna krediter i svenska kronor eller utländsk valuta till

- a) finansiella företag som avses i 1 kap. 2 § 1,
- b) finansiella företag som avses i 1 kap. 2 § 2 och bedriver verksamhet från filial i Sverige,
- c) finansiella företag som avses i 1 kap. 2 § 1 och 2 och är centrala motparter.

2. ingå återköpsavtal med finansiella företag som avses i 1, och

3. om det finns synnerliga skäl köpa och sälja finansiella instrument till förutbestämda priser i syfte att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknadens funktionssätt.

Särskilt likviditetsstöd

7 § Riksbanken får mot säkerhet och på andra särskilda villkor lämna krediter i svenska kronor eller utländsk valuta till ett livskraftigt finansiellt företag som avses i 6 § i syfte att tillfälligt tillgodose företagets behov av likviditet, om

1. det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige, eller

2. det finns andra synnerliga skäl.

Övervakning

8 § Riksbanken ska övervaka

1. avvecklings-, betalnings- och clearingsystem,

2. kontoföring av finansiella instrument,

3. transaktionsregister, och

4. annan verksamhet som är av särskild betydelse för den finansiella infrastrukturen i Sverige.

Riksbanken ska följa betalningsmarknadens utveckling.

9 § Riksbanken ska bedöma om det finansiella systemet är stabilt och effektivt, identifiera risker för allvarliga störningar eller betydande effektivitetsförluster och redovisa sina bedömningar.

Om Riksbanken bedömer att dessa risker kan påverka andra myndigheters verksamhet, ska banken underrätta dessa myndigheter och andra berörda.

Krisförberedande arbete

10 § Riksbanken ska ha en god förmåga att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige. Riksbanken ska identifiera likviditetsstödjande åtgärder som kan användas för att motverka sådana störningar.

Riksbanken får delta i krisförberedande arbete i Sverige och utomlands.

Samverkan

11 § Riksbanken ska

1. ge Finansinspektionen tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med det finansiella systemets stabilitet och effektivitet eller som berör Finansinspektionens tillsynsverksamhet,

2. ge Riksgäldskontoret tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med myndighetens verksamhet enligt lagen (2015:1016) om resolution, och

3. ge stödmyndigheten tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med myndighetens verksamhet enligt lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut.

Riksbanken ska lämna den myndighet som banken samverkar med de uppgifter som myndigheten behöver för samverkan.

Första stycket gäller inte om ett beslut är brådskande. I så fall ska Riksbanken utan dröjsmål underrätta berörda myndigheter om beslutet.

Information

12 § Riksbanken ska

1. informera det statsråd som regeringen utser innan Riksbanken beslutar om en kredit enligt 7 §,

2. underrätta regeringen, Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och stödmyndigheten enligt lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut om genomförda likviditetsstödjande åtgärder och lämna de uppgifter som behövs, och

3. underrätta myndigheter med ansvar för gruppbaserad tillsyn inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet om en sådan kritisk situation som avses i 6 kap. 3 § första stycket 7 lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag.

4 kap. Kontanter och andra betalningsmedel

Allmänna bestämmelser

1 § Sveriges valuta benämns krona. En krona består av 100 öre.

Riksbanken ska bidra till att det finns tillgång till sedlar och mynt i kronor (kontanter) i betryggande utsträckning i hela Sverige.

Uppgifter och befogenheter

Kontantutgivning

2 § Riksbanken ska själv eller genom någon annan ge ut och lösa in kontanter.

3 § Sedlar får ges ut med valörerna tjugo, femtio, etthundra, tvåhundra, femhundra och ettusen kronor.

Mynt får ges ut med valörerna en krona, två kronor, fem kronor och tio kronor. Minnes- eller jubileumsmynt får ges ut även med andra valörer.

4 § Riksbanken får lösa in kontanter som är skadade eller förslitna.

Riksbanken får lösa in kontanter som har upphört att vara lagliga betalningsmedel, om det finns särskilda skäl.

Riksbanken får ta ut avgifter vid inlösen av kontanter.

Tillverkning av kontanter

5 § Riksbanken får själv eller genom någon annan tillverka kontanter, medaljer och liknande föremål.

Depåer

6 § Riksbanken ska själv eller genom någon annan tillhandahålla minst fem platser för lagring och ut- och inlämning av sedlar i Sverige (depåer).

Det ska finnas minst en depå i

1. Norrbottens eller Västerbottens län, och

2. Jämtlands eller Västernorrlands län.

Riksbanken bestämmer vilka företag som ska få tillgång till depåerna. Banken får ta ut avgifter av dessa företag.

7 § Riksbanken får betala räntekostnadsersättning eller lämna räntefri kredit till företag som avskilt och lagrat kontanter.

Övervakning

8 § Riksbanken ska följa, analysera och vid behov samordna hanteringen av kontanter i Sverige.

Ett företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige ska underrätta Riksbanken om företaget avser att upphöra med denna verksamhet.

Digitala betalningsmedel

9 § Riksbanken får, efter riksdagens medgivande, ge ut digitala betalningsmedel.

Beredskapspengar

10 § Vid höjd beredskap får Riksbanken ge ut beredskapspengar.

Kontanter som har förändrats eller bearbetats

11 § Kontanter som har förändrats eller bearbetats får inte spridas.

Lagliga betalningsmedel

12 § Kontanter och beredskapspengar är lagliga betalningsmedel.

5 kap. Fredstida krissituationer och höjd beredskap

Allmänna bestämmelser

1 § Riksbanken ska ha en god förmåga att upprätthålla sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Uppgifter och befogenheter

2 § Riksbanken ska planera och förbereda för att kunna fortsätta sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Riksbanken ska beakta totalförsvarets krav.

3 § Riksbanken ska genomföra gemensamma utbildningar och övningar för bankens egen personal och för arbets- och uppdragstagare i företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar.

4 § Ett företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar ska

1. planera och förbereda för att kunna fortsätta verksamhet som avser betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap,
2. delta i verksamhet enligt 2 och 3 §§, och

3. se till att arbets- och uppdragstagare får den utbildning och övning som behövs.

Riksbanken ska övervaka att ett företag uppfyller sina skyldigheter enligt första stycket.

5 § När det gäller företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar får Riksbanken, i den omfattning som behövs för att allmänheten ska kunna göra betalningar vid höjd beredskap, besluta

1. hos vilka arbets- eller uppdragsgivare allmän tjänsteplikt ska fullgöras, och

2. vilka arbets- eller uppdragstagare som ska omfattas av allmän tjänsteplikt.

Ett beslut enligt första stycket får avse arbets- och uppdragstagare som inte tas i anspråk av totalförsvaret i övrigt.

Tystnadsplikt

6 § Den som på grund av bestämmelser i detta kapitel har fått kännedom om en enskilds affärs- eller driftförhållanden eller förhållanden av betydelse för totalförsvaret eller annars för Sveriges säkerhet får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon har fått veta.

I Riksbankens verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Information

7 § Under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap ska Riksbanken hålla regeringen och Riksgäldskontoret underrättade om viktigare frågor.

6 kap. Internationell verksamhet

Allmänna bestämmelser

1 § Riksbanken får verka som förbindelseorgan i förhållande till internationella finansorgan som Sverige är medlem i.

Riksbanken får delta i sådant internationellt samarbete som

1. har betydelse för bankens verksamhet, eller

2. rör kunskapsutbyte med andra centralbanker.

Riksbanken ska i sin internationella verksamhet utgå från regeringens och riksdagens övergripande ståndpunkter inom olika politikområden.

Uppgifter och befogenheter

Internationella valutafonden

2 § Riksbanken får vara finansiell motpart till Internationella valutafonden. Riksbanken får också förvärva särskilda dragningsrätter.

Riksbanken ska fullgöra de skyldigheter som följer av Sveriges deltagande i Internationella valutafondens system för särskilda dragningsrätter.

3 § Riksbanken får, i fråga om Internationella valutafonden,

1. efter riksdagens medgivande, lämna krediter eller delta i annan finansiering som inte avser låginkomstländer, och
2. göra en framställning till regeringen om att
 - a) tillskjuta insatskapital, eller
 - b) lämna krediter eller delta i annan finansiering som avser låginkomstländer.

4 § Riksbanken ska besluta om upplåning som motsvarar belopp enligt 3 §. Riksgäldskontoret ska ta upp lån till staten i syfte att tillgodose Riksbankens behov av sådan upplåning.

Riksgäldskontoret ska ta ut ersättning som motsvarar den ränta som Riksbanken tar emot från Internationella valutafonden. Riksbanken ska betala tillbaka lån till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen.

Riksbanken ska fatta beslut om upplåning eller återbetalning av lån efter att Riksgäldskontoret har fått tillfälle att lämna synpunkter.

Andra internationella finansorgan

5 § Riksbanken får, i fråga om andra internationella finansorgan än Internationella valutafonden och efter riksdagens medgivande,

1. lämna krediter,
2. ingå avtal om långsiktiga internationella kreditåtaganden, och
3. i övrigt delta i finansiering av verksamhet som har anknytning till Riksbankens verksamhet.

Internationella betalningar

6 § Riksbanken får, med eller utan ränta, ta emot insättningar i valuta eller guld från eller göra sådana insättningar hos

1. kreditinstitut,
2. utländska kreditinstitut,
3. andra centralbanker,
4. stater, och
5. internationella finansorgan.

Riksbanken får medverka vid och ta ut avgifter för avveckling av betalningar till eller från andra centralbanker eller internationella finansorgan.

Riksbanken får ingå avtal om skyldigheter och rättigheter som anknyter till sådana insättningar och betalningar som avses i första och andra styckena.

Information

7 § Riksbanken ska i sin internationella verksamhet hålla regeringen underrättad om viktigare frågor.

7 kap. Organisation

Allmänna bestämmelser om Riksbankens organisation

1 § I Riksbanken ska det, utöver ett fullmäktige och en direktion, finnas

1. en internrevisionsavdelning,
2. en personalansvarsnämnd,
3. en revisionsfunktion som leds av fullmäktige, och
4. de organisatoriska delar i övrigt som direktionen bestämmer.

Riksbanken ska ha sitt huvudkontor i Stockholm, där också fullmäktige och direktionen ska ha sitt säte.

Beslutsordning

2 § Ärenden som inte ska avgöras av fullmäktige avgörs av direktionen. Direktionen får besluta att ärenden får avgöras av riksbankschefen eller någon annan anställd i Riksbanken. Om inte direktionen beslutar annat får riksbankschefen besluta att ärenden får avgöras av någon annan anställd i Riksbanken.

Fullmäktige

3 § Fullmäktige ska inom sig välja en ordförande och en vice ordförande.

Fullmäktige är beslutsfört när minst åtta av ledamöterna är närvarande. Ett beslut om att skilja en ledamot i direktionen från anställningen förutsätter dock att minst åtta av fullmäktiges ledamöter är överens.

4 § Fullmäktige ska följa direktionens arbete och Riksbankens verksamhet. Fullmäktige ska underrätta riksdagens finansutskott om frågor av större betydelse och regelbundet eller på begäran redovisa sina iakttagelser till utskottet.

Revisionsfunktionen ska granska direktionens arbete.

5 § Fullmäktige ska besluta vilka motiv som ska finnas på de kontanter som Riksbanken ger ut.

Fullmäktige får för Riksbankens räkning lämna remissyttranden inom sitt ansvarsområde.

Fullmäktige ska besluta om lön och andra anställningsvillkor för ledamöter i direktionen.

Direktionen

6 § En ledamot i direktionen får inte

1. vara ledamot av riksdagen,
2. vara statsråd,
3. vara anställd i Regeringskansliet,
4. vara anställd på central nivå i ett politiskt parti,
5. vara ledamot eller suppleant i styrelsen för ett finansiellt företag som avses i 1 kap. 2 § 1, eller
6. inneha annan anställning eller annat uppdrag som gör honom eller henne olämplig att vara direktionsledamot.

En ledamot får inte heller vara underårig, i konkurs, underkastad näringsförbud eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Om en ledamot tar en sådan anställning eller ett sådant uppdrag som kan strida mot första stycket, ska ledamoten genast anmäla det till fullmäktige.

7 § Direktionen ska bestå av fem ledamöter som utses för en tid av fem eller sex år. Av dessa ska fullmäktige utse en ordförande (riksbankschef). Övriga fyra ledamöter ska vara vice riksbankschefer.

Riksbankschefen och en vice riksbankschef får utses på nytt en gång.

En vice riksbankschef får utses till riksbankschef.

8 § Direktionen ska ansvara för Riksbankens verksamhet och se till att den drivs enligt denna lag.

Direktionen ska

1. besluta om arbetsordning för Riksbanken som reglerar organisation, arbetsfördelningen mellan direktionen och riksbankschefen, delegering av beslutanderätt, handläggningen av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten,

2. besluta om verksamhetsplan för Riksbanken,

3. se till att det vid Riksbanken finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt, och

4. besluta om föreskrifter och ärenden av principiell karaktär eller större betydelse.

Med intern styrning och kontroll avses den process som syftar till att Riksbanken med rimlig säkerhet fullgör de krav som följer av första stycket. I denna process ska momenten riskanalys, kontrollåtgärder, uppföljning och dokumentation ingå.

9 § Riksbankschefen ska leda direktionens arbete.

Riksbankschefen ska ta upp frågor som avses i 8 § andra stycket 4 till behandling och beslut i direktionen. En ledamot i direktionen får alltid ta upp ett ärende till behandling och beslut i direktionen.

Riksbankschefen ska förbereda direktionens sammanträden och se till att dessa hålls vid behov eller efter begäran av en direktionsledamot.

10 § Direktionen är beslutsför när minst tre ledamöter är närvarande. Ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige har rätt att närvara vid direktionens sammanträden med yttranderätt men utan förslagsrätt eller rösträtt.

Om ett ärende är så brådskande att direktionen inte hinner sammanträda för att behandla det, får ärendet avgöras genom kontakter mellan ledamöterna.

Om inte heller detta hinns med eller är lämpligt får ärendet avgöras av två ledamöter, om de är ense om beslutet. Ett sådant beslut ska anmälas vid nästa sammanträde med direktionen.

11 § Ledamöterna i direktionen ska utses efter ett ansökningsförfarande.

12 § Fullmäktige får bestämma i vilken inbördes ordning de vice riksbankscheferna ska tjänstgöra i riksbankschefens ställe.

13 § Under ett år efter att en direktionsledamots anställning har upphört får han eller hon inte utan fullmäktiges medgivande inneha en sådan anställning eller ett sådant uppdrag som avses i 6 § första stycket 5 eller 6.

Riksbankschefen

14 § Riksbankschefen ska ansvara inför direktionen och sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som direktionen beslutar.

Gemensamma bestämmelser för fullmäktige och direktionen

15 § Vid fullmäktiges och direktionens sammanträden ska protokoll föras.

16 § Fullmäktige och direktionen får inom sina respektive ansvarsområden göra framställningar till regeringen.

Fullmäktige och direktionen ska ge varandra tillfälle att lämna synpunkter innan de gör framställningar till regeringen eller riksdagen.

En framställning till riksdagen enligt 2 kap. 3 § ska göras av direktionen.

17 § Fullmäktige och direktionen får inte sammanträda på område som är ockuperat av främmande makt. En ledamot i fullmäktige eller direktionen får inte heller på annat sätt delta i beslutsfattande om han eller hon befinner sig på ett sådant område.

Internrevisionsavdelningen

18 § Internrevisionsavdelningen ska utifrån en analys av verksamhetens risker självständigt granska om direktionens interna styrning och kontroll är utformad så att Riksbanken med rimlig säkerhet fullgör de krav som följer av 8 § första stycket.

Internrevision ska drivas enligt god sed för internrevision och internrevisorer.

Direktionen ska besluta om riktlinjer och revisionsplan för internrevisionsavdelningen och åtgärder med anledning av internrevisionsavdelningens iakttagelser och rekommendationer.

Personalansvarsnämnden

19 § Personalansvarsnämnden ska bestå av riksbankschefen (ordförande), personalföreträdare och de övriga ledamöter som direktionen utser.

Följande frågor ska, om de rör andra än direktionsledamöter, prövas av nämnden:

1. skiljande från anställning på grund av personliga förhållanden, dock inte i fråga om provanställning,

2. disciplinansvar,

3. åtalsanmälan, och

4. avstängning.

Nämnden är beslutsför när ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande.

Anmälan om finansiella instrument

20 § Ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige och ledamöterna i direktionen ska när uppdraget eller anställningen påbörjas skriftligen anmäla följande till riksdagen:

1. innehav av finansiella instrument enligt 1 kap. 4 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

2. innehav av andel i ett handelsbolag eller en ekonomisk förening utom bostadsrättsförening och andel i en motsvarande utländsk juridisk person,

3. ägande, helt eller delvis, av en näringsfastighet enligt 2 kap. 14 § inkomstskattelagen (1999:1229),

4. ett avtal av ekonomisk karaktär med tidigare arbetsgivare såsom ett avtal om löne- eller pensionsförmån som lämnas under den tid som omfattas av uppdraget i fullmäktige eller anställningen i direktionen, och

5. skulder och villkoren för dessa.

Första stycket gäller inte, om

1. tillgångarna och avtalen enligt första stycket 2–4 tillsammans understiger ett marknadsvärde på 500 000 kronor, eller

2. skulderna enligt första stycket 5 tillsammans understiger 500 000 kronor.

Om tillgångar, avtal eller skulder som enligt andra stycket inte behöver anmälas uppnår en sådan gräns som anges där, ska anmälan göras senast inom fyra veckor.

21 § En anmälan ska därefter göras av förändring som innebär att

1. tillgång som avses i 20 § första stycket 1 förvärvas,

2. det sammanlagda värdet av tillgångar och avtal enligt 20 § första stycket 2–4 eller det sammanlagda beloppet av skulder enligt 20 § första stycket 5 förändrats med mer än 100 000 kronor sedan anmälan senast gjordes, under förutsättning att det sammanlagda värdet eller beloppet efter förändringen inte understiger 500 000 kronor, eller

3. villkoren för anmälda skulder ändras.

Anmälan av förändringar enligt första stycket ska göras senast fyra veckor från förändringen.

22 § Bestämmelserna i 20 § första stycket 1 och 21 § första stycket 1 och andra stycket gäller även för

1. övriga ledamöter i fullmäktige, och

2. de arbets- eller uppdragstagare som Riksbanken bestämmer.

Arbets- eller uppdragstagare som avses i första stycket 2 ska göra sin anmälan till Riksbanken.

Underrättelse om brott

23 § Riksbanken ska, trots det som anges i 31 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), underrätta Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten om det i verksamhet som avses i den bestämmelsen framkommer uppgifter som ger anledning att anta att ett brott har begåtts.

Om det finns särskilda skäl får Riksbanken avstå från att lämna en sådan underrättelse.

8 kap. Budget och redovisning

Budget

1 § Direktionen ska varje år före utgången av december månad upprätta en budget för nästa kalenderår (räkenskapsår).

Fullmäktige, riksdagens finansutskott och Riksrevisionen ska underrättas om budgeten.

Redovisning

2 § Riksbanken är bokföringsskyldig och direktionen ska upprätta en årsredovisning för varje räkenskapsår.

Bokföringsskyldigheten ska fullgöras och årsredovisningen ska upprättas i enlighet med denna lag och god redovisningssed, inbegripet Europeiska centralbankens riktlinjer i tillämpliga delar. Sådana avvikelser från riktlinjerna som inte följer av denna lag ska motiveras.

3 § Årsredovisningen ska bestå av en balans- och resultaträkning och en förvaltningsberättelse.

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en redogörelse för penningpolitiken och övrig verksamhet.

Årsredovisningen ska innehålla en bedömning av om den interna styrningen och kontrollen är betryggande.

4 § Direktionen ska senast den 21 februari lämna årsredovisningen till riksdagen, Riksrevisionen och fullmäktige.

Fullmäktige ska besluta om disposition av årets resultat. Riksdagen och Riksrevisionen ska underrättas om beslutet.

5 § Riksdagen ska besluta om ansvarsfrihet för

1. fullmäktige för dess verksamhet, och
2. direktionen för förvaltningen av Riksbanken.

Ansvarsfrihet får vägras bara om det finns skäl att föra talan om ekonomiskt ansvar mot en ledamot i fullmäktige eller direktionen eller om ledamoten bör åtalas för brottsligt förfarande i samband med sitt uppdrag eller sin anställning.

6 § Riksdagen ska fastställa balans- och resultaträkningen och godkänna fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat. Riksdagen får vägra att godkänna ett beslut bara om det strider mot detta kapitel. Om godkännande vägras ska fullmäktige fatta ett nytt beslut.

Utdelning till staten ska ske senast en vecka efter riksdagens beslut.

7 § Riksbanken ska varje år redovisa för riksdagen vilka åtgärder banken har vidtagit med anledning av Riksrevisionens iakttagelser.

Eget kapital

8 § Riksbankens eget kapital ska bestå av en grundfond, en reservfond och balanserade vinstmedel. Grundfonden och reservfonden utgör bundet eget kapital.

Medel på sådana värderingskonton som avses i Europeiska centralbankens riktlinjer ingår inte i det egna kapitalet.

9 § Det egna kapitalet får uppgå till högst 60 miljarder kronor (målnivå), om inte riksdagen beslutar annat.

Ett belopp som motsvarar två tredjedelar av målnivån ska vara grundnivå för det egna kapitalet.

10 § Målnivån ska varje år räknas om i enlighet med den förändring av konsumentprisindex som Statistiska centralbyrån publicerar. Om förändringen understiger noll kronor ska ingen omräkning ske.

Finansiella avsättningar

11 § Riksbanken får i skäligen utsträckning göra finansiella avsättningar i enlighet med Europeiska centralbankens riktlinjer.

Disposition av resultat

12 § Om resultaträkningen uppvisar vinst ska den överföras till reservfonden, om inte annat följer av 14 § tredje stycket. Överföringen får inte överstiga ett belopp som motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet. Överskjutande vinstmedel ska överföras till balanserade vinstmedel.

Om eget kapital efter överföringar till reservfonden och balanserade vinstmedel överstiger målnivån, ska överskjutande vinstmedel delas ut till staten.

När reservfonden överstiger 5 miljarder kronor ska medlen i reservfonden överföras till grundfonden.

13 § Fullmäktige får, efter direktionens medgivande, besluta om utdelning av balanserade vinstmedel.

14 § Om resultaträkningen uppvisar förlust ska den täckas i följande ordning:

1. av balanserade vinstmedel,
2. av reservfonden,
3. av grundfonden.

Om balanserade vinstmedel efter förlusttäckning enligt första stycket överstiger noll kronor, får det från balanserade vinstmedel till reservfonden överföras ett belopp som högst motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet.

Om grundfonden har tagits i anspråk för förlusttäckning, ska grundfonden med kommande års vinster återställas till den nivå som den uppgick till innan förlusten uppkom. Överskjutande vinstmedel får överföras till reservfonden till dess att det egna kapitalet uppgår till den omräknade grundnivån.

Återställning av det egna kapitalet

15 § Om det egna kapitalet understiger en tredjedel av målnivån, ska Riksbanken göra en framställning till riksdagen om återställning av det egna kapitalet.

Framställningen ska avse ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till grundnivån, om inte realiserade vinster på balansräkningen motiverar att återställning sker till en lägre nivå eller inte alls.

Om det krävs för att säkerställa Riksbankens förmåga till långsiktig självfinansiering, får framställningen motsvara högst ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till målnivån.

Mervärdesskatt

16 § Riksbanken har rätt till kompensation för belopp, motsvarande ingående skatt enligt mervärdesskattelagen (1994:200), som hänför sig till verksamheten.

Första stycket gäller inte om den ingående skatten omfattas av begränsningar i avdragsrätten enligt 8 kap. 9, 10, 15 eller 16 § mervärdesskattelagen.

9 kap. Tillgångsförvaltning

Allmänna bestämmelser

1 § Riksbanken ska förvalta tillgångar i syfte att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter och generera tillräcklig avkastning för att finansiera sin verksamhet.

Tillgångarna ska förvaltas med låg risk och med beaktande av Riksbankens ställning som centralbank och syftet med tillgångsinnehavet.

Vid förvaltningen ska särskild vikt fästas vid hur en hållbar utveckling kan främjas utan att det görs avkall på kraven i första och andra styckena.

Riktlinjer

2 § Direktionen ska besluta om riktlinjer för tillgångsförvaltningen.

Köp och försäljning av vissa tillgångar

3 § Riksbanken får

1. köpa och sälja aktier, andelar i ekonomiska föreningar och liknande rättigheter,

2. ingå förpliktelser som är förenade med rättigheter som avses i 1, och

3. köpa och sälja fastigheter och inventarier som är avsedda för den verksamhet som banken bedriver eller deltar i.

Riksdagens medgivande krävs, om

1. ett köp eller ingående av en förpliktelse som avses i första stycket 1 eller 2 sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgift som centralbank,

2. en försäljning som avses i första stycket 1 eller 2 sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgifter som centralbank och försäljningen innebär en minskning av statens ägarandel i ett företag i vilket

staten innehar minst hälften av rösterna eller om ägarandelen har ett betydande samhällsintresse, eller

3. ett förvärv eller en försäljning som avses i första stycket 3 sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgifter som centralbank och värdet av tillgången överstiger 20 miljoner kronor.

Förvärv av säkerheter och minskning av fordran

4 § Riksbanken får förvärva varje slag av egendom i syfte att skydda en fordran. Egendomen ska säljas så snart det är lämpligt och senast när det kan ske utan förlust.

Riksbanken får medge ackord och besluta om avskrivning, nedsättning eller eftergift av en fordran.

10 kap. Utländsk valuta

Valutareserven

1 § Riksbanken ska inneha tillgångar i utländsk valuta (valutareserven).

2 § Riksbanken får besluta om upplåning i utländsk valuta till valutareserven. Den samlade upplåningen får vid tidpunkten för ett beslut om upplåning motsvara högst fem procent av bruttonationalprodukten.

Om det finns synnerliga skäl får Riksbanken, i syfte att tillfälligt förstärka valutareserven, besluta om upplåning som överskrider det som anges i första stycket.

Riksdagens finansutskott ska underrättas om ett beslut enligt andra stycket.

3 § Om valutareserven har tagits i anspråk för åtgärder enligt 3 kap. 6 och 7 §§, får Riksbanken besluta om upplåning i utländsk valuta i syfte att återställa reserven. Den del av valutareserven som inte har finansierats med upplåning i utländsk valuta ska med de upplånade medlen återställas till den nivå som den hade innan åtgärderna vidtogs.

Bestämmelsen i 2 § gäller inte vid återställning av valutareserven enligt första stycket.

4 § Om Riksbanken beslutar om upplåning enligt 2 eller 3 §, ska Riksgäldskontoret ta upp lån till staten i detta syfte. Riksgäldskontoret ska ta ut full ersättning för statens kostnader för upplåningen.

Riksbanken ska betala tillbaka ett lån till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen.

Riksbanken ska fatta beslut om upplåning eller återbetalning av lån efter att Riksgäldskontoret har fått tillfälle att lämna synpunkter.

Handel med utländsk valuta

5 § Riksbanken får köpa och sälja utländsk valuta för att finansiera åtgärder enligt 3 kap. 6 och 7 §§.

Krediter och valutaåterköpsavtal

6 § I syfte att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter enligt denna lag får Riksbanken ingå avtal om

1. lån i utländsk valuta, och
2. valutaåterköpsavtal eller liknande avtal.

Avtal enligt första stycket får ingås med en annan centralbank eller Banken för internationell betalningsutjämning.

7 § Riksbanken får lämna krediter eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal för att tillgodose en annan centralbanks behov av valuta

1. om det tydligt förbättrar förutsättningarna för att Riksbanken ska uppnå målet att bidra till ett stabilt och effektivt finansiellt system, eller
2. efter riksdagens medgivande.

Riksbanken får lämna krediter till eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal med

1. Banken för internationell betalningsutjämning inom ramen för verksamheten i den banken, och
2. Europeiska unionens system för medelfristigt finansiellt stöd.

11 kap. Insyn och öppenhet

Redogörelser till riksdagens finansutskott

1 § Riksbanken ska regelbundet eller på begäran lämna en redogörelse till riksdagens finansutskott för den penningpolitiska verksamheten, särskilt

1. den penningpolitik som bedrivits och de penningpolitiska beslut som banken har fattat och skälen för dessa,
2. bankens penningpolitiska strategi, och
3. bankens bedömning av
 - a) den framtida prisutvecklingen,
 - b) förhållanden som påverkar utformningen av penningpolitiken, och
 - c) förhållanden som påverkar förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och ta realekonomiska hänsyn.

2 § Riksbanken ska regelbundet eller på begäran lämna en redogörelse till riksdagens finansutskott för hanteringen av kontanter i Sverige och för sin övriga verksamhet.

Information till allmänheten

3 § Riksbanken ska informera allmänheten om

1. prisstabilitetsmålet, realekonomiska hänsyn och bankens penningpolitiska strategi,
2. penningpolitiska beslut, skälen för dessa och eventuella avvikande meningar inom direktionen, och
3. bankens bedömning av
 - a) den framtida prisutvecklingen,
 - b) förhållanden som påverkar utformningen av penningpolitiken, och

c) förhållanden som påverkar förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och ta realekonomiska hänsyn.

Riksbanken ska också informera allmänheten om sin övriga verksamhet.

4 § Riksbanken ska offentliggöra allmänt gällande villkor för in- och utlåning, återköpsavtal och de säkerheter som accepteras enligt 2 kap. 4 § första stycket 2.

Om det inte är olämpligt med hänsyn till det finansiella systemets stabilitet eller effektivitet, ska Riksbanken offentliggöra vilka likviditetsstödjande åtgärder som Riksbanken kommer att vidta för att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige och de närmare villkoren för dessa.

5 § Riksbanken ska offentliggöra protokoll från penningpolitiska möten och andra sammanträden inom direktionen och fullmäktige.

Motivering av beslut

6 § Riksbankens beslut ska i lämplig utsträckning innehålla en motivering. Protokollen från de penningpolitiska mötena ska återge vilka ståndpunkter som förts fram.

Om ett beslut kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt tillämpas 32 § förvaltningslagen (2017:900).

Avgifter för allmänna handlingar

7 § Riksbanken får ta ut avgifter för kopior, avskrifter och utskrifter av allmänna handlingar.

Avgifterna ska bestämmas med ledning av de regler som gäller för statliga myndigheter i allmänhet.

12 kap. Administrativa bestämmelser

Uppgiftsskyldighet för vissa aktörer

1 § På begäran av Riksbanken ska

1. finansiella företag lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt denna lag,

2. företag med kvalificerat innehav i deltagare i Riksbankens betalnings-avvecklingssystem och underentreprenörer till sådana deltagare lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 3 kap.,

3. företag som bedriver verksamhet som avses i 3 kap. 8 § och underentreprenörer till sådana företag lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 3 kap.,

4. utgivare av värdepapper lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 2 och 3 kap.,

5. företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 4 och 5 kap., och

6. den som för egen eller någon annans räkning utför transaktioner med utländsk motpart eller innehar tillgångar och skulder med utlandsanknytning lämna uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet

enligt 1 kap. 11 § när det gäller framställning av statistik över betalningsbalanser och utlandsställningen.

Förelägganden

2 § Riksbanken får besluta om de förelägganden som behövs för att en fysisk eller juridisk person ska följa uppgiftsskyldigheten enligt 1 § och föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 §.

Riksbanken får också besluta om förelägganden för den fysiska eller juridiska person som bryter mot 4 kap. 11 § och som väsentligen har bidragit till spridningen och varit medveten om att kontanterna var förändrade eller bearbetade.

Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Överklagande

3 § Riksbankens beslut enligt 2 §, 2 kap. 6 § och 4 kap. 4 § första och andra styckena får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Väckande av talan om att skilja direktionsledamot från anställning

4 § Talan mot fullmäktiges beslut om att skilja en ledamot av direktionen från anställningen ska väckas inom två månader från delgivning av beslutet. Om talan inte väcks inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas

1. vid EU-domstolen av riksbankschefen, och
2. i Högsta domstolen av övriga ledamöter i direktionen.

Högsta domstolen får förklara att ett beslut om att skilja någon från anställningen är ogiltigt.

13 kap. Bemyndiganden

1 § Riksbanken får meddela föreskrifter om

1. avgifter enligt 1 kap. 12 §,
2. villkoren för transaktioner enligt 2 kap. 4 § första stycket och 5 §,
3. kassakrav enligt 2 kap. 6 §,
4. system för avveckling av betalningar och avgifter enligt 3 kap. 2 §,
5. villkoren för likviditetsstöd enligt 3 kap. 6 §,
6. kontantens form enligt 4 kap. 2 § och förutsättningarna för inlösen av dem och avgifter enligt 4 kap. 4 §,
7. depåer och avgifter enligt 4 kap. 6 §,
8. räntekostnadsersättning eller räntefri kredit enligt 4 kap. 7 §,
9. underrättelseskyldigheten enligt 4 kap. 8 § andra stycket,
10. vilka företag som avses i 5 kap. 3 § och vilken verksamhet som avses i 5 kap. 4 §,
11. uppgiftsskyldigheten enligt 12 kap. 1 §, och
12. att uppgifter som enligt 12 kap. 1 § ska lämnas till Riksbanken i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån.

2 § Finansinspektionen och Statistiska centralbyrån ska få tillfälle att yttra sig innan Riksbanken med stöd av 1 § 12 meddelar föreskrifter om uppgifter enligt 12 kap. 1 § 1–4.

3 § Innan Riksbanken beslutar föreskrifter eller allmänna råd ska banken göra en konsekvensutredning.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Genom lagen upphävs lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.
 3. Kontanter som har getts ut före ikraftträdandet ska fortfarande vara lagliga betalningsmedel, om inte något annat är särskilt föreskrivet.
 4. En ledamot i direktionen som har utsetts före ikraftträdandet kvarstår som sådan ledamot under den tid som han eller hon har utsetts för och får utses på nytt två gånger.
 5. Direktionen får bestå av sex ledamöter fram till utgången av 2028.
 6. Bestämmelserna i 8 kap. 1–4 och 6–15 §§ tillämpas första gången för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2023.
 7. Den 1 januari 2023 ska grundfonden uppgå till 40 miljarder kronor, och reservfonden till noll kronor.
 8. Om Riksbankens eget kapital den 1 januari 2023 överstiger målnivån i 8 kap. 9 § första stycket, ska överskjutande belopp föras över till balanserade vinstmedel.
 9. Om summan av utestående lån i utländsk valuta till valutareserven den 1 januari 2023 överskrider den begränsning som följer av 10 kap. 2 § första stycket och förutsättningarna enligt andra stycket i samma paragraf inte är uppfyllda, ska lån motsvarande den överskjutande delen återbetalas i takt med att de förfaller till betalning.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev

Härigenom föreskrivs att 22 och 31 §§ lagen (1936:81) om skuldebrev ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Överlåtelse av löpande skuldebrev vare ej gällande mot överlåtarens borgenärer, med mindre den till vilken överlåtelsen skett fått handlingen i besittning.

Säljer bank, kreditmarknadsföretag eller värdepappersinstitut löpande skuldebrev, vare försäljningen gällande mot bankens, kreditmarknadsföretagets eller värdepappersinstitutets borgenärer, ändå att skuldebrevet för förvaring kvarlämnats hos banken, företaget eller institutet.

En överlåtelse av ett löpande skuldebrev gäller mot överlåtarens borgenärer endast om den till vilken överlåtelsen skett har fått handlingen i sin besittning.

Om ett kreditinstitut eller ett värdepappersinstitut säljer eller pantsätter ett löpande skuldebrev, gäller försäljningen eller pantsättningen mot institutets borgenärer, även om skuldebrevet lämnas kvar för förvaring hos institutet eller någon annan för dess räkning.

31 §

Överlåter någon enkelt skuldebrev, vare överlåtelsen ej gällande mot hans borgenärer, med mindre gäldenären om åtgärden underrättats av överlåtaren eller den till vilken överlåtelsen skett; innebar överlåtelsen gåva, gälla om dess verkan vad därom är särskilt stadgat.

Varder enkelt skuldebrev överlåtet till flere, gälla tidigare överlåtelse framför senare; dock äge den senare överlåtelsen företräde, där den tidigare än den andra meddelats gäldenären på sätt nu är sagt och förvärvaren då var i god tro.

Om någon överlåter ett enkelt skuldebrev, gäller överlåtelsen mot överlåtarens borgenärer endast om gäldenären har underrättats om åtgärden av överlåtaren eller den till vilken överlåtelsen har skett. Om överlåtelsen innebar gåva, ska det som är särskilt föreskrivet om gåvor gälla i fråga om överlåtelsens verkan.

Om ett enkelt skuldebrev har överlåtit till flera, gäller en tidigare överlåtelse framför en överlåtelse som har skett senare. En senare överlåtelse gäller dock framför en tidigare, om gäldenären först underrättats om den senare överlåtelsen och förvärvaren då var i god tro.

¹ Senaste lydelse 2001:171.

Har någon avhänt sig rörelse varmed följer skyldighet att föra handelsböcker, och omfattar avhändelsen de i rörelsen uppkomna fordringar, äge vad i första stycket är stadgat ej tillämpning.

Första stycket gäller inte

- 1. om någon har avhänt sig en bokföringspliktig rörelse och avhändandet omfattar fordringar som har uppkommit i rörelsen, eller*
- 2. om ett kreditinstitut eller ett värdepappersinstitut pantsätter ett enkelt skuldebrev till Riksbanken.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Är Sverige i krig, får regeringen, efter hörande där så är möjligt av direktionen i Riksbanken, meddela föreskrifter om Riksbankens sedel- och myntutgivning och bankrörelse samt offentliggörande av Riksbankens räkenskaper att gälla i stället för vad som är föreskrivet i *lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank* och i annan lag.

Är Sverige i krig, får regeringen, efter hörande där så är möjligt av direktionen i Riksbanken, meddela föreskrifter om Riksbankens sedel- och myntutgivning och bankrörelse samt offentliggörande av Riksbankens räkenskaper att gälla i stället för vad som är föreskrivet i *lagen (0000:000) om Sveriges riksbank* och i annan lag.

Är Sverige i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen, efter framställning av direktionen i Riksbanken, meddela sådana föreskrifter som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

¹ Senaste lydelse 1998:1409.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:1161) om vissa äldre sedlar

Härigenom föreskrivs att lagen (1982:1161) om vissa äldre sedlar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar på 1 krona samt äldre sedlar på 5, 10, 50, 100, 1 000 och 10 000 kronor *än de som anges nedan skall* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1987.

1. Sedlar på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor;

2. sedlar på 10 kronor och 50 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio kronor och tio kronor;

3. sedlar på 100 kronor enligt kungörelsen (1965:510) om nya sedlar på etthundra kronor;

4. sedlar på 1 000 kronor enligt förordningen (1976:758) om nya sedlar på ettusen kronor; *samt*

5. sedlar på 10 000 kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tio tusen kronor.

Om inlösen av sedlar som ej längre är lagligt betalningsmedel finns bestämmelser i lagen (RFS 1975:6) med reglemente för riksbanken (Bankoreglementet).

Föreslagen lydelse

1 §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar på 1 krona samt äldre sedlar på 5, 10, 50, 100, 1 000 och 10 000 kronor *ska* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1987.

Första stycket gäller inte

1. *sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

2. sedlar på 10 kronor och 50 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio kronor och tio kronor,

3. sedlar på 100 kronor enligt kungörelsen (1965:510) om nya sedlar på etthundra kronor,

4. sedlar på 1 000 kronor enligt förordningen (1976:758) om nya sedlar på ettusen kronor, *eller*

5. sedlar på 10 000 kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tio tusen kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i lagen (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1515) om äldre sedlar på tiotusen kronor

Härigenom föreskrivs att lagen (1988:1515) om äldre sedlar på tiotusen kronor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar om tiotusen kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tio tusen kronor *skall* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1991.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara *lagligt* betalningsmedel finns *bestämmelser* i *lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank*.

Föreslagen lydelse

1 §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar om tiotusen kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tio tusen kronor *ska* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1991.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara *lagliga* betalningsmedel finns i *lagen (0000:000) om Sveriges riksbank*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4 §, 2 kap. 2 och 3 §§ och 3 kap. 2, 8, 10 och 14 §§ lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §¹

Med *finansinstitut* enligt denna lag avses de *institut* som anges i 6 kap. 1 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Med *finansiella företag* enligt denna lag avses de *företag* som anges i 1 kap. 2 § lagen (0000:000) om Sveriges riksbank.

2 kap.

2 §²

Om regeringen har *förordnat* om valutareglering, får regeringen *förordna* att Riksbanken för ett tillstånd till valutatransaktion får

1. ta ut en avgift som *skall* tillfalla Riksbanken, eller

2. bestämma att ett visst belopp under en viss tid *skall* vara insatt på konto i Riksbanken.

Om regeringen har *förordnat* om valutareglering, får regeringen *förordna* att den som innehar utländska betalningsmedel, tillgodohavanden på konton i utländskt myntslag eller utländska fondpapper *skall* erbjuda Riksbanken att mot betalning i svenska kronor lösa in tillgångarna. Riksbanken får, helt eller delvis, överlåta *nämnda befogenhet* till ett *finansinstitut*.

Om regeringen har *beslutat* om valutareglering, får regeringen *besluta* att Riksbanken för ett tillstånd till valutatransaktion får

1. ta ut en avgift som *ska* tillfalla Riksbanken, eller

2. bestämma att ett visst belopp under en viss tid *ska* vara insatt på konto i Riksbanken.

Om regeringen har *beslutat* om valutareglering, får regeringen *besluta* att den som innehar utländska betalningsmedel, tillgodohavanden på konton i utländskt myntslag eller utländska fondpapper *ska* erbjuda Riksbanken att mot betalning i svenska kronor lösa in tillgångarna. Riksbanken får, helt eller delvis, överlåta *den befogenheten* till ett *finansiellt företag*.

3 §³

Riksbanken får bemyndiga ett *finansinstitut* att meddela tillstånd enligt detta kapitel. Anser sig *institutet* inte kunna bifalla en ansökan, *skall* denna överlämnas till Riksbanken.

Riksbanken får bemyndiga ett *finansiellt företag* att meddela tillstånd enligt detta kapitel. Anser sig *företaget* inte kunna bifalla en ansökan, *ska* denna överlämnas till Riksbanken.

¹ Senaste lydelse 1998:1415.

² Senaste lydelse 1998:1415.

³ Senaste lydelse 1998:1415.

3 kap.**2 §⁴**

Ett *förordnande* om kreditreglering kan gälla ett eller flera slag av *finansinstitut*.

Regeringen kan på begäran av Riksbanken *förordna* att även annan som yrkesmässigt och i betydande omfattning bedriver kreditgivning, samt, när det gäller emissionskontroll, annan som offentligen utbjuder obligationer och andra fordringsrätter som är avsedda för allmän omsättning, *skall* kunna omfattas av kreditregleringen.

För den som omfattas av ett *förordnande* enligt andra stycket gäller i *tillämpliga* delar vad som sägs om *finansinstitut*.

Ett *beslut* om kreditreglering kan gälla ett eller flera slag av *finansiella företag*.

Regeringen kan på begäran av Riksbanken *besluta* att även *någon* annan som yrkesmässigt och i betydande omfattning bedriver kreditgivning, samt, när det gäller emissionskontroll, *någon* annan som offentligen utbjuder obligationer och andra fordringsrätter som är avsedda för allmän omsättning, *ska* kunna omfattas av kreditregleringen.

För den som omfattas av ett *beslut* enligt andra stycket gäller i *tillämpliga* delar vad som sägs om *finansiella företag*.

8 §⁵

Med placeringskrav avses att vissa av ett *finansinstituts* placeringar vid en viss beräkningstidpunkt *skall* utgöra en viss andel av institutets totala placeringar eller att förändringen under en beräkningsperiod av sådana placeringar *skall* utgöra en viss procent av förändringen av de totala placeringarna.

Med placeringskrav avses att vissa av ett *finansiellt företags* placeringar vid en viss beräkningstidpunkt *ska* utgöra en viss andel av institutets totala placeringar eller att förändringen under en beräkningsperiod av sådana placeringar *ska* utgöra en viss procent av förändringen av de totala placeringarna.

10 §⁶

Ett *finansinstitut* som åsidosätter en föreskrift som har meddelats med stöd av ett förordnande om kreditreglering *skall* betala en särskild avgift till staten.

Fråga om särskild avgift prövas av Riksbanken.

Ett *finansiellt företag* som åsidosätter en föreskrift som har meddelats med stöd av ett förordnande om kreditreglering *ska* betala en särskild avgift till staten.

⁴ Senaste lydelse 1998:1415.

⁵ Senaste lydelse 1998:1415.

⁶ Senaste lydelse 1998:1415.

14 §⁷

Riksbanken får förelägga ett *finansinstitut* att lämna de uppgifter som Riksbanken anser nödvändiga för att bedöma om kreditreglering behövs eller för att tillämpa ett meddelat förordnande.

Riksbanken får förelägga ett *finansiellt företag* att lämna de uppgifter som Riksbanken anser nödvändiga för att bedöma om kreditreglering behövs eller för att tillämpa ett meddelat förordnande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

⁷ Senaste lydelse 1988:1415.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt ska införas en ny paragraf, 6 kap. 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

3 a §

I lagen (0000:000) om Sveriges riksbank finns bestämmelser om allmän tjänsteplikt på Riksbankens område.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:168) om vissa äldre sedlar

Härigenom föreskrivs att lagen (1996:168) om vissa äldre sedlar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar *skall* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1998.

1. *Sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

2. sedlar på 10 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio och tio kronor,

3. sedlar på 10 kronor med anledning av Riksbankens 300-årsjubileum enligt kungörelsen (1968:128) om nya sedlar på tio kronor,

4. sedlar på 50 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio och tio kronor,

5. sedlar på 100 kronor enligt kungörelsen (1965:510) om nya sedlar på etthundra kronor,

6. sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens kungörelse (RBFS 1985:2) om utgivande av sedlar på femhundra kronor,

7. sedlar på 1 000 kronor enligt förordningen (1976:758) om nya sedlar på ettusen kronor.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara *lagligt* betalningsmedel finns *bestämmelser* i 5 kap. 4 § *lagen* (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Föreslagen lydelse

1 §¹

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar *ska* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1998:

1. *sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara *lagliga* betalningsmedel finns i *lagen* (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

¹ Senaste lydelse av lagen 1998:1416.

11 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1404) om valutapolitik

Häri genom föreskrivs att 2–4 §§ lagen (1998:1404) om valutapolitik ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Regeringen *skall* besluta om det system som *skall* gälla för att fastställa kronans värde i förhållande till utländska valutor (växelkurssystem).

Regeringen *ska* besluta om det system som *ska* gälla för att fastställa kronans värde i förhållande till utländska valutor (växelkurssystem). *Vid behov ska regeringen också besluta om centralkurs och bandbredd.*

Beslut enligt första stycket ska vara förenliga med prisstabilitetsmålet.

3 §

Riksbanken får *hos regeringen hemställa* att regeringen *skall* fatta beslut om växelkurssystem. En sådan *hemställan skall regeringen behandla* skyndsamt.

Riksbanken får *göra en framställning om* att regeringen *ska* fatta beslut om växelkurssystem, *centralkurs eller bandbredd*. En sådan *framställning ska behandlas* skyndsamt.

4 §

Regeringen *skall innan den beslutar* om växelkurssystem *samråda med* Riksbanken.

Regeringen *ska fatta beslut om* växelkurssystem, *centralkurs eller bandbredd efter att* Riksbanken *har fått tillfälle att lämna synpunkter.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Den granskning som avses i 3 § *skall* ske i enlighet med god revisionssed och ha till syfte att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt – med undantag för granskningen av redovisningen för staten, Regeringskansliet samt Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning – om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut (årlig revision).

Granskningen *skall* efter varje räkenskapsår avslutas med en revisionsberättelse. Granskningen av en delårsrapport *skall* avslutas med ett revisorsintyg.

Revisionsberättelsen för Riksbanken *skall* innehålla ett uttalande om *balansräkningen och resultaträkningen* bör fastställas och om fullmäktige och direktionen i Riksbanken bör beviljas ansvarsfrihet.

Den granskning som avses i 3 § *ska* ske i enlighet med god revisionssed och ha till syfte att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt – med undantag för granskningen av redovisningen för staten, Regeringskansliet samt Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning – om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut (årlig revision).

Granskningen *ska* efter varje räkenskapsår avslutas med en revisionsberättelse. Granskningen av en delårsrapport *ska* avslutas med ett revisorsintyg.

Revisionsberättelsen för Riksbanken *ska* innehålla ett uttalande om *huruvida*

1. *balans- och resultaträkningen* bör fastställas,

2. *fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat* bör godkännas,

3. fullmäktige och direktionen i Riksbanken bör beviljas ansvarsfrihet, och

4. *förvaltningen av Riksbanken* följer tillämpliga föreskrifter.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2. Lagen tillämpas första gången för räkenskapsåret 2023.

13 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:864) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel

Härigenom föreskrivs att lagen (2004:864) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar *skall* upphöra att vara giltiga betalningsmedel den 31 december 2005.

Sedlar på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1991:1499) om sedlar på tjugo kronor.

Sedlar på 100 kronor enligt Riksbankens kungörelse (RBFS 1987:3; A:17) om utgivande av sedlar på etthundra kronor.

Sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:716) om utgivande av sedlar på femhundra kronor.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns *bestämmelser* i 5 kap. 4 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Föreslagen lydelse

1 §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar *ska* upphöra att vara giltiga betalningsmedel den 31 december 2005:

1. *sedlar* på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1991:1499) om sedlar på tjugo kronor,

2. *sedlar* på 100 kronor enligt Riksbankens kungörelse (RBFS 1987:3; A:17) om utgivande av sedlar på etthundra kronor,

3. *sedlar* på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:716) om utgivande av sedlar på femhundra kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i *lagen* (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

14 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 30 kap. 8 a §, 32 kap. 6 § och 39 kap. 5 b § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

30 kap.

8 a §¹

Sekretess enligt 4 a § första stycket hindrar inte att en uppgift lämnas till

1. Riksbanken i dess verksamhet *1. Riksbanken i dess verksamhet för att främja ett säkert och effektivt avseende det finansiella systemet, betalningsväsende,*

2. Finansinspektionen i dess verksamhet för tillsyn över finansiella marknader och företag, eller

3. Riksbanken, Finansinspektionen eller Statistiska centralbyrån i deras verksamheter för framställning av statistik.

32 kap.

6 §²

Sekretess gäller för uppgift om innehav av finansiella instrument som har lämnats till en myndighet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider skada eller men och uppgiften har lämnats till följd av anmälningsskyldighet enligt

1. 9 kap. 5 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank, *1. 7 kap. 22 § lagen (0000:000) om Sveriges riksbank,*

2. 7 kap. 2 § lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder),

3. 5 kap. 2 § lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden,

4. 14 a § första och andra styckena lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen, eller

5. lagen (2018:1625) om skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

39 kap.

5 b §³

Sekretess gäller i ärende om anställning av myndighetschef vid en förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men.

Sekretess gäller i ärende om anställning av myndighetschef vid en förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen, *riksbankschef eller vice riksbankschef* för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men.

¹ Senaste lydelse 2014:492.

² Senaste lydelse 2018:1626.

³ Senaste lydelse 2010:85.

Sekretessen gäller inte i sådana ärenden som avses i första stycket i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det.

Sekretess gäller inte heller beslut i ärende eller uppgift om den som har fått anställningen.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tio år.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
2. Äldre bestämmelser gäller för uppgifter som har lämnats före ikraftträdandet.

15 Förslag till lag om ändring i budgetlagen (2011:203)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1 och 3 §§ budgetlagen (2011:203) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §¹

Efter särskilt bemyndigande som lämnas för ett budgetår i sänder får regeringen eller efter regeringens bestämmande Riksgäldskontoret ta upp lån till staten för att

1. finansiera löpande underskott i statens budget och andra utgifter som grundar sig på riksdagens beslut,

2. tillhandahålla sådana krediter och fullgöra sådana garantier som riksdagen beslutat om,

3. amortera, lösa in och köpa upp statslån,

4. i samråd med Riksbanken tillgodose behovet av statslån med olika löptider, och

5. tillgodose Riksbankens behov av valuta-reserv.

Riksbanken ska betala full ersättning för statens kostnader för upplåning för att tillgodose Riksbankens behov av valuta-reserv. Regeringen får dock, efter samråd med Riksbanken, besluta annat om det finns särskilda skäl.

3. amortera, lösa in och köpa upp statslån, och

4. i samråd med Riksbanken tillgodose behovet av statslån med olika löptider.

3 §

Lån som har tagits upp av staten enligt 1 eller 2 § förvaltas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av Riksgäldskontoret eller affärsverk.

Om staten tar upp ett lån för att tillgodose Riksbankens behov av valuta-reserv, får de medel som Riksbanken tillför staten i utbyte mot de lånade medlen endast användas för återbetalning av samma lån. Regeringen får dock, efter

Lån som har tagits upp av staten enligt 1 eller 2 § eller 10 kap. 4 § lagen (0000:000) om Sveriges riksbank förvaltas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av Riksgäldskontoret eller affärsverk.

Om staten tar upp ett lån enligt 10 kap. 4 § lagen om Sveriges riksbank, får de medel som Riksbanken tillför staten i utbyte mot de lånade medlen endast användas för återbetalning av samma lån. Regeringen får dock, efter att Riksbanken har

¹ Ändringen innebär bland annat att andra stycket tas bort.

samråd med Riksbanken, besluta annat om det finns särskilda skäl. *fått tillfälle att lämna synpunkter, besluta annat om det finns särskilda skäl.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

16 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:674) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel

Härigenom föreskrivs att lagen (2012:674) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel den 31 december 2013.

Sedlar på 1 000 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:818) om utgivande av sedlar på ett tusen kronor.

Sedlar på 50 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1996:66) om sedlar på femtio kronor.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns *bestämmelser* i 5 kap. 4 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Föreslagen lydelse

1 §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel den 31 december 2013:

1. sedlar på 1 000 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:818) om utgivande av sedlar på ett tusen kronor,

2. sedlar på 50 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1996:66) om sedlar på femtio kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i *lagen (0000:000) om Sveriges riksbank*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

17 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister

dels att 4 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 3 §, och närmast före 1 kap. 3 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Riksbanken

3 §

Riksbanken får besluta om krav på en central motpart från tredje-land som avses i artikel 25.2b b i förordning (EU) nr 648/2012.

4 kap.

5 §

Finansinspektionens beslut enligt denna lag och enligt förordning (EU) nr 648/2012 får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Finansinspektionens och Riksbankens beslut enligt denna lag och enligt förordning (EU) nr 648/2012 får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

18 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

Härigenom föreskrivs att 2, 3 och 6 §§ lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Uppgifter får behandlas i databasen för sammanställning och analys av information som behövs i

1. Riksbankens verksamhet för att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende,
1. Riksbankens verksamhet avseende det finansiella systemet,
2. Finansinspektionens verksamhet för tillsyn över finansiella marknader och företag, samt
3. Riksbankens, Finansinspektionens och Statistiska centralbyråns verksamheter för framställning av statistik.

3 §¹

I databasen får sådana uppgifter behandlas som har samlats in med stöd av

1. 6 kap. 9 § första och andra styckena lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,
1. 12 kap. 1 § 1–4 lagen (0000:000) om Sveriges riksbank,
2. 9 kap. 3 § första stycket lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument,
3. 10 kap. 2 § första stycket lagen (2004:46) om värdepappersfonder,
4. 13 kap. 3 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
5. 8 kap. 5 § första stycket lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution,
6. 5 kap. 10 och 11 §§ lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat,
7. 23 kap. 2 § första stycket lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
8. 8 kap. 2 § lagen (2010:751) om betaltjänster,
9. 17 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (2010:2043),
10. 5 kap. 2 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,
11. 13 kap. 6 § första stycket lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,
12. 6 kap. 1 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag,
13. 6 kap. 2 § lagen (2017:230) om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet,
14. 14 kap. 5 § lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag,

¹ Senaste lydelse 2021:502.

15. artiklarna 99–101, 394, 415, 416, 430 och 451 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012, och

16. artiklarna 54 och 55 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/2033 av den 27 november 2019 om tillsynskrav för värdepappersföretag och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010, (EU) nr 575/2013, (EU) nr 600/2014 och (EU) nr 806/2014.

6 §

Riksbanken ska ha direktåtkomst till uppgifterna i databasen i bankens verksamhet *för att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende samt* i bankens verksamhet för framställning av statistik.

Riksbanken ska ha direktåtkomst till uppgifterna i databasen i bankens verksamhet *avseende det finansiella systemet och* i bankens verksamhet för framställning av statistik.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för uppgifter som har samlats in med stöd av 6 kap. 9 § första och andra styckena lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

19 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag ska införas två nya paragrafer, 1 kap. 4 a § och 10 kap. 4 §, och närmast före 1 kap. 4 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Riksbanken

4 a §

Riksbanken får tillhandahålla och ta ut avgifter för likviditets- och kreditfaciliteter som avses i artikel 412.1 i tillsynsförordningen.

Riksbanken ska fatta beslut om likviditets- och kreditfaciliteter efter att Finansinspektionen har fått tillfälle att lämna synpunkter.

10 kap.

4 §

Riksbanken får meddela föreskrifter om avgifter enligt 1 kap. 4 a §.

4 a §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

20 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:1030) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel

Härigenom föreskrivs att lagen (2014:1030) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av juni 2016.

Sedlar på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1997:671) om sedlar på tjugo kronor.

Sedlar på 50 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2006:31) om sedlar på femtio kronor.

Sedlar på 1 000 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2006:30) om sedlar på ett tusen kronor.

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av juni 2017.

Sedlar på 100 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2001:713) om sedlar på etthundra kronor.

Sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2001:714) om sedlar på femhundra kronor.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns *bestämmelser* i 5 kap. 4 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Föreslagen lydelse

1 §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av juni 2016:

1. *sedlar* på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1997:671) om sedlar på tjugo kronor,

2. *sedlar* på 50 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2006:31) om sedlar på femtio kronor,

3. *sedlar* på 1 000 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2006:30) om sedlar på ett tusen kronor.

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av juni 2017:

1. *sedlar* på 100 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2001:713) om sedlar på etthundra kronor,

2. *sedlar* på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2001:714) om sedlar på femhundra kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i *lagen* (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

21 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Bestämmelserna i lagen gäller för sådan verksamhet som Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen ansvarar för. Bestämmelser om Riksbanken finns i *lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank*.

Bestämmelserna i lagen gäller för sådan verksamhet som Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen ansvarar för. Bestämmelser om Riksbanken finns i *lagen (0000:000) om Sveriges riksbank*.

Vad som sägs om resultatredovisning i 9 kap. 3 § andra stycket ska dock inte gälla för Riksdagsförvaltningen i fråga om resultatet för riksdagens nämndmyndigheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag som lagts fram i proposition 2021/22:169

9 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:000) om Sveriges riksbank

Härmed föreskrivs att 3 kap. 12 § lagen (2022:000) om Sveriges riksbank ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2021/22:41 *Föreslagen lydelse*

3 kap.

12 §

Riksbanken ska

1. informera det statsråd som regeringen utser innan Riksbanken beslutar om en kredit enligt 7 §,

2. underrätta regeringen, Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och *stödmyndigheten* enligt lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut om genomförda likviditetsstödjande åtgärder och lämna de uppgifter som behövs, och

2. underrätta regeringen, Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och *stödmyndigheterna* enligt lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut *och om stabilitetsfonden och lagen (2022:000) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om återhämtning och resolution av centrala motparter* om genomförda likviditetsstödjande åtgärder och lämna de uppgifter som behövs, och

3. underrätta myndigheter med ansvar för gruppbaserad tillsyn inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet om en sådan kritisk situation som avses i 6 kap. 3 § första stycket 7 lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

*Regeringens förslag**Utskottets förslag***7 kap.**

9 §

Finansutskottet ska bereda ärenden om

1. allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och för beslut om statens budget, och

2. Riksbankens verksamhet.

Utskottet ska dessutom

1. följa upp och utvärdera Riksbankens verksamhet,

2. bereda förslag till beslut om statens budget enligt 11 kap. 18 § tredje och femte styckena,

3. granska beräkningen av statens inkomster och årsredovisningen för staten, *och*

4. sammanställa riksdagens beslut om statens budget.

Ytterligare bestämmelser om utskottets uppgifter finns i regeringsformen och denna lag.

Utskottet ska dessutom

1. bereda förslag till beslut om statens budget enligt 11 kap. 18 § tredje och femte styckena,

2. granska beräkningen av statens inkomster och årsredovisningen för staten,

3. sammanställa riksdagens beslut om statens budget, *och*

4. följa upp och utvärdera Riksbankens verksamhet.

BILAGA 4

Finansutskottets yttrande 2021/22:FiU2y

En ny riksbankslag

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har beslutat att ge finansutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2021/22:41 En ny riksbankslag och en följdmotion i de delar som berör finansutskottets beredningsområde. Propositionen innehåller – utöver förslag till en ny riksbankslag – förslag om ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen och har därför i sin helhet hänvisats till konstitutionsutskottet.

Finansutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen som helhet och över kommittémotion 2021/22:4297 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V).

Utskottet föreslår att konstitutionsutskottet i allt väsentligt tillstyrker propositionen och avstyrker motionsyrkandena. Utskottet anser att det bör göras ett par mindre ändringar i förhållande till förslaget i propositionen. Det bör förtydligas i 2 kap. 4 § riksbankslagen att Riksbanken också fortsättningsvis ska kunna ingå återköpsavtal i utländsk valuta mot svenska kronor i likviditetsstyrande syfte. Dessutom bör det läggas till en övergångsbestämmelse som ger Riksbanken mer tid att färdigställa samtliga fem sedeldepåer. Vidare anser utskottet att systematiken i 7 kap. 9 § riksdagsordningen skulle gynnas av en smärre justering av förslaget. Slutligen anser utskottet att det även bör göras ett par ändringar av redaktionell karaktär i riksbankslagen. De föreslagna lagändringarna är av sådan art att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

I yttrandet finns en avvikande mening (V).

Innehållsförteckning

Redogörelse för ärendet	3
Ärendet och dess beredning.....	3
Utskottets överväganden.....	4
Propositionen	4
Motionen	24
Utskottets ställningstagande.....	25
Avvikande mening.....	35
En ny riksbankslag (V).....	35
<i>Bilaga</i>	
Finansutskottets lagförslag	36

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I yttrandet behandlar utskottet proposition 2021/22:41 En ny riksbankslag.

På uppmaning av riksdagen gav regeringen i december 2016 en parlamentariskt sammansatt kommitté i uppdrag att utreda det svenska penningpolitiska ramverket och lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank. Utredningen antog namnet Riksbankskommittén. I oktober 2017 fick Riksbankskommittén i uppdrag att även lämna förslag om Riksbankens finansiella oberoende och balansräkning. I november 2019 överlämnade kommittén slutbetänkandet En ny riksbankslag (SOU 2019:46). Slutbetänkandet har remissbehandlats.

Lagrådets yttrande har begärts in i fråga om samtliga lagförslag i propositionen utom förslagen om ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen. I propositionen anförs att regeringen har följt Lagrådets förslag och synpunkter.

Propositionen innehåller en redogörelse för ärendet och dess beredning fram till dess att propositionen lämnades till riksdagen.

En motion har väckts med anledning av propositionen.

Finansutskottets lagförslag finns i en bilaga.

Den 23 november 2021 var riksbankschef Stefan Ingves och vice riksbankschef Per Jansson i finansutskottet för att redogöra för Riksbankens synpunkter på vissa delar av förslaget i propositionen. Riksbanken har också inkommit med en promemoria om lagförslaget till finansutskottet (dnr 1119-2021/22).

Den 3 februari 2022 var finansmarknadsminister Max Elger i utskottet med anledning av Riksbankens promemoria och förslagen i propositionen.

Utskottets överväganden

Propositionen

Ändringar i regeringsformen

I propositionen föreslås ändringar i 8 och 9 kap. regeringsformen.

Riksdagen ska enligt förslaget kunna bemyndiga Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess ansvarsområden enligt regeringsformen och dess övriga uppgifter i fråga om det finansiella systemet, kontanter och andra betalningsmedel, fredstida krissituationer och höjd beredskap samt internationell verksamhet (8 kap. 13 §).

Vidare, med hänsyn till den stora betydelse som Riksbankens uppgifter inom ramen för European Committee for Banking Standards (ECBS) har för bankens verksamhet, tydliggörs i regeringsformen att Riksbankens ansvar omfattar samtliga uppgifter som kommer till uttryck i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Det innebär att det förtydligas att Riksbanken ansvarar för att utforma och genomföra penningpolitiken, genomföra valutainterventioner, inneha och förvalta en valutareserv samt främja ett väl fungerande betalningssystem (9 kap. 13 §). I samma bestämmelse förtydligas också att Riksbanken ansvarar för att utföra andra grundläggande uppgifter som följer av särskild lag. Det ska också förtydligas att ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska besluta i de frågor som avses ovan och att Riksbanken inte heller får begära eller ta emot instruktioner från någon i sådana frågor (9 kap. 15 §). Det ska slutligen förtydligas att föreskrifter om utgivning och giltighet av sedlar och mynt ska meddelas genom lag (9 kap. 14 §).

En ny riksbankslag

Regeringen föreslår att en ny riksbankslag ersätter den nuvarande riksbankslagen. Den nya riksbankslagen ska innehålla mål, uppgifter och befogenheter för Riksbankens olika ansvarsområden. Bestämmelser om Riksbankens ansvar för penningpolitik respektive det finansiella systemet behandlas i den nya lagen i två olika kapitel. En konsekvens av kapitelindelningen är att Riksbanken behöver ta ställning till om en viss åtgärd syftar till att uppnå målet för penningpolitiken eller målet för det finansiella systemet eller både och. Det gäller oavsett om det handlar om överlappande verktyg eller inte. Genom detta skapar indelningen enligt regeringen förutsättningar för legitimitet, ansvarsutkrävande och kontroll av Riksbankens verksamhet. Det bör enligt regeringen inte heller medföra några svårigheter för Riksbanken att avgöra om syftet med en åtgärd är penningpolitiskt eller om syftet är att värna ett stabilt och effektivt finansiellt system eller både och. Det förhållandet att en och samma åtgärd kan användas för att uppnå två olika mål, eller båda målen, bör därför inte heller medföra några

tillämpningssvårigheter. Därutöver bör målet för Riksbankens ansvar för det finansiella systemet vara underordnat prisstabilitetsmålet, vilket innebär att en åtgärd som vidtas för att värna ett stabilt och effektivt finansiellt system också behöver utvärderas i förhållande till prisstabilitetsmålet.

Utgångspunkter för den nya riksbankslagen är enligt regeringen att den bör

- vara överskådlig och lättillgänglig ur en redaktionell och språklig synvinkel och spegla det moderna ekonomisk-politiska landskapets samhälls- och strukturomvandlingar ur en materiell synvinkel
- klargöra Riksbankens ansvar inom penningpolitiken, det finansiella systemet, betalningsmedel, framtida krissituationer och höjd beredskap och internationell verksamhet i förhållande till varandra och till Finansinspektionens och Riksgäldskontorets ansvarsområden
- klargöra förhållandet mellan de mål som penningpolitiken ska sträva efter att uppfylla och skapa förutsättningar för demokratisk förankring av prisstabilitetsmålet
- slå vakt om grunderna för Riksbankens organisation men skapa förutsättningar för en mer ändamålsenlig ansvarsfördelning mellan fullmäktige, direktionen och riksbankschefen
- slå vakt om Riksbankens ställning som en oberoende centralbank och självständig förvaltningsmyndighet och stärka det finansiella oberoendet,
- stå i överensstämmelse med unionsrätten, framför allt EUF-fördraget och ECBS-stadgan
- öka förutsättningarna för granskning av Riksbankens verksamhet
- öka förutsättningarna för insyn och öppenhet i Riksbankens verksamhet.

Allmänna bestämmelser

Kapitel 1 i förslaget till ny riksbankslag innehåller allmänna bestämmelser, bl.a. om Riksbankens ställning. I en bestämmelse, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, klargörs att Riksbanken finansierar sin egen verksamhet och är finansiellt oberoende i förhållande till staten. Det finns också en ny bestämmelse om Riksbankens förhållande till det europeiska centralbanks-systemet.

Här anges också allmänna krav på Riksbankens verksamhet såsom legalitet, förbud mot monetär finansiering samt krav på effektivitet och god hushållning med statens medel. Lagförslaget innehåller även en ny proportionalitetsprincip som anger att Riksbanken får vidta en åtgärd bara om den inte är mer långtgående än vad som behövs och det avsedda resultatet står i rimlig proportion till de kostnader och risker som åtgärden medför för Riksbankens och statens finanser. Här finns också allmänna bestämmelser om Riksbankens omvärldsbevakning, forskning och bidrag till forskning, statistikverksamhet samt tillhandahållande och offentliggörande av referensvärden.

Penningpolitik

I kapitel 2 i förslaget till ny riksbankslag finns bestämmelserna om penningpolitiken, bl.a. prisstabilitetsmålet och förhållandet till växelkurs-systemet, samt Riksbankens uppgifter och befogenheter på detta område.

Prisstabilitetsmålet

Enligt 1988 års lag ska målet för Riksbankens verksamhet vara att upprätthålla ett fast penningvärde. Bestämmelsen förs över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att prisstabilitetsmålet anpassas till unionsrätten och uttrycks som att målet är att upprätthålla en låg och stabil inflation. I den nya riksbankslagen klargörs också att Riksbanken ska ta realekonomiska hänsyn, dvs. utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet ska Riksbanken dessutom bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning. Bestämmelsen möjliggör en s.k. flexibel inflationsmålspolitik. Prisstabilitetsmålet hindrar inte att Riksbanken beaktar finansiella obalanser på kreditmarknaden inom ramen för åtgärder på penningpolitikens område genom att anpassa den tidshorisont inom vilken målet uppnås.

För att klargöra sambandet mellan växelkurssystemet och prisstabilitetsmålet anges i den nya riksbankslagen att Riksbanken ska tillämpa det växelkurssystem som regeringen beslutar om.

1988 års lag vilar på förutsättningen att det är Riksbanken som ska precisera prisstabilitetsmålet. Hur prisstabilitetsmålet preciseras är emellertid avgörande för den ekonomiska politiken i Sverige och har stor betydelse för samhällsekonomin. Enligt förslaget till ny riksbankslag ska Riksbanken, efter riksdagens godkännande besluta om precisering av prisstabilitetsmålet. Om beslutet inte godkänns, gäller Riksbankens närmast föregående beslut om precisering av målet. Förslaget innebär enligt regeringen att Riksbanken får en exklusiv initiativrätt att precisera prisstabilitetsmålet. Den föreslagna bestämmelsen innebär att den nuvarande preciseringen av prisstabilitetsmålet – 2 procents inflation per år mätt enligt KPIF – gäller till dess att Riksbanken väcker frågan om en ny precisering av prisstabilitetsmålet. Riksbanken bör vidare redovisa den tidsram inom vilken prisstabilitetsmålet kan förväntas uppnås.

Inlåning, krediter, återköpsavtal och statspapper

I lagförslaget regleras vilka penningpolitiska verktyg som gäller i förhållande till finansiella företag. Riksbanken ska, i förhållande till finansiella företag, få

1. ta emot inlåning
2. lämna krediter i svenska kronor och utländsk valuta mot betryggande säkerhet
3. ingå återköpsavtal och
4. köpa och sälja svenska statspapper.

Riksbanken ska bestämma styrränta för transaktioner som anges i 1–3, vilket ger uttryck för en central del av penningpolitiken, nämligen räntestyrning.

Riksbanken bestämmer också villkoren för transaktionerna, innefattande prissättning och volym.

Regeringens lagförslag möjliggör kreditgivning i utländsk valuta om det är ett mer ändamålsenligt sätt att påverka prisstabiliteten i Sverige. Regeringen anser också att Riksbanken bör ha möjlighet att villkora utlåningen till bankerna med att bankerna t.ex. ökar sin utlåning till företag. Det finns emellertid en gräns för hur detaljerade denna typ av villkor får vara när det gäller att formulera kretsen av låntagare till bankerna. Exempelvis bör det inte vara penningpolitiskt motiverat att Riksbanken är så specifik i sina villkor att vissa branscher uttryckligen gynnas med förmånliga krediter.

Återköpsavtal inbegriper återköpsavtal om finansiella instrument. Med återköpsavtal avses avtal om köp eller byte av finansiella instrument med en samtidig överenskommelse om en försäljning eller återlämnade av sådana instrument av samma mängd och slag vid en viss senare tidpunkt till ett förutbestämt pris, eller omvänt. Återköpsavtalen kan avse köp i såväl svenska kronor som utländsk valuta. Återköpsavtal är en internationellt vedertagen metod för bl.a. centralbankers likviditetsoperationer.

Riksbanken bör enligt regeringen också fortsättningsvis ha frihet att välja mellan krediter mot betryggande säkerhet och återköpsavtal, beroende på vad som är mest lämpligt i det enskilda fallet. På motsvarande sätt bör Riksbanken vid indragning av likviditet kunna välja mellan inlåning i vanlig mening och utgivning av riksbankscertifikat eller liknande kortfristiga skuldebrev i svenska kronor.

Riksbanken får enligt förslaget köpa och sälja svenska statspapper på andrahandsmarknaden, dvs. handel med statspapper som inte är nyutgivna. Utgångspunkten bör enligt regeringen vara att Riksbanken ska få vidta de penningpolitiska åtgärder som krävs för att prisstabilitetsmålet ska uppnås. Eftersom styrräntan kan komma att vara begränsad av den effektiva nedre gränsen för räntan bedöms Riksbanken även i framtiden ha behov av att köpa statsobligationer.

Det kan enligt regeringen i vissa fall vara motiverat att Riksbanken lämnar krediter i penningpolitiskt syfte med längre tidsramar för att motverka störningar på de finansiella marknaderna.

Andra värdepapper än statspapper, valutainterventioner och skuldebrev

Lagförslaget innehåller bestämmelser om valutainterventioner, utgivning av skuldebrev och handel med finansiella instrument som inte är statspapper.

Med valutainterventioner avses köp eller försäljning av utländsk valuta, utländska statspapper eller finansiella derivatinstrument som avser valutor i syfte att påverka kronans växelkurs. Vid rörlig växelkurs innebär det att Riksbanken inte kan genomföra valutainterventioner som syftar till att säkra kronans värde gentemot en annan valuta i sådan utsträckning eller på ett sådant sätt att det i praktiken innebär en fast växelkurs. Dock kan Riksbanken vidta valutainterventioner i syfte att mildra kortsiktig volatilitet, dvs. prisörslighet, i

växelkursen. En intervention måste dock alltid vidtas i penningpolitiskt syfte och måste vara förenlig med prisstabilitetsmålet.

Riksbanken får också ge ut och omsätta skuldebrev i svenska kronor. Motsatsvis gäller att Riksbanken inte får ge ut egna skuldebrev i utländsk valuta.

Om det finns synnerliga skäl får Riksbanken köpa och sälja andra finansiella instrument än statspapper (s.k. privata värdepapper). Handel med detta slag av värdepapper innebär dock ett betydligt större finansiellt risktagande för Riksbanken och för statens finanser än styrränteförändringar och köp av statspapper. Köp och försäljningar av privata värdepapper bör därför enligt regeringen komma i fråga först om Riksbanken gör bedömningen att förändringar i styrräntor och köp av statspapper, om de hade vidtagits, inte skulle ge önskvärd effekt på ekonomin i den aktuella situationen eller om styrränteförändringar eller köp av statspapper inte framstår som proportionerliga. Sådana köp bör vidare tillämpas på ett sådant sätt att kredit- och resursallokeringen mellan olika branscher påverkas i så liten utsträckning som möjligt.

Till skillnad från i utredningens förslag ställs i propositionen inget krav på att värdepapperen ska vara upptagna till handel på en reglerad marknad.

Kassakrav

Riksbanken ska enligt lagförslaget få kräva att en viss andel av ett finansiellt företags placeringar eller förbindelser ska motsvaras av företagets inlåning i Riksbanken (kassakrav). I förhållande till 1988 års lag har begränsningen av kassakravets storlek tagits bort. Riksbanken får besluta att ett finansiellt företag som inte uppfyller kassakraven ska betala en sanktionsavgift till staten.

Information till regeringen

Riksbanken ska skyndsamt informera det statsråd som regeringen utser om viktiga penningpolitiska beslut som banken har fattat. Skillnaden i förhållande till 1988 års lag är att informationen ska lämnas först efter det att beslutet har fattats.

Det finansiella systemet

Kapitel 3 i förslaget till ny riksbankslag innehåller bestämmelser om det finansiella systemet. I den nya riksbankslagen får Riksbanken ett uttryckligt och avgränsat ansvar för det finansiella systemet. Riksbanken ska, utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet, bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar.

Betalningsavvecklingssystem

Enligt lagförslaget ska Riksbanken tillhandahålla system för avveckling av betalningar. Riksbanken ska bestämma vilka finansiella företag och myndigheter som får delta i detta system och banken ska få ta ut avgifter från

deltagarna. Riksbanken får även medverka i andra avvecklings-, betalnings- och clearingsystem inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Inlåning och krediter

Riksbanken får enligt förslaget, i fråga om bankens system för avveckling av betalningar, ta emot inlåning från deltagarna, och mot betryggande säkerhet lämna kortfristiga krediter i svenska kronor till deltagarna i syfte att främja systemets funktionssätt. Krediter till Riksgäldskontoret får lämnas om krediten inte löper längre än 24 timmar och är förenlig med de åtaganden som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen. Riksgäldskontoret ska inte behöva ställa säkerhet.

Betalningar för statens räkning

Riksbanken ska enligt förslaget ta emot betalningar till staten och förmedla utbetalningar för statens räkning. Riksbanken får ta emot inlåning från staten.

Generellt likviditetsstöd

Regeringen anför att en möjlighet för Riksbanken att lämna krediter inte bör ses enbart som ett penningpolitiskt verktyg, utan att det även ska kunna vara en åtgärd som syftar till att stabilisera det finansiella systemet. Detta skapar bättre förutsättningar för öppenhet, ansvarsutkrävande, samarbete och utbyte av information mellan Riksbanken och de andra myndigheter som har ansvar på området för finansiell stabilitet.

Mot den bakgrunden föreslås att Riksbanken, om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige, t.ex. när befarade kreditförluster gör att förtroendet för det finansiella systemet minskar snabbt och kraftigt, får lämna generellt likviditetsstöd i form av kredit mot säkerhet eller återköpsavtal. Stödet får lämnas mot betryggande säkerhet och i såväl svenska kronor som utländsk valuta.

I samma syfte får Riksbanken köpa och sälja finansiella instrument till förutbestämda priser i syfte att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknadens funktionssätt om det finns synnerliga skäl. Kravet på synnerliga skäl innebär bl.a. att Riksbanken bara får vidta denna åtgärd om någon av Riksbankens övriga mindre riskfyllda åtgärder som krediter eller återköpsavtal inte bedöms kunna uppnå syftet med åtgärden, dvs. att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet.

Särskilt likviditetsstöd

Riksbanken får enligt förslaget, mot säkerhet och på andra särskilda villkor, lämna krediter i svenska kronor eller utländsk valuta till livskraftiga svenska finansiella företag, i syfte att tillfälligt tillgodose företagets behov av likviditet, om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige eller det finns andra synnerliga skäl (s.k. nödkrediter). Om det finns synnerliga skäl får bedömas från fall till fall, sett mot bakgrund av behovet av att tillfälligt tillgodose ett företags behov av likviditet i olika extraordinära fall. Att kredit får lämnas mot säkerhet och på andra särskilda

villkor innebär t.ex. att det inte ställs krav på betryggande säkerhet och att krediter också i övrigt kan lämnas på andra villkor än andra krediter som Riksbanken lämnar.

Övervakning

Genom att Riksbanken tillhandahåller ett betalningsavvecklingssystem är det nödvändigt att banken har viss bevakning av den finansiella infrastrukturen. Riksbanken har också, som ett led i sin likviditetsstödjande roll, skäl att identifiera sårbarheter och risker som kan leda till allvarliga störningar i det finansiella systemet. Mot den bakgrunden klargörs i den nya riksbankslagen att Riksbanken ska övervaka avvecklings-, betalnings- och clearingssystem, kontoföring av finansiella instrument, transaktionsregister och annan verksamhet som är av särskild betydelse för den finansiella infrastrukturen i Sverige.

Riksbanken ska vidare bedöma om det finansiella systemet är stabilt och effektivt, identifiera risker för allvarliga störningar eller betydande effektivitetsförluster och redovisa sina bedömningar. Om Riksbanken bedömer att risker för allvarliga störningar i den svenska ekonomin kan påverka andra myndigheters verksamhet, ska banken underrätta dessa myndigheter och andra berörda.

Krisförberedande arbete

Av den nya riksbankslagen framgår att Riksbanken ska planera och förbereda sig för att skapa en god förmåga att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige i händelse av en kris. Riksbanken får också delta i annat krisförberedande arbete i Sverige eller internationellt.

Samverkan

Lagförslaget innehåller bestämmelser om samverkan mellan myndigheter i viktigare frågor. I jämförelse med 1988 års lag klargörs att det handlar om att övriga myndigheter ska få tillfälle att lämna synpunkter i syfte att bredda Riksbankens beslutsunderlag innan Riksbanken fattar beslut på självständiga grunder. Uttrycket samråd används därför inte. Riksbanken ska

1. ge Finansinspektionen tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med det finansiella systemets stabilitet och effektivitet eller som berör Finansinspektionens tillsynsverksamhet
2. ge Riksgäldskontoret tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med myndighetens verksamhet enligt lagen om resolution och
3. ge stödmyndigheten (Riksgäldskontoret) tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med myndighetens verksamhet enligt lagen om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut.

Kravet på samverkan gäller inte om ett beslut är brådskande. I så fall ska Riksbanken utan dröjsmål underrätta berörda myndigheter om beslutet.

Information

Riksbanken ska enligt lagförslaget underrätta regeringen, Finansinspektionen och Riksgäldskontoret om genomförda likviditetsstödjande åtgärder och lämna de uppgifter som behövs. Med tanke på den betydelse som ett beslut om att lämna en nödkredit till ett visst finansiellt företag kan ha för den finansiella stabiliteten ska Riksbanken dessutom informera regeringen *innan* ett beslut om en nödkredit fattas.

Riksbanken ska också underrätta berörda myndigheter inom EES om banken får kännedom om en kritisk situation som kan äventyra likviditeten på finansmarknaden eller stabiliteten i det finansiella systemet.

Kontanter och andra betalningsmedel

I kapitel 4 i förslaget till ny riksbankslag regleras kontanter och andra betalningsmedel och Riksbankens roll i kontantkedjan tydliggörs. Bestämmelsen om att Sveriges valuta ska benämnas krona och att 1 krona ska bestå av 100 öre förs över till den nya riksbankslagen. I lagen införs vidare en ny bestämmelse om att Riksbanken ska bidra till att det finns tillgång till kontanter i betryggande utsträckning i hela Sverige.

Riksbanken ska själv eller genom någon annan ge ut och lösa in kontanter. Bestämmelserna om kontanters valörer och att förändrade eller bearbetade kontanter inte får spridas förs över till den nya lagen. Riksbanken får lösa in kontanter som är skadade eller förslitna och, om det finns särskilda skäl, kontanter som upphört att vara lagliga betalningsmedel. Riksbanken får också ta ut avgifter vid inlösen av kontanter. Vidare får Riksbanken själv eller genom någon annan tillverka kontanter, medaljer och liknande föremål.

Genom lagförslaget införs en skyldighet för Riksbanken att driva depåer, dvs. platser för lagring och ut- och inlämning av sedlar. Riksbanken ska själv eller genom någon annan tillhandahålla minst fem depåer i Sverige. Det ska finnas minst en depå i Norrbottens eller Västerbottens län och i Jämtlands eller Västernorrlands län. Riksbanken får bestämma vilka företag som ska få tillgång till depåerna och får ta ut avgifter av dessa företag. Riksbanken får också betala räntekostnadsersättning eller lämna räntefri kredit till företag som avskilt och lagrat kontanter.

Regeringens förslag avviker från utredningens på så sätt att en ändring av antalet depåer eller lokaliseringen av dessa ska ske genom lag och inte särskilt beslut. Utredningen föreslog att riksdagen genom ett särskilt riksdagsbeslut skulle kunna ändra antalet depåer och lokaliseringen av dessa. Skälet från utredningens sida var att möjliggöra en viss flexibilitet och anpassning efter snabbt förändrade förhållanden. Enligt regeringen bör dock en omprövning ske efter noggranna överväganden och vara föremål för beredning med remissinstanser.

Riksbanken ska följa, analysera och vid behov samordna hanteringen av kontanter i Sverige. Ett företag som bedriver verksamhet som påverkar

tillgången till kontanter i Sverige ska underrätta Riksbanken om företaget avser att upphöra med denna verksamhet.

Enligt lagförslaget får Riksbanken, efter riksdagens medgivande, ge ut digitala betalningsmedel. Det innebär att t.ex. en s.k. e-krona får ges ut först om riksdagen medger det.

Vid höjd beredskap får Riksbanken ge ut beredskapspengar till allmänheten. Beredskapspengar gäller vid sidan av kontanter och inget hindrar att Riksbanken tillverkar beredskapspengar innan höjd beredskap föreligger.

Kontanter och beredskapspengar ska vara lagliga betalningsmedel.

Fredstida krissituationer och höjd beredskap

Kapitel 5 i förslaget till ny riksbankslag reglerar Riksbankens uppgifter och befogenheter i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Riksbanken ska enligt lagförslaget ha en god förmåga att upprätthålla sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, inbegripet att allmänheten i sådana situationer ska kunna göra betalningar.

Riksbanken ska planera och förbereda för att kunna fortsätta sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Riksbanken ska beakta totalförsvarets krav. Vidare ska Riksbanken genomföra gemensamma utbildningar och övningar för bankens egen personal och för arbets- och uppdragstagare i företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar. Sistnämnda företag ska planera och förbereda för att kunna fortsätta verksamhet som avser betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, delta i Riksbankens verksamhet och se till att arbets- och uppdragstagare får den utbildning och övning som behövs. Riksbanken ska övervaka att företagen uppfyller sina skyldigheter. När det gäller företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar får Riksbanken, i den omfattning som krävs för att allmänheten ska kunna göra betalningar vid höjd beredskap, besluta hos vilka arbets- eller uppdragsgivare allmän tjänsteplikt ska fullgöras och vilka arbets- eller uppdragstagare som ska omfattas av allmän tjänsteplikt. Ett beslut får avse arbets- och uppdragstagare som inte tas i anspråk av totalförsvaret i övrigt.

Förslaget avviker delvis från utredningens. Den föreslog att företag som bedriver verksamhet som är av väsentlig betydelse för genomförandet av betalningar ska vara skyldiga att fortsätta sin verksamhet under krig och krigsfara, om inte Riksbanken beslutar något annat.

I lagen finns också bestämmelser om tystnadsplikt. Den som på grund av bestämmelserna i 5 kap. om fredstida krissituationer och höjd beredskap har fått kännedom om en enskilds affärs- eller driftsförhållanden eller förhållanden av betydelse för totalförsvaret eller annars för Sveriges säkerhet får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon har fått veta. I Riksbankens verksamhet ska i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen tillämpas.

Under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap ska Riksbanken hålla regeringen och Riksgäldskontoret underrättade om viktigare frågor.

Internationell verksamhet

I kapitel 6 i förslaget till ny riksbankslag finns bestämmelser om Riksbankens internationella verksamhet. Riksbanken får enligt förslaget delta i internationellt samarbete som har betydelse för bankens verksamhet eller som rör kunskapsutbyte med andra centralbanker. I den verksamheten ska Riksbanken utgå från regeringens och riksdagens övergripande ståndpunkter inom olika politikområden.

Riksbanken får enligt lagförslaget vara finansiell motpart till Internationella valutafonden (IMF). Riksbanken får också förvärva särskilda dragningsrätter och ska fullgöra de skyldigheter som följer av Sveriges deltagande i IMF:s system för särskilda dragningsrätter. Vidare får Riksbanken, i fråga om IMF, efter riksdagens medgivande, lämna krediter eller delta i annan finansiering som inte avser låginkomstländer. Riksbanken får göra en framställning till regeringen om att tillskjuta insatskapital och lämna krediter eller delta i annan finansiering som avser låginkomstländer.

Riksbanken får besluta om upplåning och Riksgäldskontoret ska ta upp lån till staten i syfte att tillgodose Riksbankens behov av upplåning som finansierar verksamhet i IMF. Riksgäldskontoret ska ta ut ersättning som motsvarar den ränta som Riksbanken tar emot från IMF. Vidare ska Riksbanken betala tillbaka lån till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen. Riksbanken ska fatta beslut om upplåning eller återbetalning av lån efter att Riksgäldskontoret har fått tillfälle att lämna synpunkter.

I fråga om andra internationella finansorgan än IMF och efter riksdagens medgivande får Riksbanken lämna krediter, ingå avtal om långsiktiga internationella kreditåtaganden och i övrigt delta i finansiering av verksamhet som har anknytning till Riksbankens verksamhet.

Lagförslaget innehåller också bestämmelser om internationella insättningar och betalningar från t.ex. andra centralbanker och internationella finansorgan.

I sin internationella verksamhet ska Riksbanken hålla regeringen underrättad om viktigare frågor.

Organisation

Kapitel 7 i förslaget till ny riksbankslag reglerar Riksbankens organisation. Nuvarande organisation ska i huvudsak bestå, och bestämmelserna i 1988 års lag förs därmed över till den nya riksbankslagen.

Direktionen och riksbankschefens roll

En förändring i förhållande till 1988 års lag är att direktionen minskas från sex till fem ledamöter. Av dessa ska fullmäktige utse en ordförande (riksbankschef). Övriga fyra ledamöter ska vara vice riksbankschefer. Med

fem ledamöter har alla ledamöter samma vikt och riksbankschefen behöver inte använda sin utslagsröst. Riksbankschefen och en vice riksbankschef får utses på nytt en gång. En vice riksbankschef får utses till riksbankschef. Ordningen innebär att en direktionsledamot kan utses för två mandatperioder som vice riksbankschef och för två mandatperioder som riksbankschef, dvs. totalt som mest 24 år.

Det är direktionen som leder och ansvarar för Riksbankens verksamhet medan fullmäktige har en kontrollfunktion. Enligt 1988 års lag är det emellertid fullmäktige som beslutar om arbetsordning. En mer ändamålsenlig ordning är enligt regeringen att det är direktionen som beslutar om arbetsordning. Det föreslås komma till uttryck i den nya riksbankslagen. Vidare är det också direktionen som ska besluta om föreskrifter och ärenden av principiell karaktär eller större betydelse.

För att förtydliga riksbankschefens roll som ordförande i direktionen klargörs i den nya lagen att riksbankschefen ska leda direktionens arbete, ansvara för att förbereda direktionens sammanträden samt se till att frågor som gäller föreskrifter eller är av principiell karaktär eller större betydelse tas upp för beslut i direktionen. Det tas även in en bestämmelse om att en direktionsledamot alltid får lyfta frågor till direktionen för avgörande där.

Delegering av beslut och riksbankschefens ansvar för den löpande verksamheten

Enligt 1988 års lag gäller att ärenden som inte ska avgöras av fullmäktige ska avgöras av direktionen. Direktionen kan besluta att ärenden får avgöras av riksbankschefen eller någon annan tjänsteman i Riksbanken. Denna bestämmelse föreslås föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att riksbankschefen ska få vidaredelegera sin beslutanderätt. Det föreslås också komma till uttryck i den nya riksbankslagen att riksbankschefen ansvarar inför direktionen och ska sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som direktionen beslutar.

Sammanträden och beslutsfattande

Enligt 1988 års lag är direktionen beslutsför när minst hälften av ledamöterna är närvarande. Ärenden som kräver ett skyndsamt beslut får dock avgöras av två ledamöter, om de är ense om beslutet. Bestämmelsen föreslås föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att också beslutsformen per capsulam regleras, dvs. beslut genom kontakter mellan ledamöterna utan formligt sammanträde.

Ökad insyn och öppenhet vid anställning av direktionsledamöter

För att öka insyn och öppenhet vid anställning av en direktionsledamot föreslås att anställningen föregås av ett ansökningsförfarande. Till grund för ansökningsförfarandet bör enligt regeringen en kravprofil tas fram där personliga kunskaper, färdigheter och egenskaper som behövs för att utföra arbetsuppgifterna närmare anges, t.ex. krav på god ledarskapsförmåga hos

riksbankschefen. Kravprofilen och dess innehåll föreslås dock inte regleras i den nya riksbankslagen.

Anmälan av innehav av finansiella instrument

Enligt 1988 års lag ska ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige och ledamöterna i direktionen skriftligen anmäla bl.a. innehav av finansiella instrument till riksdagen. Övriga ledamöter i fullmäktige ska skriftligen anmäla innehav av finansiella instrument till Riksbanken. Bestämmelsen föreslås föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att ledamöterna i fullmäktige ska göra anmälan till riksdagen i stället för till Riksbanken.

Budget och redovisning

Kapitel 8 i förslaget till ny riksbankslag innehåller bestämmelser om budget, årsredovisning och Riksbankens egna kapital m.m.

Budget, bokföringsskyldighet och räkenskapsår

Bestämmelserna i 1988 års lag om budget, bokföringsskyldighet och räkenskapsår förs i huvudsak över till den nya riksbankslagen.

Årsredovisningen och riksdagens beslut

Årsredovisningen ska bestå av en balans- och resultaträkning och en förvaltningsberättelse. Förvaltningsberättelsen ska innehålla en redogörelse för penningpolitiken och övrig verksamhet. Årsredovisningen ska innehålla en bedömning av om den interna styrningen och kontrollen är betryggande. Senast den 21 februari ska direktionen lämna årsredovisningen till riksdagen, Riksrevisionen och fullmäktige. Fullmäktige ska besluta om disposition av årets resultat. Riksdagen och Riksrevisionen ska underrättas om beslutet. Det sistnämnda avviker från ordningen enligt 1988 års lag där det är riksdagen som beslutar om hur Riksbankens vinst ska disponeras. Syftet med ändringen är att ytterligare tydliggöra Riksbankens oberoende gentemot riksdagen.

Riksdagen ska besluta om ansvarsfrihet för fullmäktige när det gäller dess verksamhet och direktionen för förvaltningen av Riksbanken. Ansvarsfrihet får bara vägras om det finns skäl att föra talan om ekonomiskt ansvar mot en ledamot i fullmäktige eller direktionen eller om ledamoten bör åtalas för brottsligt förfarande i samband med sitt uppdrag eller sin anställning.

Vidare ska riksdagen fastställa balans- och resultaträkningen och godkänna fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat. Riksdagen får vägra att godkänna ett beslut bara om det strider mot bestämmelserna i riksbankslagen. Om godkännande vägras ska fullmäktige fatta ett nytt beslut. Utdelning till staten ska ske senast en vecka efter riksdagens beslut.

Regeringens förslag avviker delvis från utredningens förslag när det gäller årsredovisningen och riksdagens beslut.

Bestämmelsen i 1988 års lag att Riksbanken varje år ska redovisa vilka åtgärder banken vidtagit med anledning av Riksrevisionens iakttagelser förs över till den nya riksbankslagen.

Eget kapital

Enligt den nya riksbankslagen ska Riksbankens eget kapital bestå av en grundfond, en reservfond och balanserade vinstmedel. Grundfonden och reservfonden ska utgöra bundet eget kapital. Orealiserade vinster på värderegleringskonton ska inte ingå i det egna kapitalet. Det egna kapitalet ska uppgå till högst 60 miljarder kronor (målnivå), om inte riksdagen beslutar annat. Ett belopp som motsvarar två tredjedelar av målnivån ska vara grundnivå för det egna kapitalet. Målnivån ska realvärdesäkras genom uppskrivning med konsumentprisindex (om förändringen understiger noll ska ingen omräkning ske). Om Riksbankens resultaträkning uppvisar vinst ska överföring som huvudregel göras till reservfonden. Överföringen får inte överstiga ett belopp som motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet. Överskjutande vinstmedel ska överföras till balanserade vinstmedel. Om eget kapital efter överföringar till reservfonden och balanserade vinstmedel överstiger målnivån, ska överskjutande vinstmedel delas ut till staten. När reservfonden överstiger 5 miljarder kronor ska medlen i reservfonden överföras till grundfonden.

Utgångspunkten för det egna kapitalets storlek bör enligt regeringen vara att Riksbanken ska vara finansiellt oberoende. Detta kan uppnås genom att Riksbanken självständigt och långsiktigt finansierar sina egna driftskostnader. Eget kapital bör i det avseendet vara tillräckligt stort för att säkerställa ett finansiellt oberoende. När det gäller övriga delar av det kostnadsfria kapitalet anför regeringen att det inte kan uteslutas att mängden utestående sedlar och mynt kommer att fortsätta att minska. Detta skulle minska Riksbankens tillgång till kostnadsfritt kapital. Med ett realvärdesäkrat eget kapital om 60 miljarder kronor bedömer regeringen emellertid att sedelmängden kan minska ytterligare utan att Riksbankens förmåga till självfinansiering riskeras. Regeringen anför också att Riksbanken kan göra en framställning till riksdagen om att målnivån för det egna kapitalet höjs.

Riksbanken får enligt förslaget också i skäligen utsträckning göra finansiella avsättningar för att täcka en känd eller väntad förlust eller risk vars kostnad inte kan beräknas exakt.

Fullmäktige får, efter direktionens medgivande, besluta om utdelning av balanserade vinstmedel, dvs. extraordinära utdelningar som inte avser resultatet för det senaste verksamhetsåret.

Förlusttäckning och återställning av eget kapital

Förslaget till ny riksbankslag innehåller bestämmelser om förlusttäckning och återställning av eget kapital som saknar motsvarigheter i 1988 års lag.

Om Riksbankens resultaträkning uppvisar förlust ska denna i första hand täckas av balanserade vinstmedel, därefter av reservfonden och i sista hand av

grundfonden. Om balanserade vinstmedel efter förlusttäckning överstiger noll, får det från balanserade vinstmedel överföras ett belopp till reservfonden som högst motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet. Om grundfonden har tagits i anspråk för förlusttäckning, ska grundfonden med de kommande årens vinster återställas till den nivå som den uppgick till innan förlusten uppkom. Överskjutande vinstmedel får överföras till reservfonden till dess att det egna kapitalet uppgår till den omräknade grundnivån.

Om det egna kapitalet understiger en tredjedel av målnivån, ska Riksbanken göra en framställning till riksdagen om återställning av det egna kapitalet. Framställningen ska avse ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till grundnivån, om inte orealiserade vinster på balansräkningen motiverar att kapitalet återställs till en lägre nivå eller inte alls. Om det krävs för att säkerställa Riksbankens förmåga till långsiktig självfinansiering, får framställningen högst avse ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till målnivån.

Förvaltning av tillgångar

Kapitel 9 i förslaget till ny riksbankslag innehåller bestämmelser som reglerar syftet med och principerna för tillgångsförvaltningen, inbegripet valuta-reserven. Riksbanken ska förvalta tillgångar för att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter och generera tillräcklig avkastning för att finansiera verksamheten. Tillgångarna ska förvaltas med låg risk och med beaktande av Riksbankens ställning som centralbank och syftet med tillgångsinnehavet. Vid förvaltningen ska särskild vikt fästas vid hur en hållbar utveckling kan främjas utan att det görs avkall på kraven som angetts ovan. Direktionen ska inom dessa ramar besluta om riktlinjer för förvaltningen av Riksbankens finansiella tillgångar. Dessa bestämmelser saknar motsvarighet i 1988 års lag.

Bestämmelserna i 1988 års lag om ägande i företag, fastigheter och inventarier, ackord och förvärv av säkerheter föreslås föras över till den nya riksbankslagen.

Utländsk valuta

Kapitel 10 i förslaget till ny riksbankslag innehåller bestämmelser om Riksbankens valuta-reserv m.m. I 1988 års lag anges att det ankommer på Riksbanken att i valutapolitiskt syfte hålla tillgångar i utländsk valuta, utländska fordringar och guld. De tillgångar som anges i bestämmelsen har normalt sett antagits vara sådana som kan hänföras till valuta-reserven. I den nya riksbankslagen införs en bestämmelse om att Riksbanken ska ha en valuta-reserv, dvs. tillgångar i utländsk valuta. Riksbanken får också inneha guld. Guld är emellertid ingen utländsk valuta och bör enligt regeringen därför inte omfattas av valuta-reserven.

Upplåning till valutareserven i förtid

Riksbanken får enligt lagförslaget besluta om förtida upplåning i utländsk valuta till valutareserven, motsvarande högst 5 procent av BNP. Om det finns synnerliga skäl får dock Riksbanken, i syfte att tillfälligt förstärka valutareserven, besluta om upplåning som överskrider den nivån. Riksdagens finansutskott ska underrättas om ett sådant beslut och de synnerliga skäl som föreligger.

Eftersom en förtida upplåning av valutareserven innebär en kostnad behöver Riksbanken visa att upplåningen är förenlig med principerna om proportionalitet och hushållning med statens medel. Proportionalitetsprincipen innebär i detta sammanhang att värdet av den extra beredskapsförmågan och andra fördelar av en utökad valutareserv ska stå i proportion till den tillkommande nettoräntekostnaden och de tänkbara negativa effekterna av att statsskulden ökar. En förtida upplåning om mer än 5 procent av BNP kräver dessutom synnerliga skäl. Med synnerliga skäl avses tydliga tecken på förhöjd oro på de finansiella marknaderna, ökad risk för att svenska banker kan komma att utsättas för allvarlig likviditetsstress i utländsk valuta eller andra omständigheter som innebär att det är uppenbart nödvändigt att förstärka valutareserven för att motverka en allvarlig störning av det finansiella systemet i Sverige. Låneutrymmet får endast överskridas under den tidsperiod då de synnerliga skälen föreligger. Det innebär att lån som överskrider låneutrymmet ska avvecklas i takt med att de förfaller när kravet på synnerliga skäl inte längre är uppfyllt.

Upplåning efter att valutareserven tagits i anspråk

Om valutareserven har tagits i anspråk för åtgärder som syftar till att värna den finansiella stabiliteten (dvs. generell likviditetsstöd, nödkrediter eller handel med värdepapper som inte är statspapper i syfte att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknaders funktionssätt) får Riksbanken besluta om upplåning i utländsk valuta i syfte att återställa reserven. Återställningen får avse högst det belopp som använts för att lämna sådant stöd. Någon återställning får dock inte göras av den del av valutareserven som finansierats med upplåning. I övrigt är låneutrymmet för att återställa valutareserven obegränsat.

Det skulle kunna förekomma att valutareserven behöver tas i anspråk för att t.ex. lämna krediter till IMF eller för att genomföra valutainterventioner. Vad gäller krediter till IMF föreslås att särskilda bestämmelser om detta ska gälla. Behovet av att ta valutareserven i anspråk för att genomföra valutainterventioner är enligt regeringen begränsat. Till skillnad från Europeiska centralbanken (ECB) och Riksbankens direktion anser regeringen att återställning av valutareserven genom upplåning inte bör få ske om den har tagits i anspråk för andra syften än för åtgärder som syftar till att främja den finansiella stabiliteten.

Upplåning genom Riksgäldskontoret

Om Riksbanken beslutar om upplåning för att förstärka eller återställa valutareserven ska Riksgäldskontoret enligt lagförslaget ta upp lån till staten i detta syfte. Riksgäldskontoret ska ta ut full ersättning för statens kostnader för upplåningen. Eventuella kreditförluster som uppkommer i samband med att Riksbanken ger likviditetsstöd ska belasta Riksbanken. Riksbanken ska betala tillbaka ett lån till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen. Riksbanken ska fatta beslut om upplåning eller återbetalning av lån efter att Riksgäldskontoret har fått tillfälle att lämna synpunkter.

Enligt gällande rätt får, efter särskilt bemyndigande som lämnas för ett budgetår i sänder, regeringen eller, efter regeringens bestämmande, Riksgäldskontoret ta upp lån till staten för att tillgodose Riksbankens behov av valutareserv (5 kap. 1 § första stycket 5 budgetlagen [2011:203]). Sådan upplåning genomförs i praktiken genom att Riksgäldskontoret tar upp lån på kapitalmarknaden till ett visst bestämt belopp. Riksbanken ger ut en för ändamålet skraddarsydd obligation till Riksgäldskontoret som speglar det lån som kontoret har tagit upp (7 kap. 3 § 2 i 1988 års lag och 5 kap. 1 § andra stycket budgetlagen). Det är enligt regeringen mest kostnadseffektivt att det är Riksgäldskontoret som lånar upp utländsk valuta för statens räkning, inklusive för Riksbankens behov. Riksbankens utrymme att enligt 1988 års lag ge ut skuldebrev i utländsk valuta har endast tillkommit för att Riksbanken ska kunna ge ut särskilda obligationer till Riksgäldskontoret för ett ändamål som speglar de lån som Riksgäldskontoret tar upp för Riksbankens räkning. Till skillnad från ECB och Riksbankens direktion anser regeringen därför att Riksbanken bara ska få ta upp lån genom Riksgäldskontoret och att banken inte ska ha rätt att ge ut egna skuldebrev i utländsk valuta i syfte att förstärka valutareserven.

Handel med utländsk valuta

Riksbanken ska enligt lagförslaget få köpa och sälja utländsk valuta för att finansiera åtgärder som syftar till att värna den finansiella stabiliteten. Bestämmelsen saknar motsvarighet i 1988 års lag och innebär att Riksbanken får handla svenska kronor mot utländsk valuta, i syfte att kunna finansiera generellt likviditetsstöd, nödkrediter och handel med privata värdepapper för att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknadens funktionssätt. Detta kan göras utan att det krävs något syfte att påverka kronans växelkurs eller att bidra till att uppnå prisstabilitetsmålet (jfr 2 kap. 5 §). Bestämmelsen reglerar inte vilka tillgångar som ingår i valutareserven.

Till skillnad från Riksbankens direktion anser regeringen, på motsvarande sätt som vid återställning av valutareserven, att det saknas skäl att utvidga förslaget till fler åtgärder. Riksbankens direktion efterlyser ett klagörande av hur förslaget förhåller sig till valutainterventioner i penningpolitiskt syfte. Regeringen konstaterar att skillnaden består i syftet med åtgärden. Om syftet är att påverka växelkursen för svenska kronor för att uppnå prisstabilitet bör det penningpolitiska verktyget valutainterventioner användas. Om syftet är att

finansiera valutareserven för att lämna olika former av likviditetsstöd är den föreslagna ordningen tillämplig.

Krediter och valutaåterköpsavtal

För att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter får Riksbanken enligt förslaget ingå avtal om lån i utländsk valuta och valutaåterköpsavtal eller liknande avtal. Ett sådant avtal får ingås med en annan centralbank eller Banken för internationell betalningsutjämning (BIS).

Vidare får Riksbanken lämna krediter till eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal för att tillgodose en annan centralbanks behov av valuta om det tydligt förbättrar Riksbankens förutsättningar att uppnå målet om att bidra till ett stabilt och effektivt finansiellt system, eller efter riksdagens medgivande.

Riksbanken får också lämna krediter till eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal med BIS inom ramen för verksamheten i den banken och med Europeiska unionens system för medelfristigt finansiellt stöd.

Granskningen av Riksbankens verksamhet

Finansutskottets granskning

I 1988 års lag finns inga bestämmelser om riksdagens roll i granskningen av Riksbanken. Det anges bara att Riksbanken minst två gånger om året ska lämna en skriftlig redogörelse till finansutskottet om penningpolitiken. Utskottets ansvar för att utvärdera och granska penningpolitiken utgår i stället från regeringsformens generella bestämmelse att varje utskott ska följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde (4 kap. 8 § RF).

Regeringen föreslår en ny bestämmelse i 7 kap. 9 § riksdagsordningen (RO) som förtydligar att hela Riksbankens verksamhet ska granskas av finansutskottet. Granskningen bör avse Riksbankens måluppfyllelse och effektivitet. För att möjliggöra en flexibel granskning bör det enligt regeringen inte regleras i riksdagsordningen hur granskningen ska genomföras. Det bör i stället vara en uppgift för finansutskottet att bedöma. De redogörelser som Riksbanken ska lämna till finansutskottet på regelbunden basis, eller när finansutskottet begär det, kan ligga till grund för granskningen. Likaså står det finansutskottet fritt att lägga Riksrevisionens granskning av Riksbanken till grund för utskottets uppföljning och utvärdering.

När det gäller finansiell stabilitet kan enligt regeringen nuvarande ordning med utfrågningar av finansmarknadsministern, Riksbanken och övriga myndigheter vara tillräcklig om det inte förekommer några större störningar i det finansiella systemet. Under och framför allt efter en finansiell kris, när olika myndigheter vidtagit åtgärder på det finansiella stabilitetsområdet, kan det dock finnas skäl för finansutskottet att kräva en mer djupgående redovisning av Riksbanken som kan ligga till grund för granskningen. Finansutskottet bör även granska övrig verksamhet såsom betalningssystemet, kontantverksamheten och beredskapsfrågor. När det gäller betalnings-

avveckling och övervakning av den finansiella infrastrukturen finns enligt regeringen skäl att särskilt beakta att Riksbanken övervakar sin egen verksamhet med betalningsavvecklingssystem. Finansutskottets granskning bör därför avse både Riksbankens övervaknings- och driftsfunktion.

Riksrevisionens granskning

Regeringen föreslår att det införs en ny bestämmelse i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. där det framgår att Riksrevisionens revisionsberättelse ska innehålla ett uttalande om huruvida fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat bör godkännas och om förvaltningen av Riksbanken följer tillämpliga föreskrifter. Vad gäller det sistnämnda ska granskningen göras med utgångspunkt i de viktigare beslut som framgår av Riksbankens årsredovisning (förvaltningsberättelsen) och vara en allmän granskning av lagligheten av dessa beslut.

Fullmäktiges kontrollfunktion

Riksbanksfullmäktiges främsta funktion enligt regeringsformen är att utse direktionsledamöter. Den andra centrala funktionen är att möjliggöra insyn och kontroll för huvudmannen, dvs. riksdagen. Fullmäktiges kontrollerande funktion ska förtydligas och stärkas enligt 7 kap. 4 § förslaget till ny riksbankslag. Fullmäktige ska följa direktionens arbete och Riksbankens verksamhet. Vidare ska fullmäktiges revisionsfunktion granska direktionens arbete. Fullmäktige ska underrätta finansutskottet om frågor av större betydelse, t.ex. om det finns betydande risker för stabiliteten i det finansiella systemet eller beslut som får stora samhällspåverkande effekter, och regelbundet eller på begäran redovisa sina iakttagelser till utskottet. Nuvarande bestämmelser om internrevision förs över till den nya riksbankslagen.

JO:s tillsyn

Regeringen anser, till skillnad från utredningen, inte att det finns skäl att frångå den nuvarande ordningen i fråga om JO:s tillsyn eller finansutskottets åtalsrätt. Det innebär att direktionsledamöterna också i fortsättningen ska vara undantagna från JO:s tillsyn och omfattas av särskilda åtalsregler.

Insyn och öppenhet

Kapitel 11 i förslaget till ny riksbankslag innehåller bestämmelser om insyn och öppenhet.

Redogörelser till finansutskottet och information till allmänheten

Riksbankens oberoende ställer enligt regeringen krav på insyn och öppenhet i förhållande till finansutskottet och även i förhållande till allmänheten.

Enligt 1988 års lag ska Riksbanken lämna en skriftlig redogörelse om penningpolitiken till finansutskottet två gånger per år. Enligt den nya riksbankslagen ska redogörelser för penningpolitiken lämnas till

finansutskottet regelbundet eller på begäran. Redogörelserna ska bl.a. innehålla en beskrivning av den penningpolitik som bedrivits, de penningpolitiska besluten och skälen för dessa samt bedömningar av den framtida prisutvecklingen och andra makroekonomiska förhållanden som har betydelse för förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och ta realekonomiska hänsyn.

Det föreslås också nya bestämmelser om att Riksbanken regelbundet eller på begäran till finansutskottet ska redogöra för kontanthantering i Sverige och för sin övriga verksamhet, t.ex. redogörelser om finansiell stabilitet och de risker som banken identifierat inom det finansiella systemet. Redogörelserna ska även innehålla information om riskerna på Riksbankens balansräkning efter att de har uppstått och om sådana beslut som påtagligt kan påverka de offentliga finanserna.

Lagförslaget innehåller också nya bestämmelser om Riksbankens information till allmänheten och om att Riksbanken ska offentliggöra protokoll från penningpolitiska möten och andra sammanträden inom direktionen och fullmäktige.

Offentliggörande av åtgärder och villkor

Enligt lagförslaget ska Riksbanken offentliggöra allmänt gällande villkor för in- och utlåning, återköpsavtal och de säkerheter som accepteras. Vidare ska Riksbanken offentliggöra vilka likviditetsstödjande åtgärder som Riksbanken kommer att vidta för att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige och de närmare villkoren för dessa, såvida det inte är olämpligt med hänsyn till det finansiella systemets stabilitet eller effektivitet.

Motiveringsskyldighet också vid policybeslut

Förvaltningslagens bestämmelser om motiveringsskyldighet är tillämpliga vid Riksbankens handläggning av ärenden, t.ex. en ansökan om en nödkredit, men inte på Riksbankens policybeslut, t.ex. de penningpolitiska besluten. Sådana beslut är emellertid av stor betydelse för samhällsekonomin och en utförlig motivering möjliggör en demokratisk granskning av besluten. Förslaget till ny riksbankslag innehåller därför en motiveringsskyldighet även för policybeslut. Förslaget innebär i viss utsträckning en kodifiering av den praxis som Riksbanken redan tillämpar.

Administrativa bestämmelser

Kapitel 12 i förslaget till ny riksbankslag innehåller administrativa bestämmelser. Lagförslaget innehåller bestämmelser om uppgiftsskyldighet för finansiella företag och andra företag. I förhållande till 1988 års lag omfattas fler företag av uppgiftsskyldighet. Skälet är att Riksbanken får nya uppgifter i den nya riksbankslagen, såsom större ansvar vid framtida krissituationer och höjd beredskap.

Lagförslaget innehåller också bestämmelser om när Riksbanken får besluta om förelägganden samt om överklagande och verkställighet.

Övriga författningsförslag

I propositionen föreslås också en rad ändringar, i huvudsak följdändringar, i annan lagstiftning, bl.a. i lagen (2014:968) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna, och budgetlagen. Den ändring som föreslås i budgetlagen (5 kap. 1 §) är en följd av den nya riksbankslagens bestämmelser om upplåning genom Riksgäldskontoret till valutareserven (10 kap. 4 §).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023. Regeringen föreslår också ett antal övergångsbestämmelser.

Konter som har getts ut före ikraftträdandet ska fortfarande vara lagliga betalningsmedel, om inte något annat är särskilt föreskrivet.

En ledamot i direktionen som har utsetts före ikraftträdandet ska kvarstå som sådan ledamot under den tid som han eller hon har utsetts för och får utses på nytt två gånger. Direktionen får bestå av sex ledamöter fram till utgången av 2028.

Lagändringarna i fråga om budget och redovisning ska tillämpas för första gången för räkenskapsåret 2023. Den 1 januari 2023 ska grundfonden uppgå till 40 miljarder kronor och reservfonden till noll kronor. Om Riksbankens eget kapital för räkenskapsåret 2023 överstiger den målsatta nivån om 60 miljarder kronor, ska överskjutande belopp ingå i balanserade vinstmedel.

Om summan av utestående lån i utländsk valuta till valutareserven per den 1 januari 2023 överskrider begränsningen om 5 procent av BNP ska lån motsvarande den överskjutande delen återbetalas i takt med att de förfaller till betalning. Om det vid ikraftträdandet av den nya riksbankslagen finns synnerliga skäl, får Riksbanken behålla även de valutalån som gör att låneutrymmet överskrids.

Äldre bestämmelser om sekretess ska gälla för uppgifter som har lämnats före ikraftträdandet.

Lagändringarna i fråga om revisionsberättelsen för Riksbanken ska tillämpas första gången för räkenskapsåret 2023.

När det gäller databasen för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna ska äldre bestämmelser fortfarande gälla för uppgifter som har samlats in med stöd av 1988 års lag.

Förslagets konsekvenser för finansutskottet resursbehov

Förslaget innebär att finansutskottets granskning av Riksbanken ska stärkas och omfatta hela Riksbankens verksamhet. Finansutskottet har redan i dag ansvar för att granska Riksbankens verksamhet och förslaget innebär därför ett förtydligande av att granskningen ska avse hela bankens verksamhet. Regeringen anser att finansutskottet bör ges utökade resurser för sitt granskningsuppdrag. Utredningen har bedömt att utskottets resurser bör ökas med sammanlagt 5 miljoner kronor per år fr.o.m. 2023. Regeringen konstaterar

att det är riksdagsstyrelsen som bedömer hur stora anslag som krävs för Riksdagsförvaltningen.

Motionen

I kommittémotion 2021/22:4297 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 1 anförs att riksbankslagen behöver kompletteras med ett sysselsättningsmål och att detta inte ska vara underordnat inflationsmålet. Motionärerna menar att den förda penningpolitiken inte har varit framgångsrik, då inflationen trendmässigt understigit målnivån. Detta har lett till negativa konsekvenser på produktion och sysselsättning eftersom realräntorna blivit högre än vad som motiveras av konjunkurläget. Utvecklingen av arbetslösheten sedan inflationsmålet infördes stöder enligt motionärerna denna bild. Motionärerna anser därför att riksbankslagen behöver kompletteras med en explicit målvariabel för den reala ekonomin, lämpligtvis ett mål för sysselsättningen. Detta mål ska således inte vara underordnat målet om prisstabilitet, utan det som föreslås är ett s.k. dualt mål för penningpolitiken.

I samma motion yrkande 2 framförs att riksdagen bör ha initiativrätt och bestämma de mer precisa målen för penningpolitiken, inklusive det realekonomiska målet. Vänsterpartiet har länge krävt att riksdagen ska formulera de mer precisa målen för penningpolitiken medan Riksbanken utför det operativa arbetet. Förslaget till ny riksbankslag går enligt motionärerna i denna del i rätt riktning då preciseringen av prisstabilitetsmålet i fortsättningen ska förankras i demokratisk ordning. Dock ges Riksbanken i förslaget en exklusiv initiativrätt att precisera prisstabilitetsmålet, vilket alltså innebär att riksdagen först i efterhand ska godkänna preciseringen av målet. En sådan ordning undergräver de folkvaldas möjligheter att bestämma de mer precisa målen för penningpolitiken, anser motionärerna.

Slutligen yrkar motionärerna på att regeringen tillsätter en utredning i syfte att strama upp regelverket för ledande ledamöters och tjänstemäns innehav av värdepapper m.m. (yrkande 3). Motionärerna menar att den nuvarande och den föreslagna regleringen är anmärkningsvärt knapphändig mot bakgrund av att de beslut som Riksbanken fattar har en mycket stor påverkan på de finansiella marknaderna. Motionärerna hänvisar också till att olika massmedier under senare tid rapporterat om direktionens innehav och handel med värdepapper, och understryker att en oberoende och självständig myndighet med så stor påverkan på svensk ekonomi måste ha ett högt förtroende. En utredning bör omfatta ledamöterna i direktionen och i riksbanksfullmäktige samt andra ledande tjänstemän inom Riksbanken. Huvudprincipen bör enligt motionärerna vara att dessa personer inte förvaltar sitt eget innehav, dvs. deras innehav ska förvaltas diskretionärt.

Utskottets ställningstagande

Inledande allmänna synpunkter

Utskottet kan inledningsvis konstatera att sedan nuvarande riksbankslag senast reformerades för ett par decennier sedan har det ekonomisk-politiska landskapet genomgått stora förändringar. Det är därför viktigt och nödvändigt att Riksbanken omfattas av en mer modern och ändamålsenlig reglering.

Utskottet konstaterar också att de lagändringar som föreslås i vissa delar är av konstitutionell betydelse då de rör maktindelningen mellan riksdagen och Riksbanken inom ramen för riksdagens finansmakt. Förslagen innebär en viss överföring av riksdagens finansmakt till Riksbanken. Exempelvis innebär de att det ska vara fullmäktige som beslutar om Riksbankens vinstdisposition och inte riksdagen, även om riksdagen ska godkänna fullmäktiges beslut. Vidare ges Riksbanken i lag rätt att besluta om lån till valutareserven i stället för att riksdagen som i dag årligen beslutar om ett bemyndigande om att ta upp sådana lån. Förslagen har också en tydlig koppling till EU-rätten, bl.a. vad gäller krav på oberoende i Riksbankens roll som centralbank. Detta har gett anledning till vissa förtydliganden i regeringsformen av vilka uppgifter, utöver penningpolitiken, som omfattas av det s.k. instruktionsförbudet.

Lagrådet framhöll i sin granskning att regeringens bedömningar och överväganden med hänsyn till förslagets konstitutionella betydelse och EU-rättsliga koppling i flera fall är påfallande kortfattade och att remissynpunkter i väsentliga frågor i vissa fall bemöts mycket kort eller utan egentlig motivering. Utskottet kan instämma i den bedömningen. Även om det inte hade inneburit några förändringar i sak hade det kunnat vara till gagn för dessa komplexa frågors belysning om regeringen i propositionen på vissa centrala områden varit något mer utförlig i sina överväganden. Med detta sagt vill utskottet framhålla att förslagen i materiellt hänseende i allt väsentligt bygger på de förslag som lämnats av den parlamentariska Riksbankskommittén och att de ändringar som gjorts i förhållande till kommitténs förslag är parlamentariskt förankrade.

Utskottet välkomnar att finansutskottet föreslås få ett utökat ansvar för granskningen av Riksbanken och dess verksamhet. I och med att delar av förslagen innebär att det sker en viss överföring av riksdagens finansmakt till Riksbanken uppstår särskilda krav på granskning och uppföljning av Riksbankens hela verksamhet. Utskottets utökade granskningsansvar är ett viktigt verktyg för att balansera den förskjutningen.

Penningpolitiken

Riksbankens mål, uppgifter och befogenheter i fråga om penningpolitiken tydliggörs med förslaget i propositionen. Det klargörs bl.a. att Riksbanken utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet ska ta realekonomiska hänsyn, och det skapas också förutsättningar för en demokratisk förankring av preciseringen av prisstabilitetsmålet.

Två av yrkandena i kommittémotion 2021/22:4297 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) rör prisstabilitetsmålet.

I motionens yrkande 1 anförs att riksbankslagen behöver kompletteras med en explicit målvariabel för den reala ekonomin, lämpligtvis ett mål för sysselsättningen, och att detta inte ska vara underordnat målet om prisstabilitet. Utskottet konstaterar att det som föreslås i propositionen är att det överordnade målet för Riksbanken ska vara att upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation (prisstabilitetsmålet). Utan att åsidosätta det målet ska Riksbanken enligt förslaget dessutom bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning, dvs. ta realekonomiska hänsyn. Riksbanken ska således ta hänsyn till den realekonomiska utvecklingen utöver dess inverkan på inflationstakten. Bestämmelsen möjliggör en s.k. flexibel inflationsmålspolitik, vilket innebär att Riksbanken samtidigt som den försöker uppnå inflationsmålet också ska ta hänsyn till hur realekonomin utvecklas; t.ex. kan den vid behov anpassa den tidshorisont inom vilken prisstabilitetsmålet ska uppnås. Utskottets uppfattning är att förslaget i propositionen har en väl avvägd utformning i denna del. Dessutom, som regeringen konstaterar, följer det av unionsrätten att prisstabilitetsmålet ska vara det överordnade målet och det finns därför inte utrymme att som motionärerna vill likställa målen.

Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) anför i yrkande 2 i motionen att det bör vara riksdagen och inte Riksbanken som ska ha initiativrätten vad gäller att föreslå preciseringar av prisstabilitetsmålet. Syftet med en ordning där Riksbanken får initiativrätten att precisera prisstabilitetsmålet samtidigt som preciseringen ska godkännas av riksdagen är enligt regeringen att säkerställa ett högt förtroende för penningpolitiken genom att preciseringen av målet förankras i demokratisk ordning. Utskottet instämmer med regeringen i att en sådan förankring och det förtroende den medför är av stor vikt med tanke på prisstabilitetsmålet stora betydelse för den ekonomiska politiken och för samhällsekonomin. Utskottet anser att den beslutsordning som föreslås i propositionen är väl avvägd.

Utskottet noterar att den föreslagna ordningen inte innebär någon begränsning av Riksbankens utrymme att genom operativa beslut inom ramen för preciseringen verka för att prisstabilitetsmålet uppnås. Utskottet konstaterar också att såväl Lagrådet som regeringen gör bedömningen att den föreslagna beslutsordningen inte strider mot instruktionsförbudet enligt artikel 130 i EUF-fördraget. Riksdagens godkännande av preciseringen kan som Lagrådet konstaterar anses ingå som en naturlig och kompletterande del i det mål för Riksbankens verksamhet som lagts fast av riksdagen i 2 kap. 1 §.

Finansutskottet noterar i sammanhanget att ledamöter och utskott har möjlighet att initiera frågor genom motioner och utskottsinitiativ, vilket regleras i regeringsformen respektive riksdagsordningen. Det vore mot den bakgrunden av värde om konstitutionsutskottet kunde belysa vad det innebär i förhållande till Riksbankens exklusiva initiativrätt.

Riksbankens penningpolitiska verktyg enligt lagförslaget omfattar bl.a. att ta emot inlåning, lämna krediter i svenska kronor och utländsk valuta mot betryggande säkerhet och ingå återköpsavtal (2 kap. 4 §).

Riksbanken har framfört till utskottet att det med den föreslagna utformningen av 2 kap. 4 § första stycket 3 i förslaget till ny riksbankslag är oklart om Riksbanken också i fortsättningen får ingå återköpsavtal i utländsk valuta mot svenska kronor i likviditetsstyrande syfte (även kallat valutaswappar) i förhållande till finansiella företag. Ett sådant återköpsavtal innebär att Riksbanken köper eller säljer utländsk valuta mot svenska kronor på marknaden med ett avtal om att reversera köpet eller försäljningen vid ett överenskommet framtida datum. Det handlar således om ett penningpolitiskt instrument som innebär att Riksbanken tillfälligt byter valuta med finansiella företag i syfte att hantera likviditeten i svenska kronor. Det är enligt Riksbanken ett vanligt instrument som centralbanker använder för att styra korta marknadsräntor så att dessa hamnar nära styrräntan. Om t.ex. banksystemets efterfrågan på likviditet i svenska kronor utvecklas på ett oväntat sätt kan Riksbanken använda återköpsavtal i utländsk valuta för att snabbt öka eller minska mängden likviditet i svenska kronor på dagslänemarknaden.

Utskottet anser att det också fortsättningsvis bör vara möjligt för Riksbanken att i förhållande till finansiella företag ingå återköpsavtal i utländsk valuta mot svenska kronor i likviditetsstyrande syfte. Därför bör lagen tydliggöras i denna del genom att det tillförs en ny punkt 4 efter 2 kap. 4 § första stycket 3 med den lydelsen. Ett förtydligande bör också göras i 2 kap. 4 § första stycket 3 genom att det efter ordet återköpsavtal läggs till ”i finansiella instrument”. Därutöver behöver det göras vissa följdändringar i 2 kap. 4 och 5 §§ i lagförslaget som en konsekvens av att en ny punkt 4 tillkommer (i 2 kap. 4 § 4 respektive 2 kap. 5 § 3).

Utskottet håller med regeringen om att utgångspunkten bör vara att Riksbanken ska få vidta de penningpolitiska åtgärder som krävs för att prisstabilitetsmålet ska uppnås. Som utvecklingen under senare år visat kan en redan låg räntenivå i praktiken begränsa möjligheten att använda styrräntan. Riksbanken får enligt förslaget därför också köpa och sälja svenska statspapper på andrahandsmarknaden. Dock får Riksbanken endast om det finns synnerliga skäl även köpa och sälja privata värdepapper. Utskottet vill här, i likhet med det som framhålls i propositionen, understryka att handel med den typen av värdepapper innebär ett betydligt större risktagande för Riksbanken och för statens finanser än styrränteförändringar och köp av statspapper.

Det klargörs vidare att Riksbanken får ge ut skuldebrev i svenska kronor samt genomföra valutainterventioner, det sistnämnda dock med beaktande av det växelkursystem som regeringen har beslutat om.

Det finansiella systemet

Finansmarknaderna har förändrats över tid och nya nationella och internationella regelverk och instrument har tillkommit för att främja finansiell stabilitet. I Sverige har t.ex. Finansinspektionen fått ansvaret för makrotillsyn

och Riksgäldskontoret har fått ansvaret för resolution för att hantera banker i kris. Samtidigt har Riksbankens ansvar för det finansiella systemet enligt gällande regelverk en oklar avgränsning. Det är mot den bakgrunden välkommet att Riksbankens mål, uppgifter och befogenheter i fråga om det finansiella systemet tydliggörs i förslaget till ny riksbankslag. I lagen klargörs att Riksbanken utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet, ska bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar. Riksbanken tilldelas också ett antal befogenheter och uppgifter som i hög grad är en kodifiering i lag av den verksamhet Riksbanken i dag bedriver i fråga om finansiell stabilitet. Det handlar bl.a. om att Riksbanken ska tillhandahålla ett system för betalningsavveckling, övervaka den finansiella infrastrukturen och planera och förbereda sig för att hantera finanskriser, identifiera risker för allvarliga störningar samt att Riksbanken under vissa förutsättningar får ge likviditetsstöd till det finansiella systemet i form av generell likviditetsstöd respektive nödkrediter.

Det kan också noteras att förslaget innehåller vissa nya bestämmelser om samverkan mellan Riksbanken, Finansinspektionen och Riksgäldskontoret i viktigare frågor. Betydelsen av samverkan bör ses mot bakgrund av att tre myndigheter ansvarar för att motverka störningar i det finansiella systemet: Finansinspektionen som tillsynsmyndighet, Riksgäldskontoret som garanti-, resolutions- och stödmyndighet samt Riksbanken som centralbank. Även om myndigheternas roller skiljer sig åt handlar det om att bidra till samma övergripande mål om ett stabilt och effektivt finansiellt system.

Kontanter och andra betalningsmedel

En väl fungerande och effektiv kontanthantering och ett säkert betalningssystem är av stort samhällsintresse. På detta område sker för närvarande också många teknologiska förändringar, inte minst drivna av den digitala utvecklingen.

Det är enligt utskottet bra och viktigt att Riksbankens roll i kontanthanteringskedjan tydliggörs genom att banken enligt lagförslaget får ansvaret för kontantutgivning, depåverksamhet och övervakning. Härigenom värnas kontanternas funktionalitet som betalningsmedel, och det klargörs att Riksbanken ska bidra till att det finns tillgång till kontanter i betryggande utsträckning i hela Sverige.

För att säkerställa en fungerande kontantkedja får Riksbanken genom förslaget ansvaret för att det finns minst fem sedeldepåer med en god geografisk spridning i Sverige. Mot bakgrund av information som Riksbanken lämnat till utskottet under beredningen av ärendet framstår det dock inte vara praktiskt möjligt för Riksbanken att få samtliga fem depåer på plats till den 1 januari 2023 när den nya lagen ska träda i kraft. Tre av fem depåer kan vara på plats vid lagens ikraftträdande, men när det gäller de resterande två depåerna behövs det ytterligare tid för att utforma lämpliga lokaler i enlighet med relevanta säkerhetskrav och verksamhetens behov. Utskottet anser därför

att det bör införas en övergångsbestämmelse för depåverksamheten i den nya riksbankslagen. Av övergångsbestämmelsen bör det framgå att bestämmelsen i 4 kap. 6 § om depåer ska tillämpas fullt ut först den 1 januari 2026. Det bör också framgå att per den 1 januari 2023 ska minst tre depåer tillhandahållas.

Digitaliseringen på betalningsmarknaden ökar och användningen av kontanter minskar. Riksbanken driver sedan 2019 ett pilotprojekt för att ta fram förslag till en teknisk lösning för en s.k. e-krona. Enligt lagförslaget får Riksbanken, dock först efter riksdagens medgivande, ge ut digitala betalningsmedel till allmänheten, t.ex. en e-krona. I detta sammanhang vill utskottet påminna om att en särskild utredare har i uppdrag att analysera för- och nackdelar med digitala centralbankspengar, bl.a. effekterna för penningpolitiken, den finansiella stabiliteten och konkurrensen på betalningsmarknaden. Utredaren ska också ta ställning till behovet av att Riksbanken ger ut digitala centralbankspengar och om dessa ska vara lagliga betalningsmedel (dir. 2020:133). Utredningen, som ska lämna sitt betänkande senast den 30 november 2022, har sin grund i ett tillkännagivande från riksdagen (bet. 2018/19:FiU44, rskr. 2018/19:293–294).

Fredstida krissituationer och höjd beredskap

Frågan om beredskapen i betalningssystemet har blivit alltmer aktuell, inte minst mot bakgrund av beslutet att återuppta en sammanhängande totalförsvarsplanering. Det är därför bra och nödvändigt att Riksbankens mål, uppgifter och befogenheter i fråga om krissituationer och höjd beredskap tydliggörs i den nya riksbankslagen.

Utskottet noterar att propositionens lagförslag i vissa delar avviker från utredningens förslag där det föreslogs att företag som bedriver verksamhet av väsentlig betydelse för genomförandet av betalningar ska vara skyldiga att fortsätta sin verksamhet under krig och krigsfara, om inte Riksbanken beslutar något annat. Utskottet håller med regeringen om att en mer lämplig ordning är att i den nya riksbankslagen föreskriva att sådana företag ska ha en krigsorganisation, dvs. ett ansvar för att planera och förbereda för att kunna fortsätta sin verksamhet med betalningar under krissituationer och vid höjd beredskap. Riksbanken ska då övervaka att företagen uppfyller sina skyldigheter.

Internationell verksamhet

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att Riksbanken deltar i internationellt samarbete av olika slag men att sådant samarbete bör ha koppling till Riksbankens olika verksamhetsområden. Det är därför lämpligt att det i den nya riksbankslagen kommer till uttryck att Riksbanken får delta i internationellt samarbete som har betydelse för bankens verksamhet eller som rör kunskapsutbyte med andra centralbanker. Likaså är det bra att det tydliggörs att Riksbanken i sitt internationella arbete ska utgå från regeringens och riksdagens övergripande ståndpunkter på olika områden.

Riksbanken får enligt förslaget liksom enligt gällande rätt vara finansiell motpart till IMF, men nya åtaganden mot IMF ska tas upp på statens balansräkning genom att medlen löpande lånas upp av Riksgäldskontoret. Det kan jämföras med nuvarande ordning där åtaganden mot IMF finansieras med förtida avsättningar till valutareserven. Förslaget innebär att Riksbanken, jämfört med nuvarande ordning, kan ha en mindre valutareserv och därmed också lägre räntekostnader för valutareserven. Med den föreslagna ordningen blir också redovisningen av statens kostnader för IMF-åtagandena tydligare och staten kan ha minsta möjliga skuld vid varje given tidpunkt.

Riksbankens organisation

Utskottet konstaterar att grunderna för Riksbankens organisation består men genom förslaget skapas förutsättningar för en mer ändamålsenlig ansvarsfördelning mellan fullmäktige, direktionen och riksbankschefen. Antalet ledamöter i direktionen minskar från sex till fem (med övergångsregler för nuvarande ledamöter), vilket bl.a. betyder att riksbankschefen inte behöver använda sin utslagsröst. Riksbankschefens roll som ordförande i direktionen förtydligas, och i syfte att öka insyn och öppenhet vid anställning av en direktionsledamot ska anställningen föregås av ett ansökningsförfarande.

I kommittémotion 2021/22:4297 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 3 anförs att regeringen bör tillsätta en utredning för att strama upp regelverket för ledande ledamöters och tjänstemäns innehav av värdepapper m.m. Utskottet konstaterar att enligt 1988 års riksbankslag ska ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige och ledamöterna i direktionen skriftligen anmäla sina innehav av finansiella instrument till riksdagen. Övriga ledamöter i fullmäktige samt sådana anställda eller uppdragstagare som Riksbanken bestämmer ska skriftligen anmäla sina innehav till Riksbanken. Nuvarande bestämmelser om anmälan om finansiella instrument förs enligt förslaget i propositionen över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att samtliga ledamöter i fullmäktige ska göra anmälan till riksdagen i stället för till Riksbanken. Utskottet menar att detta regelverk i grunden är bra och skapar goda förutsättningar för en öppen och saklig granskning av ledamöternas innehav av finansiella instrument. Det finns dock skäl för riksdagen och finansutskottet att på denna punkt utveckla sina rutiner för uppföljning och granskning, bl.a. med utgångspunkt i de anmälningar om värdepappersinnehav som direktionsledamöter och ledamöter i fullmäktige ska göra till riksdagen. Mot den bakgrunden anser inte utskottet att det behövs någon utredning i syfte att strama upp regelverket, som motionärerna yrkar på.

Budget och redovisning inklusive Riksbankens egna kapital

Utskottet konstaterar att Riksbankens finansiella oberoende stärks genom förslaget om nya bestämmelser om vinstdisposition och struktur för det egna kapitalet. Det klargörs också att Riksbanken i skäligen utsträckning ska få göra finansiella avsättningar i enlighet med ECB:s redovisningsriktlinje.

Enligt förslaget är det riksbanksfullmäktige i stället för riksdagen som beslutar om Riksbankens vinstdisposition. Riksdagen ska dock godkänna fullmäktiges beslut och får vägra att godkänna beslutet endast om det strider mot riksbankslagens bestämmelser om budget och redovisning. Detta innebär som nämndes inledningsvis i utskottets ställningstagande en viss överföring av riksdagens finansmakt till Riksbanken. Syftet med förändringen är att ytterligare tydliggöra Riksbankens finansiella oberoende gentemot riksdagen.

I samma syfte lagregleras hur Riksbanken ska disponera sin vinst. Innebörden i lagförslaget är att Riksbanken ska dela ut den vinst till staten som, efter finansiella avsättningar, överskrider den realvärdesäkrade målnivån för det egna kapitalet. Det kan jämföras med nuvarande riktlinjer för vinstutdelning där 80 procent av de fem senaste årens genomsnittsresultat före bokslutsdispositioner delas ut till staten. Utskottet bedömer att utdelningen till staten därmed sannolikt kommer att variera mer mellan åren än med nuvarande ordning.

Med förslaget regleras också målnivån för Riksbankens eget kapital i lag. Utskottet vill liksom regeringen understryka att utgångspunkten för det egna kapitalets storlek är att Riksbanken ska vara finansiellt oberoende. Samtidigt måste konsekvenserna av en eventuell överfinansiering, dvs. ett omotiverat stort eget kapital som riskerar att tränga ut andra offentliga finansieringsbehov, ställas mot konsekvenserna av underfinansiering, som kan leda till behov av återkapitalisering och därmed i förlängningen riskera det finansiella oberoendet. Utskottet delar regeringens bedömning att 60 miljarder kronor i realvärdesäkrat värde utgör en lämplig målnivå för det egna kapitalet. Med den målnivån finns också utrymme för ytterligare minskning av kontantanvändningen utan att Riksbankens förmåga till självfinansiering bör riskeras. Samtidigt vill utskottet, liksom regeringen, även peka på att Riksbanken vid behov har möjligheten att göra en framställning till riksdagen om att målnivån för eget kapital bör höjas.

I förslaget till ny riksbankslag finns en övergångsbestämmelse som säger att bestämmelserna om bl.a. årsredovisning och disposition av resultat ska tillämpas första gången för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2023. För räkenskapsåret 2022 ska äldre bestämmelser fortfarande tillämpas. Det sistnämnda kan förtydligas genom ett tillägg i den aktuella övergångsbestämmelsen.

Förvaltningen av tillgångar

Riksbanken innehar och förvaltar tillgångar av ett mycket stort värde, vilket är en konsekvens av bankens uppgifter och finansiella oberoende. Att Riksbanken bör vara självständig i fråga om tillgångsförvaltningen utesluter inte att generella principer för denna förvaltning tas in i lag. Med tanke på tillgångsförvaltningens stora vikt välkomnar utskottet att det i förslaget till ny riksbankslag föreslås övergripande bestämmelser om målen och principerna för tillgångsförvaltningen inklusive valutareserven. Det är bra att särskild vikt

enligt förslaget ska fästas vid hur en hållbar utveckling kan främjas, dock utan att det görs avkall på målen för tillgångsförvaltningen eller principerna om hänsyn till Riksbankens uppgifter och förvaltning till låg risk.

Utländsk valuta och valutareserven

Utskottet noterar att Riksbanken genom förslaget ges rätt i lag att besluta om att staten ska ta upp lån till valutareserven dels i form av förtida upplåning (10 kap. 2 §), dels i form av återställning om valutareserven har använts för åtgärder som värnar den finansiella stabiliteten (10 kap. 3 §). I dag fattar riksdagen årligen beslut om ett bemyndigande om att ta upp lån till valutareserven. Förslaget innebär som utskottet tidigare konstaterat i viss mån en överföring av riksdagens finansmakt till Riksbanken. Det ger också Riksbankens lånerätt en särställning i förhållande till statens andra upplåningsändamål. Utskottet vill därför i sammanhanget särskilt framhålla betydelsen av att det samtidigt införs ett uttryckligt krav på Riksbanken att beakta proportionalitetsprincipen (1 kap. 8 §) och en skyldighet att informera finansutskottet om de synnerliga skälen för en tillfälligt obegränsad upplåning (10 kap. 2 §).

Riksbanken har gett uttryck för farhågor kopplade till begränsningen av rätten till återställning av valutareserven till situationer när den tagits i anspråk för åtgärder för att värna den finansiella stabiliteten. Med anledning av detta vill utskottet framhålla att om valutareserven har tagits i anspråk i penningpolitiskt syfte och det samtidigt skulle uppstå ett behov av förstärkt beredskap för likviditetsstöd i utländsk valuta kan Riksbanken nyttja möjligheten till förtida upplåning för att förstärka valutareserven. Den möjligheten är vidare obegränsad i så måtto att det inte finns några angivna begränsningar i de fall upplåningen sker med återopande av synnerliga skäl.

Slutligen noterar utskottet att det behövs en ändring i 10 kap. 6 § av redaktionell karaktär, genom att orden "avtal om" i första stycket flyttas ned till inledningen av punkt 1.

Granskningen av Riksbankens verksamhet

Med förslaget tydliggörs Riksbankens ställning som en oberoende centralbank och bankens finansiella oberoende stärks. Med ett stort mått av oberoende är det enligt utskottet särskilt viktigt att Riksbankens verksamhet granskas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Eftersom Riksbankens mål, uppgifter och befogenheter i den nya riksbankslagen anges tydligare än i gällande rätt förbättras också förutsättningarna för den demokratiska granskningen av verksamheten. Genom den föreslagna ändringen i riksdagsordningen förtydligas att finansutskottet ansvarar för att följa upp och utvärdera hela Riksbankens verksamhet, och att granskningen bör avse Riksbankens måluppfyllelse och effektivitet. Utskottet delar regeringens bedömning att granskningen för olika verksamhetsområden kan se olika ut och behöva

förändras över tid. Hur granskningen ska genomföras bör därför som regeringen anför vara en uppgift för finansutskottet att bedöma.

Regeringen anser att finansutskottet bör ges utökade resurser för sitt granskningsuppdrag och hänvisar till att Riksbankskommittén bedömt att utskottets resurser bör ökas med 5 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2023. Som regeringen konstaterar är det riksdagsstyrelsen som bedömer hur stora anslag som krävs för Riksdagsförvaltningen. Utskottet delar regeringens uppfattning att det krävs utökade resurser för att finansutskottet ska kunna förstärka granskningen av Riksbankens verksamhet i enlighet med förslagen i propositionen. När det gäller hur stort det årliga resurstillskottet bör vara har utskottet ingen annan uppfattning än den bedömning som gjordes av Riksbankskommittén.

Granskningen stärks också genom att Riksrevisionens årliga revision ska omfatta en prövning av om fullmäktiges beslut om vinstdisposition bör godkännas och om förvaltningen av Riksbanken följer tillämpliga föreskrifter, t.ex. bestämmelserna i den nya riksbankslagen. Med förslaget förtydligas och stärks också riksbanksfullmäktiges kontrollerande funktion. Fullmäktige ska underrätta finansutskottet om frågor av större betydelse och regelbundet eller på begäran redovisa sina iakttagelser till utskottet.

Som nämns ovan föreslår regeringen en ändring i riksdagsordningen där det förtydligas att finansutskottet ansvarar för att följa upp och utvärdera hela Riksbankens verksamhet. Ändringen görs i den bestämmelse i riksdagsordningen som reglerar finansutskottets uppgifter och ämnesområden (7 kap. 9 § RO). Systematiken i den aktuella bestämmelsen skulle enligt utskottet gynnas av en smärre justering av förslaget. Om den föreslagna punkten om uppföljning och utvärdering av Riksbankens verksamhet läggs sist i uppräkningsstycket i andra stycket för först skulle uppräkningsstycket i andra stycket bättre överensstämma med den ordning i vilken utskottets uppgifter presenteras i första stycket i samma paragraf.

Insyn och öppenhet

Riksbankens oberoende ställer krav på insyn och öppenhet i förhållande till såväl finansutskottet som allmänheten. Med förslaget förbättras enligt utskottets uppfattning förutsättningarna för insyn och öppenhet i Riksbankens verksamhet. Även om Riksbanken i ett internationellt perspektiv är en transparent centralbank är kraven på redogörelser och information i gällande riksbankslag begränsade. Genom förslaget regleras att Riksbanken regelbundet eller på begäran ska lämna redogörelser till finansutskottet för hela Riksbankens verksamhet, dvs. den penningpolitiska verksamheten, kontanthantering och övrig verksamhet. Utskottet noterar särskilt att redogörelserna ska innehålla information om riskerna på Riksbankens balansräkning efter att de har uppstått och om sådana beslut som påtagligt kan påverka de offentliga finanserna.

Som framgår av propositionen är det Riksbanken och finansutskottet som bestämmer de närmare formerna för redogörelserna, inbegripet frekvensen av dessa.

Sammanfattande ställningstagande

Utskottet föreslår sammanfattningsvis att konstitutionsutskottet i allt väsentligt tillstyrker propositionen och avstyrker motionsyrkandena. Utskottet anser att det bör göras ett par mindre ändringar i förhållande till förslaget i propositionen. Det bör förtydligas i 2 kap. 4 § riksbankslagen att Riksbanken också fortsättningsvis ska kunna ingå återköpsavtal i utländsk valuta mot svenska kronor i likviditetsstyrande syfte. Dessutom bör det läggas till en övergångsbestämmelse som ger Riksbanken mer tid att färdigställa samtliga fem sedeldepåer. Vidare anser utskottet att systematiken i 7 kap. 9 § riksdagsordningen skulle gynnas av en smärre justering av förslaget. Slutligen anser utskottet att det även bör göras ett par ändringar av redaktionell karaktär i riksbankslagen. De föreslagna lagändringarna är av sådan art att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Stockholm den 22 mars 2022

På finansutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Adnan Dibrani (S), Martin Ådahl (C), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD), Björn Wiechel (S), Mats Persson (L), Charlotte Quensel (SD), Janine Alm Ericson (MP), Boriana Åberg (M), Sofia Westergren (M), Ilona Szatmari Waldau (V), Niklas Karlsson (S) och David Perez (SD).

Avvikande mening

En ny riksbankslag (V)

Ilona Szatmari Waldau (V) anför:

Jag anser att riksbankslagen behöver kompletteras med ett sysselsättningsmål och att detta inte ska vara underordnat inflationsmålet. Mycket i de institutionella och intellektuella ramverken i svensk ekonomisk politik har kommit till som svar på 1990-talskrisen och bör kunna diskuteras bredare och mer kritiskt. Framgång i penningpolitiken måste förhålla sig till realekonomins utveckling, där sysselsättningsnivån är en avgörande faktor. Att ett renodlat inflationsmål är den mest lämpliga styråran för penningpolitiken bör i detta sammanhang ifrågasättas. Riksbankslagen behöver därför kompletteras med en explicit målvariabel för den reala ekonomin, lämpligtvis ett mål för sysselsättningen. Detta mål ska således inte vara underordnat målet om prisstabilitet, utan det som föreslås är ett s.k. dualt mål för penningpolitiken.

Vidare bör riksdagen ha initiativrätt och bestämma de mer precisa målen för penningpolitiken, inklusive det realekonomiska målet. Vänsterpartiet har länge krävt att riksdagen ska formulera de mer precisa målen för penningpolitiken medan Riksbanken utför det operativa arbetet. Förslaget till ny riksbankslag går i denna del i rätt riktning eftersom preciseringen av prisstabilitetsmålet i fortsättningen ska förankras i demokratisk ordning. Dock ges Riksbanken i förslaget en exklusiv initiativrätt att precisera prisstabilitetsmålet, vilket alltså innebär att riksdagen först i efterhand ska godkänna preciseringen av målet. En sådan ordning undergräver de folkvaldas möjligheter att bestämma de mer precisa målen för penningpolitiken.

Slutligen bör regeringen tillsätta en utredning i syfte att strama upp regelverket för ledande ledamöters och tjänstemäns innehav av värdepapper m.m. Den nuvarande och den föreslagna regleringen är anmärkningsvärt knapphändig mot bakgrund av att de beslut som Riksbanken fattar har en mycket stor påverkan på de finansiella marknaderna. Jag noterar att utskottet pekar på behovet av en översyn av rutinerna runt dagens inrapportering av innehav, vilket är positivt. Jag anser dock att det finns ett behov av att se närmare på själva regelverket. Den utredning Vänsterpartiet efterfrågar bör omfatta ledamöterna i direktionen och i riksbanksfullmäktige samt andra ledande tjänstemän inom Riksbanken. Huvudprincipen bör vara att dessa personer inte förvaltar sitt eget innehav, dvs. deras innehav ska förvaltas diskretionärt.

Sammanfattningsvis anser jag att riksdagen bör anta regeringens förslag och bifalla kommittémotion 2021/22:4297 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V).

BILAGA

Finansutskottets lagförslag

Förslag till lag om ändring i regeringens förslag till lag om Sveriges riksbank

*Regeringens förslag**Utskottets förslag***2 kap.**

4 §

Riksbanken får, i förhållande till finansiella företag,

1. ta emot inlåning,
2. lämna krediter i svenska kronor och utländsk valuta mot betryggande säkerhet,
3. ingå återköpsavtal, och

4. köpa och sälja svenska statspapper.

Riksbanken ska bestämma styrränta för transaktioner som anges i första stycket 1–3.

Riksbanken får, i förhållande till finansiella företag,

1. ta emot inlåning,
2. lämna krediter i svenska kronor och utländsk valuta mot betryggande säkerhet,
3. ingå återköpsavtal *i finansiella instrument,*

4. ingå återköpsavtal i utländsk valuta mot svenska kronor i likviditetsstyrande syfte, och

5. köpa och sälja svenska statspapper.

Riksbanken ska bestämma styrränta för transaktioner som anges i första stycket 1–3.

5 §

Riksbanken får

1. genomföra valutainterventioner,
2. ge ut och omsätta egna skuldebrev i svenska kronor, och
3. om det finns synnerliga skäl köpa och sälja andra finansiella instrument än sådana statspapper som avses i 4 § första stycket 4.

Riksbanken får

1. genomföra valutainterventioner,
2. ge ut och omsätta egna skuldebrev i svenska kronor, och
3. om det finns synnerliga skäl köpa och sälja andra finansiella instrument än sådana statspapper som avses i 4 § första stycket 5.

10 kap.**6 §**

I syfte att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter enligt denna lag får Riksbanken ingå *avtal om*

1. lån i utländsk valuta, och
2. valutaåterköpsavtal eller liknande avtal.

Avtal enligt första stycket får ingås med en annan centralbank eller Banken för internationell betalningsutjämning.

I syfte att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter enligt denna lag får Riksbanken ingå

1. *avtal om* lån i utländsk valuta, och
2. valutaåterköpsavtal eller liknande avtal.

Avtal enligt första stycket får ingås med en annan centralbank eller Banken för internationell betalningsutjämning.

4. Bestämmelsen i 4 kap. 6 § om depåer ska tillämpas fullt ut först den 1 januari 2026. Per den 1 januari 2023 ska minst tre depåer tillhandahållas.

4. En ledamot i direktionen som har utsetts före ikraftträdandet kvarstår som sådan ledamot under den tid som han eller hon har utsetts för och får utses på nytt två gånger.

5. Direktionen får bestå av sex ledamöter fram till utgången av 2028.

6. Bestämmelserna i 8 kap. 1–4 och 6–15 §§ tillämpas första gången för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2023.

7. Den 1 januari 2023 ska grundfonden uppgå till 40 miljarder kronor, och reservfonden till noll kronor.

8. Om Riksbankens eget kapital den 1 januari 2023 överstiger målnivån i 8 kap. 9 § första stycket,

5. En ledamot i direktionen som har utsetts före ikraftträdandet kvarstår som sådan ledamot under den tid som han eller hon har utsetts för och får utses på nytt två gånger.

6. Direktionen får bestå av sex ledamöter fram till utgången av 2028.

7. Bestämmelserna i 8 kap. 1–4 och 6–15 §§ tillämpas första gången för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2023. *För räkenskapsåret 2022 ska äldre bestämmelser fortfarande tillämpas.*

8. Den 1 januari 2023 ska grundfonden uppgå till 40 miljarder kronor, och reservfonden till noll kronor.

9. Om Riksbankens eget kapital den 1 januari 2023 överstiger målnivån i 8 kap. 9 § första stycket,

ska överskjutande belopp föras över till balanserade vinstmedel.

9. Om summan av utestående lån i utländsk valuta till valutareserven den 1 januari 2023 överskrider den begränsning som följer av 10 kap. 2 § första stycket och förutsättningarna enligt andra stycket i samma paragraf inte är uppfyllda, ska lån motsvarande den överskjutande delen återbetalas i takt med att de förfaller till betalning.

ska överskjutande belopp föras över till balanserade vinstmedel.

10. Om summan av utestående lån i utländsk valuta till valutareserven den 1 januari 2023 överskrider den begränsning som följer av 10 kap. 2 § första stycket och förutsättningarna enligt andra stycket i samma paragraf inte är uppfyllda, ska lån motsvarande den överskjutande delen återbetalas i takt med att de förfaller till betalning.